

M. A. Akşit Koleksiyonundan

Felsefe

22

Standart Dışının Önemi *

M. Arif Akşit , Tamer Kaya*** , Gizem Arıcı**** , Erdal Çam*******

**Eskişehir Acıbadem Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Hemşire G. Arıcı ile konuşmadan esinlenmiştir.*

***Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Ped. Genetik Uzmanı, Acıbadem Hast., Eskişehir*

****Prof. Dr. Radyoloji, Radyo-diagnostik Uzmanı, Acıbadem Hast., Eskişehir*

*****Hemşire, Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşiresi, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir*

******Avukat, Turgutreis, Bodrum*

İnsanlara söylenen genel bir boyut vardır “Ortak akıl” ve genele uymanın önemi belirtilir. Buna yenidoğan bir bebekte prematüre ve matür olanları irdelerken Hemşire Arıcı “Güya olağan, onlara kitaplarda belirtilen ortak bakım değil, özel, özgün, bireysel bakım gerekir” ifadesi olmuştur. “Ölçümleri benzer olsa da bireyler aynı değildir. Farklılıkları sadece ölçümler ile saptanması olası değildir” demiş ve bu çalışmanın kaynağını oluşturmuştur.

Farkındalık tanımında sadece bedensel, ruhsal ve sosyal farkındalık yerine, kişi olarak kendi benliğinin farkındalık boyutunu öne almalıdır. Bu kişilerin kendileri yanında toplumu yükseltmeleri, yüceltmeleri söz konusu olabilmesi için, eğitilmeleri ve en azından düşünceleri ile insanlığa katkıda bulunmaları sağlanmalıdır. Toplum ise geleneklerini korumak için, özellikle kültürel değişimleri durdurabilmek için, tüm inanışlarda olumlu olanları yücelterek, aziz yaparak, olumsuzları da şeytan, tağut ve satan kabul ederek uzaklaştırmaktadır. Temelde tüm iki ucu içinde barındıran insandır ve birey olarak, dengeleme ve etik boyutta, insanlık üzere olmayı seçmelidir. “Güya normal” denildikten sonra yanlışla sapmamalıdır.

İyi ve kötü diye ayrılan standart beklenti ötesi boyut temelde birbirini tanımlamaktadır. Bu iki ucu ayırıştırmak, toplumdaki koparmak için, birine anormal/şeytan, diğerine üstün zekâ/melek diyerek ulaşılmaz yapılmaktadır. Felsefe standart değil, ne, neden, niçin, nasıl ve kim/hangi konu ve birey olarak sorguya dayanarak oluşmaktadır. Doğru nedir algısı etik felsefe iken, suç ve ceza kavramı da hukuk felsefesi olarak yapılmaktadır.

Yönetim, bireyleri tek düze ele almak ve aykırılıkları temizlemek ister. Bir bahçede farklı çim yerine tek düze çim olmasını ister ve diğerlerini ayıklarız. Karma olması değil, aynı olması istenir.

Doğadan gelen tohumların daha güçlü olması yanında, çim tohumlarının gelişmesini de engelledikleri bir gerçektir. O halde, doğanın örtüsü devamlılığı sağlanmalı, zayıf korunmalı ve bu açıdan doğaya uyum belirli yardım ve katkı ile sağlanmalıdır. Çocuğum bana sordu, niye temizliyoruz diye, ben de sadece bahçedekini temizliyor, dışarıda olanları ise koruyoruz dedim.

Bunun yanında doğal ortamda; kuruluğa dirençli, tersi sulu ortamda da gelişebilen, kısaca farklı olan otları da tanınmalı ve onları da desteklemeliyiz. Bir çiftçi ailesinin evine misafir olmuşuk, bahçenin yanındaki dikenleri neden temizlemediklerini sordum. Cevap; daha doğaya uygun olması ötesinde, bahçeye dikenli tel çekmek yerine dikenler ürettiği için, o bölgeden herhangi bir gelen olmadığı, ayrıca, görüntüsünün, açan çiçeklerin ise çok daha güzel olduğunu belirtmiştir. Kısaca tek gözle değil ikili, üçlü bakış olarak olaya bakmalıdır. Anlamak, kavramak gereken değil, ayırtırmak ve iyi ve kötünün mükemmeli diyerek uzaklaştırmak insanlara daha kolay olmaktadır, ama yapılanın doğru olduğu söylenemez.

Bir deneyde standart olan değil, standart dışı olanların bize daha katkı sağlayacağı kavranmalıdır. Aykırılıklar toplumu geliştirici ve ilerlemesine neden olan olabilirler, eğer toplum uygun ise elbette. Genel kanı olarak fikir adamlarının kendi memleketi değil, farklı ülkelerde yerleşebildiği ve yayın yapabildikleri bir kanı olarak söylenmektedir.

Tüm inanışlarda, sosyal yaşam ve toplum, inanışlardaki kabulleri ile bütün farklı boyutları kendi bünyesine alarak kültürel etkileşim ile çeşitlediği görülmektedir. Ülkemizde Şaman adetlerini; mevlit, ölüye dualar, Hristiyan adetlerini; şefaatçi ve çoban/rehber gerektiği, Musevi; adetler, taşlanarak öldürme gibi birçok etkileşim olmuştur. Türk Ceza Kanunu'nda suçun Kanunda yazılı olmasını gerekli görür. *Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.* Açık ifadelerle karşın, inançlar adet, kişilerin görüşleri ve yorumlar ile doludur. Temel olan tek dayanak Kuran olmalıdır, ki değişmemiş, ancak çeşitli kelimelere yorum ile farklı boyuta getirilmeye çalışılan metin elimizdedir. Bu açıdan inanç irdelemesinde tek kaynak Kuran metinleri (Y.N. Öztürk ve Ahmed Hulusi Mealinden) alınacaktır. Teoloji eğitimi almış olanlar (din adamı sıfatı yanlış bir algıdır), olaya günah ve sevap olarak bakınca suç/ceza kavramları karıştırılmakta, sanki iyi ve çirkin gibi yorumlandığı görülmektedir. Bireyin hürriyeti ve sorumluluğu boyutu dikkate alınmamaktadır.

Unutulmamalıdır ki, aykırılıklar bizim doğru ve gerçeği görmemiz ve algılamamız için çok önemlidir, ancak gören gözler, aklını kullanan bilim adamları, uygun zemin ve ortam gereklidir. Anomalilerin bize doğruyu algılama açısından önemi yadsınamaz.

Özet

Standart Dışının Önemi

Amaç: Sorun, kusur ve engelli olan bireyler açısından toplumun çan eğrisinde her iki uçta kalan bireylerinin; bir uçta %2,13 olarak, toplam %4,26 oranındaki uçlardaki grup, doğal bir gelişim olarak oluştuğu algısı ile, onların

ayrıştırılmaması, özellikle iyi veya kötü olarak tanımlanmaması, sosyal parametreler altında incelenmesi amaçlanmıştır.

Dayanaklar/Kaynaklar: İnsan Hakları temelinde, Hukuk ve yasal mevzuat ile, inançlar boyutunda iyi/kötü, melek/şeytan kavramları da etik boyutlar ile dikkate alınarak, Wikipedia kaynaklı referanslar ile inceleme yapılmıştır.

Giriş: Bazı bireylerin, çan eğrisi ortasında olmayan bireyleri farklı şekilde sınıflandırdıkları, özellikle bunları aykırılıklarını tanımlayarak ayrıştırması, farklı ele alması ile insanlık boyutu ve etik yaklaşım içinde doğru olmadığı kavramı vurgulanmaktadır. Her birey tek, özel ve özgün olarak, İnsan Haklarına sahip olup, bu hakların korunması, sağlanması gereklidir. Doğal olarak yaratılan varlıklarda farklılıkların olması doğal bir oluşum olarak görülmelidir.

Genel Yaklaşım: Aykırılıklar ile gerçeği tanımlama kavramı, beyaz kâğıt üzerine siyah ile yazı yazmak gibi, farklılıklar önemli katkılar sağlamaktadır. İnsan Haklarının birey üzerinden yapılandırılması ile yeni bir hukuksal yaklaşımın, sosyal olarak ta oluşması önemlidir.

Yaklaşım: Bireylerin davranışlarında iç dünyası bilinmediği için, somut, kesin ve gerçek verilere bakılmalıdır. Kasıtlı ve bilerek isteyerek zarar vermenin suç kapsamında olduğu, amaç, güdü ve yaklaşımlar ile ancak bunların mahkemelerce suç olarak kabul edilebileceği vurgulanmaktadır. Bir olayı tanımlarken, doğrudan suçlu, kötü veya günah boyutunda ele alınmasının hukuksal olmadığı, çoğunlukla bireysel görüş olduğu ve doğrusal yaklaşım olmadığı açıktır. Aynı şekilde de faydalı olanlar içinde iyi ve melek gibi yaklaşımın da geçerli olamayacağı belirtilmektedir.

Sonuç: Çan eğrisinin bir tarafındaki olan ve fiziksel olarak; sorun, kusur ve engelli olan bireyler açısından insanlık farkındalığı, onların yaratılış içinde doğal olduğu, ileri düzeyde olumlu olanların da aynı şekilde izole edilmemesi, topluma katkı sağlayan boyuta getirilmesi öngörülmelidir.

Yorum: Toplumun nadir olan sağ ve sol uçtaki insanların, özellikle ele alınarak, bilimsel, eğitsel ve insanlık olarak katkılarının alınması, demokratik boyutunun da onların gerçek insan haklarının, birey haklarının sağlanması önemsenmelidir. Suçlu kavramının, ancak mahkeme şeklinde bağımsız kurumlarca tanımlanabileceği, ancak bu gruplandırmayı, ayrıştırmayı yaklaşımı yapanların İnsan Hakları açısından suçlu olabileceği algılanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çan eğrisi, toplumun standart ortalama ucundaki kişiler, insan hakları

Outline

The importance of the Person, who is out of Standard's; Bell Curve

AIM: From the aspect of Impairments, Disabilities and Handicaps, the community isolated them, as a right or left side of the standard bell curve graphics; each as 2,13%, as total 4,26%. The natural developmental principles, they must be united under the Human being, not consider as upright or corrupt. Under social parameters the unification concept is evaluated.

Grounding Aspects: On the grounding of the Human Rights, the Law and legitimate, believes as good/bad, angel/evil, under the consideration of ethical principles, by Wikipedia taken references, are evaluated at this Unit.

Introduction: The person at the second deviations must be not diverged and classified as good/upright and bad/corrupt, in Human Rights and Ethical Principles, everyone has equal rights and unique and sole personality. Civil liberties must be care, protected and serve. The differences are the natural evaluation and developmental reality, that is obvious and usual process.

Not considering the internal affairs and believes, the verdict must be on concrete, exact and real evidences. Guilty/crime concept is intending to do wrong/harm act, planning and on purpose of damage, demanding harm and destruction, thus, guilty indicated only by Court order. When explaining, not mentioned as guilt or bad aspect. For the benefit one's as good and angel indications; as all are subjective decisions, not consider as the truth.

Conclusion: The person, at the two second standard deviation zone, as also the Impairments, Disabilities and Handicaps person, must regard as the natural developmental reality, the natural outcome, must be united with the common, not isolated and grouped or classified and they have lot of contributions and as a Human being, same rights as to be a person.

The rare person at the right and left corner, care and serve on education, scientific contributions, and not considered as guilty, thus, only courts can indicate this verdict, thus, to the person who differentiated them will be on accusation at Courts, by legitimate.

Key Words: Bell Curve, the standard median, people at the 2nd deviation, the Human Rights

Giriş

Anomali, sorunlu ve engelli olanları tanımlamak kolay denilirken, fiziksel olarak veya mental olarak sorunlu olmayan, ileri düzeyde olan bireyler ise dikkate alınmamaktadır. Kaynağı bilinmese de bir şehrimizde sorunlu çocukların okulda yapılan zekâ testinde %75 adet çocuğun, 125 IQ üzerinde olmaları, bunların hiperaktif oldukları, bu nedenle özel sınıfa alındığı anlaşılmaktadır. Zaten uslu çocuk demek, temelde us akıl demek olduğuna göre uslu akıllı olarak, sırada rahat yerinde duran değil oturmayan kişiye denilmelidir. Kendimden hatırladığım kadarı ile ilkokul sınıfında öğretmen bir soru olunca üç arkadaşı, Osman, Ayşegül ve ben ilk olarak tahtaya fırlatalıyız diye yarışırdık. İlkokula başlayan benim çocuğum, *Baba çocuklar okuma yazma bilmiyorlar, çok sıkıntı çekecekler* demişti. Sen nereden öğrendin diye sorunca, o zamanlar TV programı Susam Sokağından öğrendiğini anladık. Kelime üzerine, Batı usulü ile öğrendiği için, heceleme yönteminde ise sıkıntı çektiğini de anımsarım.

Olayı tersten bakışa göre, bu bardak dolu mudur sorusuna, bardak neden tam dolu değil, nasıl doldu, niye dolduruyoruz, bardak sınırlı dolar, niye sınırlandırıyoruz, insan istediği kadar niye içmiyor gibi sorular yaratan çocuğu niye hırpalıyoruz.

Sahilde kalabalık içinde sadece bir kişiye köpekler havlıyorlar, başka birine de, kuyruk sallayarak koşuyorlar, sev beni diyorlar. Her ikisi de kalabalığın bakışından çekiniyor. Köpeklerin havladığı kişiye, onları sev ve köpeklere güzel sözler söyle dedim, diyemem dedi, korkuyorum onlardan dedi. Kısaca her iki kişinin ayrıştığı gözlenebilir, biri olumlu, diğeri olumsuz olarak hayvanlardan tepki görmekteydi. Her iki uçta olmanın toplum tepkisi gibi, hayvanlardan da tepki almaktadırlar.

Anomali gibi insanların oluşması, tek hücreden var olması sırasında çeşitli değişim geçirdiğine göre, bu değişimin patolojik olanı algılamak, olumlu olanları niye algılamıyoruz?

Eğer toplum, grup, aile ve buna benzer bir grubun bakışı temelinde olaya bakarsak, mutlaka bizden ve sizden diye ayrışma olacaktır. Burada temel olan kendilerine NORMAL diyen grubun korkusu ve endişesidir. “*Ben annemden korkuyorum*” diyen çocuğun gerekçesini dinlemeliyiz. “*Annemi kırmaktan, incitmekten korkuyorum, çekiniyorum*” demesi ile olayın boyutu değişmektedir. Farklı düşüncelere tahammül olması demokrasi adı altında da olmamaktadır. Demokrasi oylamada, ortak akıl/ekseriyet görüşünü geçerli alır, bireyi dışlar. Temel erdem; fiile karşı çıkmadır, faile karşı olmak olmamalıdır, Civil Liberties öne alınmalıdır. Empati devreye girmeli, somut sonuca bakılmalı ve irdelemek için amaç, güdü, dikkat, özen, tedbir ve önlemlere bakılmalıdır, örneğin tüm bu tedbirler ve öngörüler yapılmış ise komplikasyon medikal hata kavramında değildir, bu şekilde değerlendirilemez.

Siyah ve Beyaz

Siyah, beyazı yaratmakta, beyaz da siyahı. Yaşam ise griliklerle doludur. Bir beyaz sayfaya yazı yazmak için siyah rengi, siyah ortamda da kara tahtaya da tebeşir, beyaz olarak yazmanız gerekir. Buna karşın, fotokopi, siyah ve beyaz olduğu için, ıslak imza yaklaşımında, mavi mürekkep kullanılması istenilmektedir.

Fiziksel olarak, beyaz tüm ışıkları yansıttığı için beyaz görünür, ışık yansıdığı için soyut, siyahtır. Siyah ise ışıkları emdiği için siyah görünür ama ısıtır, enerjiyi toplar. Beyaz, gözde

yansır ve siyah gibi algılanır, sonra bu beyaz olarak yorumlanır. Kısaca vurgulanmak istenen, siyah ve beyaz birbirini yaratır, iki uçtur ama kardeşirler, birbirlerini tanımlar, belirginleştirirler.

İnsanlarda da siyah ve beyaza en azından tahammül gerekir, onların anlanması, kavranması ve algılanarak farkındalık önemli bireysel ve sosyal katkı sağlar. Burada tek unsur, somut olarak zarar ve zorbalık faktörüdür. Hiçbirinin bu açıdan etkileşime hakkı yoktur, sadece düşünsel boyutta ele alınmalıdır. Siyah mı, beyaz mı normaldir? Saçma bir bakış açısı denilebilir. Hangi bakış beyaz, hangi bakış siyahtır ki suç kavramı işin içine karıştırılmamalıdır.

Genel Cerrahi stajında bir öğrenci çok başarılı olmuş ve jüri başkanı, biliyorsun kadınları cerrahiye almıyoruz, niye bu kadar çalıştın, söyleminden sonra, Karadeniz insanlarında görülen burnunun bir estetik yaptırsan hiç eksik kalmayacak deyince, hüngür, hüngür ağlamış ve bana hocası olarak gelmişti. Maddi durumu yerinde, babası hekim, annesi eczacı olan ve okuması için kiralık özel dairesi olan ve küçük araba ile okula gelen öğrenci, “*ben kişiliğim ve bilgeliğim nedeniyle taktir almak isterken, bu muamele, başkalaştırmayı hak etmiyorum*” demiştir. İnsanı, insan olarak almanın önemi ve görüntü ile irdelenmemesinin algılanmasını belirttim ve eş seçerken de bu özelliklere, kendisini gerçekten gören ve anlayan ile evlendiğini izledim. Ne olursa olsun, hangi boyutta olursa olsun, ayrımcılık, başkalaştırma kabul edilebilir olamaz.

Hukuk

Hukuk, Arapça kelime anlamı olarak “*haklar*” demektir. İngilizce “justice” kelimesi ise kültürlere göre değişen “toplum görüşü veya Tanrı buyruğu/common sense, God orders” anlamında ele alınmaktadır (*Wikipedia: Justice is the legal or philosophical theory by which fairness is administered.*^[2] *As with most philosophically-driven disciplines, the concept of justice differs in every culture. An early theory of justice was set out by the Ancient Greek philosopher Plato in his work The Republic. Advocates of divine command theory say that justice issues from God.*). Birçok felsefeci ise farklı ele almakta, bireyin hakkı olarak ele alınması Avrupa Konsey kararında “civil liberties” tanımı ile yerine oturmuştur. Doğu Kültüründe “kul hakkı” tanımı vardır, sözel olarak Tanrı bile affetmez denir.

Dengeleme, bireyin haklarının korunarak, toplumdan korunması ve toplumun haklarının boyutu hukuk/haklar olarak ele alınarak mahkemelerin görevi olmaktadır.

- **Öncelik kişi hak ve özgürlükleridir:** Türk Ceza Kanunu’nun birinci Maddesi: “*Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir*” olarak belirtilmektedir.
- **Ceza sorumluluğu bireysel, kişiye aittir:** İnançta da (Din kavramında da 109/6: *sizin din/anlayışınız size, benim din/anlayışım banadır*) kimse başkasının suçunu yüklenemez, kimse başkasının yaptığı suçu devir alamaz, onun cezasını çekemez, bedelini ödeyemez. *Ceza sorumluluğunun şahsiliği: Madde 20- (1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.* Kuran’da 21 ayette benzer olarak; 2/141: *siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz*, denilmektedir.
- **Ceza Kanunları diğer yasal yapıyı da etkilemektedir, tüm suçları kapsar:** (*Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır*).
- **Düzenlemeleri bilmemek suç kabul edilmemekte, Ceza Kanunları ise bilinmesi gerekenlerdir:** (*Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren*

hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz). Suçu bilmemek, adam öldürmenin, hırsızlığı suç olduğunu bilmiyorum demek, kabul edilmediği (**Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz**) açık ifade edilmektedir.

- Yasa çıkmadan önce suç kabul edilmeyen, yasa çıktıktan sonra suç olarak kabul edilebilir, eğer suç kavramından çıkarılırsa, şahıs lehine uygulanır (makable şamil kuralı): Zaman bakımından uygulama: **Madde 7- (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar. (2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.**
- Mahkeme tarafından suçlu görülmüş ve tüm itiraz boyut sonunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince de ceza onandıktan sonra bireye suçlu denir ve daha önce suç atılı ise sanık, değilse şüpheli denilmektedir (Ceza Muhakemesi Kanunu): Ülkemiz aleyhine açılan 1922, 2007 ve 2011-2015 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 1915 olayları için somut delil olmadığından “soykırım” denilemeyeceğini, ancak Ermenistan’ın gizli dosyalarını Mahkemeye ibraz etmediğini belirterek karar vermiş ve Birleşmiş Milletler, hakkında mahkeme kararı olmayan durum için soykırım kararı alınmayacağını ifade etmiştir.
- Örf, adet ve toplumsal, sosyal boyut Medeni Kanun Maddeleri için geçerlidir: **Medeni Kanun**’da ise; *Hukukun uygulanması ve kaynakları: **Madde 1- Kanun, sözüyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır***” denilmektedir.
- **Ancak, kanunla yasaklanmış işlemleri yapmak yasaklanabilir:** Ticaret kanununda; “**F) Ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ile mal ve hizmet tedarikinde geç ödemenin sonuçları: MADDE 1530- (1) Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır**” yazılı yasaklanmayanların dışında yaklaşımların kabul edilmesi söz konusudur.

Bazı hukuksal tanımlara bakmak gerekir.

- **Kast:** “**Madde 21- (1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.**
- **Taksir:** **Madde 22- (2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir. (3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır...**
- **Ceza:** Kelime anlamı Arapça olarak hak ediş olup, ödül de bu kapsamdadır, ancak, hukuk kullanışında zarar karşılığında öngörülen yaptırımdır. **Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi: MADDE 61.- (1) Hâkim, somut olayda; a) Suçun işleniş biçimini, b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları, c) Suçun işlendiği zaman ve yeri, d) Suçun konusunun önem ve değerini, e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, g) Failin güttüğü amaç ve saiki, Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler. Türk Ceza Kanunu’nda belirtilmeyen durumlar için suçlanmanız olası değildir.**
- **Hata:** Hata kavramı, bir konuda bilmediğini iddia etme ile savunma yapıldığında, kasten değil, taksirle ceza alır. Malpraktis konusunda suçlama bilerek kasten yaptığı, doktorun bilmemesi olanaksız diye suçlarlar ve kasten bölümüne sokmaya çalışırlar. Bilmiyordum derse hata kısmından taksire gider. Dikkat ve özen eksikliği ise taksir ve/veya ihmalden suçlanır. Gerekli tüm tedbirleri almış ve beklenen ama önlenemeyen olmuş ise (komplikasyon) bir ceza durumu oluşmaz. Bu açıdan hata yapmak, doğrudan taksiri kabul etmek olacaktır ki savunma suçu kabul etme eylemidir

(**Madde 30-** (1) *Füilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.*

- **Af:** Madde 65- (1) Genel af halinde, kamu davası düşer, hükmolunan cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar. (3) Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen **hak yoksunlukları, özel affa rağmen etkisini devam ettirir.** Dava veya cezanın düşmesinin etkisi: Madde 74- (1) Genel af, özel af ve şikâyetten vazgeçme, müsadere olunan şeylerin veya ödenen adli para cezasının geri alınmasını gerektirmez. (2) Kamu davasının düşmesi, **malların geri alınması ve uğranılan zararın tazmini için açılan şahsi hak davasını etkilemez.** (3) Cezanın düşmesi şahsi haklar, tazminat ve yargulama giderlerine ilişkin hükümleri etkilemez. Ancak, ... Ticaret Kanunu Madde 1530 (5): ... *Şu kadar ki, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle*
- **Fıkıh (Wikipedia):** Arapça kökenli bir sözcüktür. "Bir şeyin özünü ve inceliklerini kavramak" anlamındadır. Kur'an'da da bir bilimden çok "ince anlayış, keskin idrak ve konuşanın amacını anlamak" anlamlarında kullanılmıştır. "Fakih" ise "bir şeyi iyi bilen, iyi anlayan kimse" demektir. Fıkıh kelimesini *İslam Hukuku* denilmesi ise anlamı farklı tarafa çekmektedir. Temel alınan esaslar: 1) Kuran, 2) Hadis, 3) Kıyas, 4) Müçtehit/Bilirkişi/Bilim adamı görüşü olarak tanımlanır. Tümü Kurana göre yorumlanması zorunluluktur (1/4: **Din hükümlerinin, dinin maliki ve melikidir, 7/204: Kur'an sözü söylenirken/kıraat/okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki, size rahmet edilsin, 41/26: İnkâr edenler dediler ki: "Şu Kur'an'ı dinlemeyin! O okunurken yaygara koparın ki, galip gelirsiniz).** www.fasiharapca.com sitesinde kıraat kelimesinin, karşılıklı interaktif değerlendirme olduğu, düzeltmeler için müdahale müsaadesinin olduğu bir iletişim, eğitim metodudur. Burada Kuran sözünün üstüne çıkılmamasının vurgusu olduğu belirgindir. Bu açıdan çeşitli şekilde, kelimelerin anlamını değiştirme ile, burada sadece okurken dinlemek gibi, yorum ve katkı yapmadan anlamadığın dil ile (Arapça) dinleme şeklinde ele alındığı görülmektedir. Unutmamalıdır ki, din adı altında söylenenlerin çoğunluğunun Kuran ile ilintisi, bağlantısı olmamaktadır. Gerçekte, inançta, ilk ve son söz Kuran olmalıdır.

Özellikle suç ve ceza ile yasaklar; yorum, kıyas ve örf kapalı olmalı, yazılı, net ve Kuran ile bütünlük arz etmesi gerekir. Suçta kast gerekir, kısaca günah kavramında da kasıt gereklidir. Hadis ve diğer yorumlara kapalıdır. Taksir ile hatanın günah kavramında olmayacağı belirgindir. Sonradan değişen anlam olmamalı. Haramlar yazılı olarak belirtilir, helal olanlar için gerek duyulmaz. Helali haram ve haramı helal yapmamalı ve ayrıca zorunluluk gibi hallerin açık olduğu da vurgulanmalıdır. Ekleme ve azaltma yasaktır. Kısaca Ceza Kanunu, Medeni Kanun ve Hukuk Yasaları (Ticaret) gibi farklı boyutta olanlar, birbiri ile karıştırılmamalıdır. Ceza Kanunları bağlayıcıdır TCK Madde 5 (1). Ayrıca Kuran'da; (2/173 *Allah size leşi, kanı, domuz etini, Allah'tan başkası adına kesileni haram kılmıştır. Ama zorda kalanın, sınırı aşmadan, şuna-buna haksızlık ve tecavüze gitmeden yemesinde kendisi için günah yoktur. Allah çok affedici, çok merhametlidir, 16/115: ... zorda kalan, başkasının hakkına tecavüz etmemek, sınırı da aşmamak şartıyla bunlardan yerse... 6/145 De ki: "Bana vahyolunanlar içinde, bu haram dediklerinizi yiyecek birine yasaklanmış bir şey bulamıyorum. Yalnız ... zorunluluk haline düşen, başkasının hakkına dokunmamak, zorunluluk sınırını da aşmamak şartıyla bunlardan yiyebilir*) bu ayette ve benzer yaklaşımlarda da zorda kalma, sınırı aşmadan, haksızlık yapmadan ve helal kabul etmeden yemesinde kendisi, birey için suç yoktur ifadesi açık ve nettir. Haramın günah olması için isteyerek, bilerek zarar koşullarının olduğu, olmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

Kuran Tanrı yoktur, Tanrıçalaştırmayın, Allah'ı sıfatları ile tanımlayın, sıfatlarında ise ters bir tutum olarak izlemeyin, ters anlamlara çekmeyin demektir. Kısaca kutsallık anlamında değil, sıfatları ile tanımlanmasını belirtmiştir (4/87 *Allah'tur O, ilah yoktur O'ndan başka, 7/180 En güzel isimler/Esmâül Hüsnâ Allah'ındır; O'na onlarla dua edin. O'nun isimlerinde ters bir tutum izleyenleri bırakın*). Ayrıca, eğer iki güç/yaratan olsa idi, her biri kendi yarattığını üstün kılmak için galip gelmeye çalışırdı ifadesi de bulunmaktadır (23/91 *Allah, çocuk edinmemiştir.*

O'nunla beraber herhangi bir ilah da yoktur. Eğer böyle olsaydı, her ilah kendi yarattığını yok ederdi ve mutlaka biri ötekine üstün gelmeye çalışırdı. Allah'ın şanı onların nitelendirmelerinden yücedir, arınmıştır). Kısaca "Tanrı yoktur" diyen kişi bile kabuldür, günahkâr denilemez, yaratılmayı bile kabul etmek, O'nun sıfatı olacağı için yeterli olduğu, kısaca tanımlanan boyutları ile yokluğunun değil, varlığının kabulü, ancak tanımların farklı olduğu gözlenmektedir. Kuran'da Ekber/Büyük kelimesi Allah sıfatı olarak yoktur, çünkü, ölçüm boyutu olarak büyüktür, sonra soru ne kadar büyük sorgusu gelebilecektir.

Tanrı olmadığı için tapınma veya birçok yaklaşımın anlamı farklılaşmaktadır. Abd; çalışarak değer üretmek iken, "abd 'tan türetilen ibadet bunun eylemi anlamında olup, bir değer üretme yerine bir cennet alışverişi olarak yorumlamak doğru olmamalıdır.

İnsanların tek bir türden geldiği/oluştugu (10/19: **İnsanlar bir tek ümmetten başka değilken ihtilafa düştüler**) ve artı ve eksi uçların ayrımının benimsenmesi inanç bakımından da olanaklı olmadığı, ayrıca (4/94 *Ey iman edenler!... İyice anlayıp dinleyin de size selam verene/barış teklifi sunana "Sen mümin değilsin!" demeyin*) kimsenin başkalaştırmasının yapılmaması yanında (4/116 **Allah, kendisine ortak koşulmasını affetmez**) din konularını Kuran dışında çıkararak, Sünnet ve yorumlarla helal, haram ve günah diyenler yeni inanış/tanrı yarattıkları için onların sorunu olmalıdır. Özet olarak bir insanın suç işlemediği sürece yapılan tüm yorumların İnsan Hakları ve Etik olarak kabul edilebilir değildir. Eksi ve artı uçlardakilerde toplumun bir parçasıdır ve bunlardan yararlanılmalıdır.

SONUÇ: Suç kavramı kast varlığına bağlanmaktadır, bilerek, isteyerek zarar oluşturacak birşeyi gerçekleştirmektir. Taksir, bir bakıma dikkat ve özen eksikliğidir. Hata, bilmeden yapılan işlemdir. Bu açıdan olumsuz olan kasten, bilerek, planlayarak kötülük yapmak, bir bakıma suç ve inanç olarak günah iken, diğer nedenlerle olanlar, dikkat ve özen eksikliği ise suç değil, hata, taksirdir. Hukukta ve inanışlarda da belirtildiği gibi değil, kavramlar, anlamları ve uygulamaları farklıdır. Hata yapma ise tüm insanların yaşam boyunca yapabilecekleri durumdur, çünkü insandır.

Genel veya özel afta kamu davası düşebilir ama *Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları* devam eder, şahsi hakları etkilemez. Ticarete bile karşılıklı yapılan affetmenin (eski tanımlama ile helalleşmenin), af eyleminin hukuken kabul edilebilmesi için haksız durum yaratılmamış olmalıdır. Kısaca iyilerin ve kötülerine göre karar verme değil, her kasıt ile oluşan ceza kavramında af olmadığı, ceza kapsamında olduğu, ancak taksir/hata olarak tanımlananlarda insanlar arasında haksız durumun giderilmesi, tazminat veya bedel ödenmesinin gerektiği açıktır.

Bir kişi başkasının kalemini almış ise, bilerek, kasten ve ona zarar verme gayesi yok ise hırsızlık kapsamında olamaz. Benim kalemin der ve isteyip, verilir ve özür dilenir. Eğer vermez ve bilerek hayır benim derse bile, mahkemeler bu durumlarda hırsızlık tanımlamasını belirtmeyebilir. Ucuz olması ötesinde, kamuda çalışırken, birbirlerinin kalemini kullanmak olası olabilir. Şüphe sanığın lehine kullanılır. Bir oğul babasından bir bakıma çalarak arabayı alıp, kaza yapınca, hırsızlık değil, mirası daha önceden alma olarak nitelendirildiği belirtilen olgulardandır. Bu açıdan sanıldığı gibi, günah işlemek, suç işlemek sanıldığı gibi hemen ve fark etmeden olacak, bir boyut değildir (2/173 ... *haram kılmıştır. Ama zorda kalanın, sınırı aşmadan, şuna-buna haksızlık ve tecavüze gitmeden ... yemesinde kendisi için günah yoktur. 16/115: ... zorda kalan, başkasının hakkına tecavüz etmemek, sınırı da aşmamak şartıyla bunlardan yerse... 6/145 De ki: "Bana vahyolunanlar içinde, bu haram dediklerinizi yiyecek birine yasaklanmış bir şey bulamıyorum. Yalnız ... zorunluluk haline düşen, başkasının hakkına dokunmamak, zorunluluk sınırını da aşmamak şartıyla bunlardan yiyebilir).*

Bilerek ve isteyerek zarar vermek amacı ile hırsızlık yapsa bile, zararı tazmin etmesi ile, ilk sefer olursa, özür dilerse, etkin pişmanlık durumunda en az iki kat suçta indirim olmaktadır. Hata, taksir ise tazminatını ödemelidir.

Haber net ve doğru olmalı, yorum hür ve bağımsız olmalıdır. Kuran ilk ve son söz olmalı, ancak yorum ve değerlendirme, derin düşünme de insana bireysel olarak verilen bir görevdir. Yorum hiçbir zaman tersine, verilmeyen anlam ve kapsama, hatta suç unsuruna dönmesi olanaksızdır.

Hukuk/Yasaların türleri ve Kuramsal Yapısı

<http://www.dmy.info/hukuk-nedir/> sitesinde ele alınanlar;

- **Pozitif (müspet, olumlu) hukuk:** Ülkede yürürlükte olan yazılı ya da yazısız hukuk kurallarının bütünüdür. Anayasa, yasa, tüzük, yargısal içtihatlar olduğu gibi, örf ve adetler de bu kapsamdadır.
- **Mevzu (mektup) hukuk:** Ülkede belli bir dönemde yürürlükte olan hukuk kurallarının sadece yazılı olanlarıdır. Kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük gibi kurallar mevzuat adını alır.
- **İdeal (doğal) hukuk:** Adaleti en uygun biçimde karşılayacağı düşünülen hukuk türüdür. En mükemmel, ideali uygun olan hukuku sağlamaya çalışır.
- **Tarihi hukuk:** Geçmişte uygulanan ve günümüzde uygulamada olmayan hukuk kurallarıdır.
- **Objektif hukuk:** Toplum yaşantısında uygulanması zorunlu olan kurallardır.
- **Sübjektif hukuk:** Kişilerle ilgili, özneye ait kurallardır.

Hukuk Kurallarının Çeşitleri

- **Emredici hukuk kuralları:** Uyulması zorunlu olanlardır. Anayasa, tüzük, yönetmelik gibi toplumun genelini düşünür ve genel ahlaka yöneliktir.
- **Tamamlayıcı hukuk kuralları:** Ortaya çıkan boşlukları dolduran kurallardır. Bir sözleşmede faiz oranı belirlenmemişse yasal faiz oranları geçerlidir. Bu tamamlayıcı bir kuraldır.
- **Tanımlayıcı hukuk kuralları:** Hukuki bir kavramın tanımını yaparlar. Bir terimin yasal düzenleme bakımından ne anlama geldiği belirtilir. Tanımlayıcı kurullarla kanun koyucunun iradesi ifade edilir. Tanımlayıcı kurullarla ifade edilen kavramların aksi iddia edilemez.
- **Yorumlayıcı Hukuk Kuralları:** Tarafların iradeleri ile açıkça belirtebilecekleri halde belirtmedikleri, bir konunun açıklığa kavuşturulmasını ya da beyan veya hareketin ihtilaf halinde ne anlama geleceğini gösteren kurallardır.

Hukuk Sistematiğinde Uygunluk Boyutu

Hukukta Avrupa Konseyi, Anayasa ve Türk Ceza Kanunu suç kavramını tanımladığı için tüm diğer hukuk yazıları buna uygun olmalıdır. Medeni Kanun'da bazı yaklaşımlar ancak farklı olabilir.

Normal Varyasyon, Dağılım

Çan eğrisi kavramında hukuk yapısında farklı yaklaşımlar varken, Ceza Kanununda tanımlanan suçluları bu eğri içine katmak değil, popülasyonda olumlu ve olumsuz değişimleri

Sınıfta öğrencisine “*senin adın da Mustafa, benim adım da Mustafa ama sen Kâmil kişinin bu açıdan sana Mustafa Kemal diyeceğim*” diyen bir öğretmen olmasa, Mustafa Kemal, Atatürk olabilir miydi, bilinmez ama, öğretmenin algısı, teşvik açısından önemlidir. “*Sus otur, çok konuşma, çok karışma*” diyen bireylerin öğretmenlik sıfatlarının olmadığı da belirgindir. Hiperaktif olan çocuklar, ileri zekalı olanları meşgul edecek boyutlar sağlanmaz ise uslu durmaları beklenmemelidir. Eğitim, bilmediği değil, bildiği ve kapasitesine uygun öğrenimdir.

Ders ve İlham Alma

Başlıca iki boyut ele alınabilir; 1) Ders alınması, ilk planda bilemediğimiz ve sorunlu gibi görülen ve bize ders veren, kötü, çirkin ve şeytani olarak irdelenen olaylar ile 2) nimetlendiğimiz olumlu, melekleşmiş ve güzel, iyi denilenler söylenebilir.

Ders Alınması

Ders alınması, bir başımıza gelen, hastalarımızın kitaba göre iyileşmemesi ve bizi oldukça meşgul etmesi, çıkar yol için büyük akıl ve uğraşılara sokan, cevaplandırmada zorlandığımız, bilemediğimiz sorular bize bildiklerimizden daha fazla katkı sağlayabilirler, eğer bizler o konuda önemseyerek düşünür ve çalışırsak. Sonuçta bize hayırlar sağlayabilir.

Severek ve isteyerek öğrendiklerimizi genişletip, yaşamımıza sevgi ile devamlılığını sağlarken, arzu etmediğimiz ve başımıza bela olanları da çözmeye özen göstermek ve dikkatli davranarak, korunma ile gözetmenin ötesinde, onların da yaşamımızda bir ibret olarak ders açısından katkı verebileceği algılanmalıdır. Ders, dersi algılayan, farkındalık yakalayabilen gerek sevme gerek kaçınma ile etkin ve verimli kılan bireyin kendisidir.

Eğitim Çocuk Haklarında vurgulandığı üzere: **Madde 28:** *Çocuğu; 1) özgür bir toplumda, 2) faal bir yetişkin yaşam için hazırlayacak, 3) kendi ve başkalarının kültürel kimliklerine ve değerlerine 4) saygıyı geliştirecektir. Madde 29: *Çocuğun; 1) kişiliğinin, 2) becerilerinin, 3) zihinsel ve 4) fiziksel yeteneklerinin, 5) mümkün olduğunca geliştirilmesini amaçlar olmalıdır.* Bu nedenle eğitimin, okumanın sadece bilgi değil, bireyin yücelmesi olmasının gerektiği vurgulanmaktadır. Daha sonra her gün, yaşamdaki her zaman, her an bir ders niteliği taşımaktadır, taşımaktadır.*

Eğitim Üzerine Düşünceler

- 1) Eğitimin Amacı: Okumanın amacı yaşam bilimini öğrenmek, bilinçlenme ve eylemlerin sonucunu öngörerek, amacı ve güdüyü buna göre insanlık ve etik ilkeler temelinde yapılandırabilmektir.
- 2) Önce olgu, gerçek ortaya konulmalı (durumu saptanmalı), plan yapılmalı ve bireye göre yaklaşım öngörülmelidir. İlk planda yaklaşımlara uygun ilkeleri ve doğruları saptamak, daha sonra da bu ilkelere göre doğruya göre yapılacakları irdelenmek olmalıdır. Eğitim farkındalığı ve öngörüü yapabilmeyi, hikmeti kazandırabilmelidir.
- 3) Eğitim fayda ve iyilik üzerine oluşmalıdır. Eğitim ile güzellikler saptanır ve önerilirken, buna uymak, bu prensipler ile yaşamak ve akli kullanarak gelişim temelinde değişmek ve geleceğe yönelik yapılanmak olmalıdır.
- 4) Boş, anlamsız konulardaki bilgi eğitim olamaz. Eğitim alan boş işlerle uğraşmaz, en azından düşünür, fikir yürütür, cahil ve konu hakkında uzman olmayan ile aynı şeyleri söylemesi değil, onlara katkı, ileri ve değişimi önerici olmalıdır. Bir işlev sonuçlanması ile ancak doğruluk boyutu ortaya çıkacaktır. Eğitim bu süreci irdelleyen ve bunların iyilik üzerinde olması, zarardan kaçınan olmalı, gereken uyarı, tedbir ve önlemleri alan olmalıdır.

- 5) Eğitim, besikten mezara kadar devamlıdır. Eğitilmiş olan devamlı bir eğitim süreci içinde olur, bilmiyorum ama öğrenmeliyim yaklaşımı içindir. Bilgisini ve becerisini arttırmaya yönelir. Her olgu, her durum onun için bir eğitim boyutudur. Kim ben biliyorum diyerek kalıp içinde olursa, gerçeği algılamaz, hüsrana uğrayan olacaktır. Değişim esastır bunu kavramalıdır.
- 6) Eğitimde daima yürünecek yol, yürünenden fazladır. Eğitime açık ve fikri hür, vicdani hür ve devamlı çağın ötesinde bir yapı amacı ile yürünmelidir. Doğa, tabiat kanunları ve genel oluşumları öğrenmek amaç edinilmelidir, temel öğretici tabiat, hekimlerde de hastalarıdır.
- 7) Bilinçli ve farkındalık içinde olan birey, bilim insanı olabilir. Bilim, gören, kavrayan ve doğru yerde, doğru zamanda olan yeterli, etkin bilim adamı, alime kapısını açar. Alim olan, varlığın, oluşunu, düzeni, mekanizmayı farkındalık ile bilinçlenerek, aklını kullanarak, çalışarak ulaşabilir.
- 8) Sevgi üzere ve saygı oluşturmayan eğitim olamaz. Bilgi, sadece eğitimde bir araç iken, bunun uygulanması, veriye göre kavranması ve insanlık boyutu ile işlenmesi, akıl ve sevgi ile olabilir. Katı, künt bilgi insanı, insanlığı zedeleyici olması sıklıkla gözlenmektedir.
- 9) Sevgi oluşturmayan ve sevgi temelinde saygı kazandırmayan şey, eğitim olamaz, bu şekilde tanımlanamaz. Hiçbir eğitim ve eğitim metodu, zorlama dahil, insanlık ve etik ilkeler dışında bir yapıda olamaz. İkona bile yasaktır. İnsanlık dışı ve bireyin haklarını zedeleyenler eğitim metodu olarak görülmesi bile suç kapsamında olmalıdır. İnsanlara bilgi ve yetenekleri, taleplerine göre becerilerine göre ilerleme ve değişim öngörülür. Zorla bir yaklaşım ile eğitim değil, nefret oluşturulabilir.
- 10) Her birey farklı olduğuna göre, verilen eğitim ile bireye göre elde edilen de farklı olacaktır. İnsanlara, sanat eğitimi almış olanlara, bir kalem ve kâğıt verin, yapılan çizimlerin sanat olarak farklı olması doğaldır. Kapasite ve kabiliyeti olanların eline kalem ve eğitim vermezseniz gelişmesi beklenemez. Belirli kazanımları olan bireyler, bu boyutlarda yürümesi ancak eğitim ile olabilir. Bilinen, becerisi yüksek olan alanlarda eğitim derinleştirilmesi öngörülmelidir. Uzmanlaşma, daha da uzmanlaşma hedeflenmeli, bilimin sonucu olmayacağına göre ileri, daha ileri hedeflenmelidir.
- 11) Eğitim bireyin yetişmesi, farkında ve bilinçli olmasıdır, bilgi iletmek değildir. Eğitim veren kişinin amacı, bireyin olguyu ve olayları, durumu, irdeleyebilen, işaretleri okuyabilen, farkındalık içinde olan, sentez ve analiz yapabilen, doğanın hakikatleri ve hikmetlerini doğru irdeleyebilen, bilim içinde kalan, sapkın sonuçlara, hayal ve fantezilere sapmayan kişi yetiştirmektir.
- 12) Eğitim topluma aykırı olsa bile doğru ve gerçeği söylemektir. Bilimsel gerçeği söyleyen kişi, istenileni, bekleneni söylemediği zaman, aklını kullanmayanlar alay ve eğlence yapabilirler. Birçok, sel ve deprem uyarısında bulunanların sıklıkla karşılaştığı durumdur.
- 13) Eğitim almış bireylerin bilim dışı olmasının açıklaması olamaz. Bilim fay hattında olan binaların yıkılabileceğini bilirse bile, deprem olunca, bunun apaçık felaket ve sihir gibi güçlerden olduğunu belirtenler, eğitimden uzak kişilerdir, diploma almış ama eğitilmemişlerdir.
- 14) Eğitim ve bilim sulh ve barışa yönlendirici olmalıdır. Tüm varlıkla ve oluşumlar bilimde bizlere sistem ve düzen hakkında eğitici katkıları olur. Bunu algılamak ve farkındalık yaşamak alim olma sıfatıdır.
- 15) Örf, adet ve gelenekler sosyal yapı üzerindedir, bilim, eğitim üzerine dayandırılmaz. Bilimde veri, deney geçerlidir, oylama ve toplum bakışı üzerine gerçek yapılandırılmaz.
- 16) Temel eğitim, öncelikle zarar kavramını algılamak, bu konuda erken tedbir ve önlemleri almak üzerine olmalıdır. Etik ilkelerin ilk prensibi, öncelikle zararımızın dokunmamasıdır. Yaşam Hakkı esastır ve birey Hakkı üzerine yapılmalıdır, Kamu, toplum yapısının birey hakkını zedelemesi bile kabul edilemez. Birçok zulüm ve zorlama, bireyin iyiliği şeklinde gerekçelenebilir, doğru yolun üstünde çeşitli şekilde birey hakkında saptırmalar olmamalıdır. Bireyin kendisine de zarar verme hakkı olmadığı da irdelenmelidir.
- 17) Eğitim ile he türlü bilgi ve beceri sahibi olabilirsin ama gelecek ne getirecek bilemezsin. Bir kişi bilgi sahibi veya konusunda uzman olabilir, o bilgiyi işlemesi ve değerlendirmesi ile yorumlama ve değerlendirme yapılabilir. Unutulmamalıdır ki, bilgisayarlar ve internet zamanımızda rakipsiz olarak geniş bilgiye sahiptir, ancak birçok anlamsız bilginin süzülmesi ile değerlendirme boyutu artık daha zor olmaktadır.
- 18) Devamlı bilimsel izlem, eğitim ile kazandığın takip ile, oluşacak sorunları önlemenin en önemli yöntemidir. Bir bireyin sorunu nedeniyle olay çözülmüş ve durum olumlu iken, çeşitli gelenek, bilgi ile yaklaşımdan sapmamalıdır, aralıklı irdeleme yapılmalı, ancak denge bozulmamalı, artış veya azalış ile bozulmamalıdır. Bilim insanı daima geleceği bilemediği için, devamlı bir korku ve negatif beklentisi olması, gerekli tedbir ve önlemleri alabilmesi açısından doğal karşılanmalıdır, benim başıma gelmedi, gelmez demek en büyük endişe kaynağı olmalıdır.

- 19) Doğa gerekeni oluşturur, gelecekte ne olacağı, olasılık ötesi, nadir durumlarda da oluşabilir, bilim bunu öngörür. Bireyin kendisi sebep, sonuç ilişkisi olmamalı, istek ve arzusu, fayda ve zarar oluşturmaya yeterli değildir. Olumlu olmak, gerekenleri bilim içinde yapmak bir müjdeli durumdur, ama neyi, nasıl, nerede ve ne şekilde yapayım sorgusuna cevap bulmak kolay bir olgu ve durum değildir. Bunlar bilim dışına çıkma, hayal ve fantezi kurma gerekçesi olamaz.
- 20) Eğitimin gereği olarak, bilimsel korunan ve gerekleri algılayanlar, basiretle davrananlar korku ve endişe duymamalıdır. Gereken tedbirleri ve önlemleri alanlar, bir bakıma olay oluşmadan önce korunanlar, başlarına olayların ve sorunların gelmesi ile, aldıkları, yaptıklarını irdeler, gerçeği ve hakikatleri değerlendirirler, boşluğu saptamaya çalışır. Bunların basiretle, bilim üzere olmalı, fantezi, duygusal ve Reaksiyonel olmamalıdır.
- 21) Eğitim ile farkındalık bilincinde olan ve bunları uygulamalarında, davranışlarına yansıtanlar, bilim üzerine daima titrer ve ürperti duyarlar. Her yeni olgu, durum bilim insanı için bir eğitim aracı, bilgi ve becerisini arttırıcıdır. Kitabı kopya edenlerin eğitim alma olasılığı düşünülmemelidir.
- 22) Teknoloji detaydadır, bu da eğitim ile sağlanabilir. Yer çekimi insanın var olduğundan itibaren bilinen bir durum olmasına karşın, bunun hesaplanabilir olması, uzaya roketlerin gönderilmesi ise yakın zamandadır. Biliyorum diyene sormalıdır, neyi biliyorsun diye?
- 23) Eğitimde öngörülenler bir formül, bir örnektir, oluşunlar ise özel ve özgündür. Bir olayda bireyler sadece bir simge, olayın sorumlusudur, bu açıdan faile değil fiile kızılır. İnsanın başına bir olay gelmesi değil, olay geldiğinde yaptıkları, amacı, tutumu, izlemi ve yorumu sorgulanır.
- 24) Olan ve oluşun geri alınamaz, değiştirilemez ve yeniden yapılandırılmaz. Eğitim bu oluşunları, program ve test, deneyleri kullanır. Doğa kanunları zaman içinde ve bireye göre oluşamaz, yeniden yapılanamaz. Uçan bir uçak, yer çekimini dikkate alınarak, bu esaslar üzerine uçmaktadır. Bireye göre yer çekimi söz konusu olamaz.
- 25) Eğitim, eğitimi talep eden, öğrenmek isteyen ancak yapılabilir. Aklını kullanmayan, ezberleyene eğitim yapılamaz. Kalıbı öğrenen ve tekrarlayan kişi eğitilmiş olamaz. Aklınızı kullanıp bunu anlamayana nasıl eğitim verilebilir?
- 26) Her mutlu olay kadar, her sorunlar da bir eğitim aracı olarak görülmelidir. Olumsuz veri, durum ve olguların daha geniş ve daha ileri eğitim sağladığı farkındalık boyutunda olmalıdır. Bilimin büyüğü ve küçüğü olamaz. Bir ağaçtan düşen elma, tüm bilimin kapısını açabilir.
- 27) Eğitim, zorluklarla dolu, gece ve gündüz çalışma, aklını kullanma, düşünme ve güzellik üzere olmak üzere yapılanmalıdır. Eğitimde sıkıntı çekilmemesi ya seviyesi düşük olduğunu ya da bireye uygun olmadığı anlamındadır. Daha üst ve daha ileri boyutlar devamlı eğitimin hedefidir. Yanlışta devam etmelerine müsaade ederek, eğitimde azaplarının daha da büyümesine izin verdirme, sınıfı geçmek eğitilmiş olmamaktadır.
- 28) Eğitimden kazanılanların anlamı, ömür boyu bu süreci sürdürmektir. Eğitim alıp, sonra bu bilgi ve beceriyi eyleme geçirmemek, anlamsız ve geçersiz bir süreç geçirmiş olmuş olacaksınız. Eğitilmiş olmayı, bu boyutu çürütmek için, o bireyin öncelikli olarak o konuda diplomalı ama tam tersini işev, eylem olarak yapması gereklidir. Aşıya karşı olan ve hastalığın önlenmesine dikkat etmeyen hekimlerin, bu eğitimi neden aldığı tartışmalı olacaktır.
- 29) Eğitim, hastalıklı iken değil, sağlıklı olduğunda, tıp bilimine göre davranmak ile tanımlanır. Empati yapmak önemli olup, sağlığına kavuşan bir hekimin, iyi olunca hastalarının durumuna ve onlara insancıl yaklaşımı dışlaması kabul göremez. Hekimlik etiği, insanlık ilkelerinde de olduğu gibi, sağlık ve hastalık durumlarında bireye, insan olarak yaklaşımı ön görmektedir.
- 30) İlim ve bilim üzerine olan kişi, eğitimin devamlı olduğunu, yaşam boyu süreceğinin bilincindedir. Her yeni olgu ve durumun bir gerçeği kavrayabileceği umudunda olarak çaba gösterir, çalışır.
- 31) İnsanlık dışı, etik boyutu bozan ve bilgileri ve eğitimi, zorbalık ve zarar amacı ile, kullananlar kabul edilemez. Kalıba ve uydurulmuşlara ve yalan temelinde, gerçeğin saptırılması içinde olanlar, olayı büyü, sihir ve fantezi, hayal olarak değerlendirenlerin, diplomaları olsa bile eğitimi şüphelidir. Bilimsel verileri, yanlış ve doğru kalıbı içinde ele alarak, ayrıca sihir ve mucize olarak görmenin, eğitim almış olanın sıfatı olamaz.
- 32) Eğitilmiş olmak, bir insanın elde edebileceği en üst düzeydir. Bunun farkına varanlar, bu yaklaşımı insanlar ve belirli boyutlar ile yapmaları gerekir. Eğitim kaybedilecek bir kazanım değildir.
- 33) Eğitim verecek kişinin insanlık boyutu, etik ilkelerde ve sevgi yaratıcı, değer oluşturucu olmalıdır. Bilgili ve becerili olmak, eğitim vermek için yetersiz, hatta engel olarak gösterilebilir.

- 34) Eğitim bireye çalışarak değer kazanması ile mücevher boyutuna çıkarır. İnsanlığı kavramayan, etik ilkelerde olmayan, insanlık açısından değerler yaratmayan, sevgi oluşturmeyen kişi eğitilmiş olmamaktadır.
- 35) Eğitimin temelini bilim olduğunun bilincinde olduğunu anlayan ve kavrayan kişi ancak alim olabilir. Okumanın anlamı ve çalışarak değer kazanmanın boyutu ancak bilim üzere olmak ve ilime ile çalışma ile olasıdır.
- 36) Gerçeği çarpıtıran ve kendi benliğine göre yorumlayan, bilim dışı yorumlarda bulunan kişinin eğitim gördüğü tartışmalı olacaktır. Bilim insanı temiz ve ilime dayanarak değerlendirme ve yorum yapandır. Saptıran ve hayal, fantezi içinde olana bilim insanı denilemez.
- 37) Eğitim, eğitime açık olan ve devamlı öğrenme boyutunda olabilene verilebilir. Peşin hükümlü, kalıba uyan, belirli yargılar içinde olan, eğitilemez boyuttur. Bilmiyorum diyen ve öğrenmek isteyen bilgi ve beceri sağlanabilir.
- 38) İnsanlar sevgiyle ve severek bilgilerini genişletebilirler ve eğitim, bilinen ve bilginin, becerinin artırılması amacıyla olanda ileriye gidebilir. Kalıbı kırabilen ve çağın ötesini hedefleyen ancak eğitilmiş olabilir.
- 39) Eğitim, ne, neden, nedir, nasıl, niçin ve kim sorgularını değerlendirenlerin işlevidir. Güneş Doğudan doğar, Batıdan batıya bilmek eğitim değildir. Bunların sorgulanması ancak eğitim ile oluşabilen boyutlardır. Öncelikle sulh ve barışa yönelik, zarardan kaçınan, insanlık, etik ilkeler ve sevgi temelinde olmak, eğitilmiş kişilerin genel yapısını teşkil eder.
- 40) Eğitim ile insan kendi benliğinden sıyrılmasını öncelikle öğrenmelidir. Bilim insanı, bilimsel yaklaşım ile elde ettiği verileri, izlemin sonuçlarını tarafsız, gerçekçilik üzerine yorumlamalıdır. Yaptıklarının sonucunu görmek, algılamak, farkında olmak, eğitilmiş bireyin yaptığı işlevidir.
- 41) Eğitilmiş kişilerin, bilim dışı konuşması, yapması kadar kabul edilemez bir boyut olamaz sanırım. Bir hekimin hastayı, tedavi yaklaşımı yerine, dua ve büyü yaklaşımı ile çeşitli çayları içmesini önermesi yorumlanamaz bile.
- 42) Eğitim, bilimsel olan, bireyin verdiği gerçek veriler üzerine yapılandırılabilir, gerçek ortada iken bilim vardır. Hayal ve fantezi ile yorumlama, bilim dışı yaklaşım ile bilimsel olunamaz ve bunlara eğitim denilemez. İshale iyi gelecek sıvı okunmuş değil, elektrolit kapsamı olan, bilimin olguya göre öngördüğü özel ve özgün sıvı ile oluşabilir. Bilime bir bakıma secde etmeyen, benlik üzerine yorumlayan kişi eğitilmiş olarak tanımlanamaz.
- 43) Eğitim sadece eğitim almak değil, eğitim vermek ile işlev tamamlanmış olabilir. Eğitim bilim üzere olmaz ise, doğa ve doğa yasaları üzerine olmaz ise, anlamı olamaz. Bu açıdan birey farklı olsa da eğitim bilimsel, bilimi kabul edene ancak verilebilir.
- 44) Eğitim ancak bilim üzere olabilir. Bilgi yalın ama anlamsızdır, irdeleme ve değerlendirmek gereklidir. Bilimin kaynağı olmadan bilgi sahibi olmak, internete benzer.
- 45) Diplomalı, ancak eğitilmiş olmayan kişiler, bilgi sahibidirler ama gafilirdirler. Bilinçlenme, farkındalık olmadan, sadece bilgili olmak, bir bakıma çölde susuz olup, susuzluktan kıvranıp sırtında su bidonu taşımaya benzer, akılları kozalı, açılmadığı için farkındalık içinde olamazlar.
- 46) Eğitim tüm bilimin birbiri ile aynı boyutta olduğu, aralarında çelişki ve karmaşa olmadığını farkına varmak, kuşku bile duymamaktır. Bir binanın inşa edilmesi gibi, eğitim devamlı taş koyarak bina inşa edilmesi şeklindedir.
- 47) Eğitim benliği ihmal etmek değil, benliğe kapılmamak, doğru ve gerçeklik üzerinde olmaktır. Eğitim eğer bilim ve bilginin yanlış kullanılmasına neden olursa, bir ateş gibi insanı ve toplumu yakabilecek boyuttur. Sevgi ve barışa yönelik olmayan bilgi, bilim olmayıp, işleve de eğitim denemez.
- 48) Yaratılış boyutunu irdelemeyen eğitim olamaz. İnsanlık ve etik ilkeleri dışlayan yaklaşımlar, bilim olarak nitelendirilemez. Bilim denilmesi, onun saptırılması, çarpıtılmasıdır.
- 49) Bilim ve edinilen ilim, varlığın ve varoluşun kavranması amacı olup, eğitim de bunların sevgi temelinde değer üretmek ve bu şekilde saygı oluşturmak olmalıdır. İyiler örnek olduğu gibi, kötü, istenmeyenlerde ibret olarak bir ders niteliğindedir. Bilgi ancak eğitime kapalı olanlara anlamsızdır.
- 50) Eskiden yaşamışlar da eğitilmiş olduklarını dikkate almalıyız. Düzey ve kapasitelerine göre yorumlamaları önemlidir. Onları eğitilmemiş olarak irdelemek hatalı olduğu gibi, yarın doğacaklar birçok konuyu bilmiyorlardı diyerek bizleri cahil görebilirler. Hukukta yasa çıkmadan önce yapılanlar suç kabul edilmediği gibi, bilimin tanımlamadığını önceden bilmek olası olamaz. Eğitim bu açıdan devamlı olmasının amacı, devamlı gelişimlere göre değişimi yapabilmektir.

- 51) Eğitim, mucizelere inanan ve bunu bekleyenlere kapalıdır. Bilgi sahibi olabilirler, ama eğitimin anlamı olamaz, çünkü bilim dışı olan bireydirler. Hakikat bilgisini inkâr eden, gerçekten uzak olan kişi eğitilmiş denilemez.
- 52) Eğitilmiş olan birey, gerçek ve hakikat bilgisinden sapabilir, ancak farkındalık içinde olunca, derhal doğru yola döner. Eğitilmemiş kişi ise kendi benliği ile hatada ısrar eder.
- 53) Eğitim yaratılışın atom ve enerji temelinde olduğunu öncelikle kavramalı, temel yapının tüm varlıklarda aynı olduğu farkındalık içinde olmalıdır. Hata ve yanlışla sapma, algının benlik üzerine yapılanması ile başlar, oluşur ve gelişir, sonuçta tam tersine varır. İnsan kendini evrenin yöneticisi ilan etmesi bu yargının bir sonucudur. Dünyayı paylaştığımızı önemsemeyiz.
- 54) Eğitim, bir yolun üzerinde yürümek gibidir. Devamlı aynı yolda yürüyen hedefe varabilir. Farklı konular ancak yürünen yolu aydınlatıcı olmalıdır. Varlık ve yaşam bu yolda temel aydınlatıcı olmaktadır. İnsanlıktan uzak, etik boyuttan aykırı olanlar eğitim ve yürünen yol olamaz. Yol doğru olsa bile bu yoldan saptırıcı çoktur ve öncelikle benlik rol oynar.
- 55) Eğitim, zarar ve zorbalık üzerine olamaz. Dayak Cennetten çıkmadır şeklinde bir gerekçe ile eğitim yapmak, eğitimsizliği yaygınlaştırmak, bireyleri insanlık dışına, etikten uzaklaştırmayı öğretmektir.
- 56) Ortada bilim varken, gerçekler ortada iken, eğitim tersine yapılamaz. Görünen köye kılavuz gerekmez, bunun tersini iddia etmek eğitim olamaz.
- 57) Bilimsel gerçekler varken, hayal, rüya, riya, masal ve fantezilere kapı kapalıdır. Kalıplar ve varsayımlar ile bilimsel gerçekler yan yana tutulamaz ve karşılaştırmalar yapılamaz.
- 58) Hatadan dönen, soran, danışan ve eğitimini sürdüren, gerek bilim insanıdır. Ben bilirim ve kalıp, kitap ve standardı öne çıkararak kişi, insanların ayrı, özel ve özgün olduğunu göz ardı kılar. Kayıtsız kalmak da aynı şekilde bilim dışılıktır, eğitim alan kişi tebliğ, öğüt ve liderlik yapması doğal bir beklentidir.
- 59) Bilim gerçek ve hakikat üzerine inşa edilmesine ve eğitiminde bu gerçekçilik üzerine olduğu hatırlamalıdır. Her yaş ve her durumda açıklamaların bilim üzerine olmalıdır. Bireysel bakış ve gelenek boyutunun hakikati farklı yorumlayabilir ama değiştirmemelidir. Haber doğru, yorum hürdür.
- 60) Yaşam en büyük eğitimsel araçtır. Sabah ve akşam aynı yoldan evden işe gidebilirsiniz, ama okumanız gerekenler bu kalıpsal yapı değil, farkındalık içinde olmanızdır.
- 61) Eğitim almış olan birey, aynı zamanda da eğitim vermeli, fikir ve bilgilerini paylaşmalıdır. Kendisine saklayan kişi, zengin olup bu değerleri sadece kendi için kullanan ve toplumu sömüren gibidir.
- 62) Eğitim, temel olarak eğitim veren ile oluşmaktadır. Gerçek eğitim veren olgu, hasta ve sorunlar, durumlardır, bunu sağlayan da bireyin kendisidir. Öğretmenler temelde kendi kendine eğitimi öğreten, yaptıran kişilerdir.
- 63) Duygusuz, empati yapmayan ve sevgi temelinde olmayan kişinin bilgisi ve becerisi, insanlık ve etik ilkeler temelinde irdelenmektedir. Gerekirse meslekten men cezası bile gündeme gelmektedir.
- 64) Eğitim, tüm bu Evrendekinin aynı prensipler içinde olduğunun farkında olmayı sağlar. Tüm bilimsel temel, aynı yapıdadır, birbiri ile çelişen rastlanılamaz. Her birey özgün ve özel olduğuna göre, etkileşim farklıdır.
- 65) Bilim, bireyin tüm öngörüsünün tam tersinin olabileceğini de varsaymaktır. Eğitim bu durumlarda da yapılacakları hesaplamaya dayanır. Tedbir, eğitim görmüş kişiler için, nadir durumları da kapsamalıdır. Kışın akün dolu olsa bile, akü kablosunun taşınmasını gerekli kılar. Bir kongrede, iki Slide makinesi yanında bir tanesinin de arabada olmasını gerekli kılar.
- 66) İster eğitilmiş olun ister olmayın, bilen ve bilim üzere olanın yorumuna dikkat edin. Eğitim bilene, insanlık üzerine olanın görüşlerine saygıyı ve bunu en azından dikkate almayı gerekli kılar.
- 67) Eğitimin temel öğretisi, bilim dışı olmak ile yüzüstü kapanmanın olası olduğunun farkına varmaktır. Bilim dışı yol alan, pişmanlık durumunda, geç kalmış olması olağandır.
- 68) Eğitim var olanın üzerinde, gerçekler üzerinde yapılmalıdır. Fantezi, hayal ve masal üzerinde eğitim, ancak sanat ve edebiyat ile tanımlanabilir.
- 69) Eğitim, bilinen aynen tekrarlanması değil, onların geliştirilmesi ve değişim yaşanmasıdır. Devamlı aynı şeyi söylenen bir adım boyu ilerlemesi olanaklı değildir. Düşünmeyen, aklını kullanmayan, farkındalık içinde olmayanın yaşamında da bir katkı olamaz. Felsefe Bilimi de düşünce üzerine yapılmalıdır.
- 70) Tüm insanların varoluşları, eğitimin adım, adım ve basamak olarak medeniyetin oluşmasıdır. İnsanlık dışı olup, zarar, benlik ve zorbalık yöntemlerini kullanmanın, eğitim ile ilintisi olmamalıdır. Tüm insanlık tarihinde bunun dışında bir boyut tanımlanmamıştır.
- 71) Eğitim bir mücadeledir, bilim ve becerinin insanlık için oluşturulması, kullanılmasıdır. Bireyin önce kendisi ve toplum açısından eğitici olması, fikir, düşünce ve öğüt vermesi olarak görülmelidir. Eğitim topluma esir

olmak, onların ortak aklına uymak değil, hangi şartlarda olunursa olsun, doğru ve gerçek üzerinde olmaktır. Tek başına bile kalınsa bile öğüt verme boyutunu korumak, iyi eğitimli olmanın bir simgesi, işarettir.

Örnek Alınması, Nimet, olumluluk üzerine bir Bakış

- Her olgu, özeldir, özgün yapısı vardır. Hastaya olumlu etki yapan, bunu aldığınız verilerle gösterdiğiniz durumda, farklı yollardan açıklama, karanlık etkileşimlere gerekçe bulmak, şaşkın olmanın anlamı olamaz. Her olgu kendine özgüdür ve kendine özgün yapısı vardır, bu nedenle standart ve genel topluma uygun cevap almayı beklememeli, yüzde 2,5 gruba girebileceği dikkate alınmalıdır. Temel, fizyolojik ve fizyopatolojik yapıya uygun olmalı, bireye özgün yapılmalıdır.
 - Gelecek bilinmez tahmin edilir ama bir hekim, tahminin gerçekleşmesi kesin beklemez, hastayı izler. Nasıl olsa olacağı bilmiyorum, suçlamalardan kurtulmak için, tıp kitaplarının dediklerini yapayım demek, insanları bir robot gibi görmektir ve hiçbir zaman izlemi, hastaya empati yapmayı ve etik ilkeler içinde insanlığı bırakmamak gerekir, verilere göre yaklaşım, gerektiğinde tam tersi tedavi esastır. Elde edilenlerden de ders çıkarmak, bilgi ile tecrübeyi bilimsel süreç olarak geliştirmek gerekir. Veri yok ise, tedaviden teşhise gidilebilir.
 - Biyolojik dengede, olumlular olumsuzlukları, olumsuzluklar da olumları etkileyerek yaparlar. Tüm mekanizmalarda geriye dönüş, feedback, elde edilen sonuçlardan ters etkileşim beklenir. Her etki bir tepki doğuracaktır ve bu beklenen varlıksal, yaşam prensibidir. Ayakta durmak, yürümek fleksör ve ekstansör adalelerin karşılıklı etkileşimi, kasılma ve gevşemeleri ile oluşmaktadır.
 - Aykırlığı tanımlayan standart, toplumdaki verilerdir, ondan belirgin ayrımı bu şekilde tanımlanır ki hekimler her olgunun aykırı olabileceği algısı içindedir, verileri bu gerekçe ile irdeler. Standart neden gerekli sorusu ortaya konulabilir. Bir olguya ilk başlanacak ilaç olarak %95-%68 oranında etkileyecek mi, yoksa %2,5 dikkate alarak mı yapılmalıdır? Etkiye göre doz artırılabilir, tedavi değiştirilebilir. Kasılmalarda Luminal veya Eptantoin 2-5 mg/kg dozda verilirse, doz etkili düzeye ulaşmadığı için yükleme yapılmalıdır. Kaç dozda yükleme yapılmalı sorgusu, olgudan alınan cevaba göre yapılır. 10 mg/kg yükleme %40 olguya etki edebilir, 80mg/kg ise %80 etkin olabileceği düşünülürse, doz 80mg/kg olarak başlanması anlamsız ve ilk prensip zarar dokumamayı göz ardı edilmiş olmaktadır. Ayrıca bu doza çıkabilmek için Yandal uzmanlık olması gereklidir. Bilimsel yaklaşımdan çekince esas olmalı, cesaret adı altında tedbir ve basamaklamak ile yetkinlik, yeterlilik özenle korunmalı, gözetilmelidir. "*Tıpta olmaz, OLMAZ*" tanımı bunu ifade eder.
 - Eğer bir olgunuz var ve özel, özgün bir yaklaşım gerekmiş ise, bunu bilimsel olarak paylaşmanız gerekir, reklam tıpta bir bakıma yasak kavramlardandır. Nadir olgular, yoğun bakımlar ve sorumlu çocuklar, bebeklerle uğraşanlar için olasılık beklenilmesi doğaldır. Bu açıdan bu ünitelerde çalışanlar için aykırılık boyutu geçerlidir. Standart dışı yaklaşım, kitaba uygun olmayan davranışları olgunun dikkatli ve özenli incelenmesi ile mümkün olabilir. "*Güya normal, güya standart*" tanımı önemlidir. Bir başka soru da "*normal nedir*" olmaktadır.
 - Bilimsel bir değerlendirme ile fizyolojisini dengelemek için yaklaşıma karşı söylenecek standart karşıtlık, "*kitabın dediğini uygulamalı, başını derde sokma*" olabilir. Thaladomit fokomali yaptığı gözlendikten sonra insanlar üzerinde araştırma yapılamaz. Tek örnek bile ilaç kapsamından çıkarmaya yeterlidir.
- Araştırmalar için etik kurullardan geçen, özel yaklaşım gerekir ama alternatif veya destek tedavileri için temel gerekçe Deontoloji Nizamnamesinde belirtilen;
- Fizyolojiyi düzeltmek, fizyopatolojiyi önleme yaklaşımlarında olduğu gibi; "*Klâsik metotların bir hastaya fayda vermeyeceği klinik veya laboratuvar muayeneleri neticesinde sabit olduğu takdirde daha önce, mutata tecrübe hayvanları üzerinde kâfi derecede denenmek suretiyle faydalı tesirleri anlaşılmış olan bir tedavi usulünün tatbiki caizdir. Şu kadar ki, bu tedavinin tatbik edilebilmesi için, hastaya faydalı olacağı ve muvaffakiyet elde edilmemesi halinde ise mutata tedavi usullerinden daha elverişsiz bir netice alınmayacağı muhtemel bulunması şarttır.*" Burada zarar dokunmama prensibi temel alınan olmaktadır.
 - "*Evvelce tecrübe edilmiş olmamakla beraber, zarar vermesine ihtimal bulunmayan ve hastayı kurtarması kati görülen bir müdahale yapılabilir.*" örnek olarak bazı olgu temelinde yayınlarda emsal alınabilir, ancak bu Etik Konseylerin kararları ile mümkündür.
 - "*Yeter derecede tecrübe edilmemiş olan yeni bir keşfin tatbikatı sırasında alınacak tedbirler hakkında ilgililerin dikkatini celp etmek ve henüz tecrübe safhasında olduğunu ilâve etmek şartı*

- ile, bu keşif tavsiye edebilir.”* Araştırma konuları ayrı ele alınır, deney tıpta yasaktır, gönüllüler üzerinde ancak faz çalışmalarında Faz-III B ve Faz-IV yapılabilir ki Bakanlık izni gereklidir.
- Anomali ve ters etkileşim bize sağlıklı olandan daha çok katkı sağlayabilir. Böbrek üstü bezinin hiperplazik olan anensefalili olgularda akciğerlerin daha matür olduğu ve daha iyi tolere ettikleri gözlenerek, steroidin gebelikte, prematürelde kullanılmaya başladığı bilinmektedir. Bu bulgu birçok prematürenin sağlıklı olmasını sağlayan bir olumlu buluşa dönüştürülmüştür, bilimdeki boyut negatifi de pozitive çevirmek olmalıdır.
 - Birçok bilim adamı, sorun oluştuğunda bilimi, doğru yerde, doğru zamanda ve doğru irdelemesi ile bu sıfatı kazanmıştır. Ağaçtan başına elma düşen kişi, buna kızabilir veya elmayı yemekle meşgul olabilir iken, yer çekimini tanımlaması bilime katkı sağlamıştır. Bu bireylerin toplumda ayrıcalıklı olduğu, genel insanların davranışı yerine, bundan bir bilim çıkaracak şekilde sorgulayıcı oldukları gözlenmektedir. Sağ olası Newton.
 - Bilimin gelişmesi için öncelikli olarak güvenlik, etik ilkeler ve sevgi olmalı, baskılı rejim olmamalı, olumlu veya olumsuz boyutta olanlar dışlanmamalıdır, insanların zarar, zulüm ve zorbalık yapmaları suç iken, farklı duruşlar serbest ve hatta teşvik edilmelidir. Bireyin hakkı, civil liberties, olması gelişim ve değişim için zorunluluktur ve toplumun dediği, genel ortak akıl gibi yaklaşımlar bireyi yok edebilir. Demokrasi çoğunluğun sözünün geçtiği değil, bireyin hürriyeti olması olmalıdır. Prof. Singer, hayvan hakları konusundaki tutum ve yazıları ile öne çıkmış bir bilim insanı olup, daha sonra insan ve hayvan haklarını eşit olması boyutunda yazıları ile, İngiltere’den ayrılmış ve Avustralya yerine Amerika’da çalışmıştır. Muhammet Hamidullah en iyi inanç eserlerini Pakistan ve Türkiye’de değil, Amerika’da yazması tesadüfi değildir. TV konuşanlar emir kipi, yasak ve kurallar içinde olmamızı söylüyorlarsa, ikna etmeye çalışıyorlarsa o programlar en azından dinlenmemelidir.
 - İnsanın yaşamı ve günlük karşılaştıklarını bir nimet olarak ele alması, sevgi ile yorumlaması gerekirken, planlandığı gibi olmaması, kendisinden başkasının farklı düşünmesini de sevgi ile karşılamalıdır. İnsanların kendisi gibi başkası da ayrıcalıklı olduğuna göre, insanlık dışı, suç ve etik ötesi yaklaşımları, bireysel tutum ve davranışı olarak görülmelidir. Her birey resmi farklı yapar, aynı resmin kopyası olmamalı, kendisine göre bir katkısı olmalıdır. Bilim dışına çıkan, insanlığı hiçe sayanların ise mutlu olması beklenilmemelidir. Zenginlik veya yönetici ile akademik güç onları mesut kılamaz, zorbalıklarının artmasına neden olur sadece.
 - Nerede olursak olalım, karşımıza ne çıkarsa çıksın, yüzümüz ilim ve irfan olmalı, fantezi, hayal ve büyü türündekilere inanmak bile kabul edilemez olmalıdır. Yaşamda etik ilkeler dışındakiler elbet dinlenmemelidir ve yaklaşımlardan kaçınmalıdır. Etik ilk aşamada, “doğru nedir” sorgusu ile yaklaşımı tanımlarken, “ne yapmalıyım” evresi ile davranışları yönlendirmelidir.
 - Suç, kesin ve yazılı olandır, kıyas, örf, gelenek ve adetler geçersizdir ve yaklaşımlarda öncelikli amaç, daha sonra güdü ve izlemin, dikkat edilecek ve özen ile yapılacakların takibi önemlidir. Bunun dışında olanların bireyin hakkı içinde olup, düzenlemelerin suç kavramında olamayacağı belirgindir. Hastaya yaklaşım yaparken, ondan faydalanmıyorsa, kitap veya genel sonuç fayda olmalıdır denilmez, mutlaka alternatif tip boyutuna geçilmeli, baştan ilaçlar değiştirilmelidir.
 - Nerede olursak olalım, hangi şartlar ve durumda olursak olalım, bilim üzere, insanlık temelinde etik ilkelerde olmalıyız. Akli hür, vicdanı hür, bilim ve irfan üzere olmak, çağın ötesindeki boyut için eğitim almak, felsefemiz olmalıdır. Bizleri aydınlatan, yol gösteren de ancak bilim ve fen olduğu kavranmalıdır. Bireylerin karşısına sunulacak olanlar, sizin amacınız, bilimsel dayanaklarınız ve etik ilkeler ile bilgilendirilmeli ve savunma değil, açıklamalarda bulunulmalıdır. Sorunlardan çıkabilmenin yegâne yöntemi de bunlar olmalıdır.
 - İnsanın benlik, kişilik düşüncesi ile hastasını ikinci plana itmesi, empati yapmayı bırakması ve ilim ile etik amaçlarla zararlı olmama, faydalı olma amacı ile yaklaşmanın gerektiğini dışlayan, kişiler ile birlikte olunmamalıdır. Temiz, hak edişe göre, insanlık üzere olunmalıdır. Her olgu, bize belirli katkılar sağlayacağı belirtilebilir. Deontoloji Nizamnamesinde;
 - *“Tabip başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir.”* Nizamnamede belirtilen tedavi etmek ve tedavi verme garantisi olmaması önemli bir ilkedir.
 - *“Tabip; hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlâki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevkii ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda âzami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir.”* Nizamnamesine göre herhangi

- bir sınıflama, gruplandırma yapamayacağını, azami dikkat ve özen göstermesinin gerektiği, gerekçesinin de tıp bilimine göre olması dikkate alınmalıdır.
- *“Tabip ve dış tabibi sanat ve mesleğinin icrası dışında dahi olsa, meslek ahlâk ve adabı ile telif edilemeyen hareketlerden kaçınır.”* Nizamnamesi açık olarak, benlik, menfaat veya herhangi bir kazanç temin edecek yaklaşım yapamaz, sadece sağlığına ve şahsiyetine özen ve hürmet, saygı göstermesi beklenmektedir.
 - *“Tabiplik mesleklerine ve tedavi müesseselerine, ticari bir veçhe verilemez.”* Nizamnamesi açıkça sağlık hizmetleri ticari amaç ile yapılamaz, insana insancıl yaklaşım için uygulanabilir.
 - *“Tabip, yapacağı yayınlarda tababet mesleğinin şerefini üstün tutmaya mecbur olup, ne suretle olursa olsun, yazıların da kendi reklâmını yapamaz. Tabip, gazetelerde ve diğer neşri vasıtalarında, reklâm mahiyetinde teşekkür ilânları yazdıramaz.”* Nizamnamesi, reklam yasağını gündeme getirmektedir.
 - Bilim üzere olmayanlar, benlik ve kişisel algı ile yaklaşanlar, olgularında olumlu aldıkları neticeleri bilim dışı yorumlamamalıdır ki, onları olumlu sonuç farklı boyuta getirmemelidir. Nimetler, hastadaki gelişimler ve iyilik boyutu, yine bilim ile açıklanmalıdır, bilim dışı mucize veya büyü veya tesadüf diye yorumlanmamalıdır. Tesadüf denilen yaklaşım, standart çan eğrisi dışında olan durumlardır ki zaten konu bu durumları kapsamaktadır.
 - Sağlıklı olma boyutu olarak tam güvenilecek bir durumun olmadığı, sadece hastalanmayı azaltabilecekleri ve daha hafif geçirmelerini sağlayacağı anımsanmalıdır. Kitaplara göre tam şifa söz edilse bile, gerçek uygulamalarda olamayacağı, bazılarının ciddi etkileneceği ve hatta ölebilecekleri dikkate alınmalıdır. Tedavi bireye özgün olmalı, bir bakıma ona göre terzilik şeklinde biçilmelidir. Bireyin kişisel özellikleri, beden yapısı yanında da ruh ve sosyal özellikleri de dikkate alınmalıdır. Mecbur tutulmamalı, zulmetmemeli, aileler ikna edilme gibi zorlanmamalıdır, ancak yaşam hakkı çerçevesinde fayda beklenen durumlar için bireyin rızasının aranmayacağı da dikkate alınmalıdır. Bir ailenin isteği, örf, gelenek gibi gerekçelere dayanarak, rıza olmadığı üzerine, bir prematürenin bakımına ara verilemez, Çocuk Koruma Kanununu çerçevesinde çocuk/bebek aileden alınıp, Devlet bakımına alınabilmektedir.
 - Düşünce suç kapsamında olmamasına karşın, etik dışı, insanlık dışı yaklaşımların öğretilmesi ve desteklenmesi de suçu desteklemek ve önermek, eğitmek çerçevesinde olup, kabul edilemez. Güzel düşünüp, güzel davrananlar, insanlara, insanlık boyutunda yardım edenler desteklenmelidirler.
 - Aklına gelip, saptanan yanlışlığı düzeltme imkân meselesi olsa da bu konuda fikir verme, önerilerde bulunmanın bir bedeli olmamalıdır, olumlu görülmelidir. İmkânları geniş olan kendi gücünde yapar bunu, imkânları sınırlı olan da kendi gücünde yapar. Güzel düşünüp güzel davrananlar üzerine bir borçtur; aydınlatma, bilgilendirmek ve öneride bulunmak.
 - İnsanların iyiyi ve güzeli bulmaları, senin üzerine bir borç değildir. Fikir verme, öğütler sunmak, öğretmenin de çocuğa göre, algılaması açısından eğitime eyleminde zorlama, ikna yoktur.
 - Bazı kişiler eğitimleri, iffet ve onurları yüzünden, cahiller bunları, zengin kişiler sanır, gerçekte para, mal mülk açısından olmasa da değer olarak zenginlik katanlardır. Bir fikir ve bir eylemde, yetkin ve yeterli oldukları anlaşılır ki, *bilim yaşta değil baştadır.* Eğitim paylaşmak içindir, gelecek ve çağın ötesine bireyleri yetiştirme, insan olma uğraşısıdır.
 - İnsanların bazıları uzun yaşamaya, alışverişlere, oğullara, mallara, güzel eserlere, altın ve gümüşten oluşturulmuş yığınlara, tutkunlukların sevgisi, insanları gerçekten, insanlıktan uzaklaştırabilir. İyiler, güzellikler yaratan, değerlere değer katarak zenginleştirilenler, değeri kendi algısı değil, insanlık, etik ilkelerle irdeleyenler elbet farklılık yaratacaklardır. Basit olarak ölünce malı çok olanın paylaşma derdi olacak, bir bakıma sevinecekler, malını iyilik ve değer üretmek için harcayan kişi ise gerçekten kayıp denilerek insanlar üzülecektir.
 - İnsanlar tek tür olmalarına karşın, çeşitli tanımlamalar ile, cins, ırk ve kabileler ile ayırıştırarak, ben, sen şeklinde ayırıştırmaktadırlar. Buna karşın fırkalara bölünüp parçalanan, insan olmanın nimetini hatırlamayan, birbirine düşman olan yapıdan kalplerinizi uzlaştırıp kaynaşması ile insanlar ve etik felsefeler sayesinde kardeşler haline gelebilirsiniz Yaşam bu şekilde doğruya ve güzele yol bulunabilir.
 - Güzel düşünüp, güzel davranan, emir kulu olmayan birey, ölümden sonra da varlığı devam eder. Önemli olan güzel düşünüp, güzel davranmaktır. Fikirleri etik ve insanlık boyutunda olanların ödülü nimet ve insanlık olarak elde edilmeyeceği düşünülmemelidir bile. Bir miktar nimet ile şaşırın,

benlik içine girip, büyüklük taslayarak zulüm yapanlar ise tersine davranışla karşılaşılır. Hukuk dışı yapılan eylemlerin doğru ve yararlı olacağı da düşünülmemeli, bunlar hak yenilmesi ile sonuçlanacak boyutlardır.

- Bir kişi Ceza Kanunları tarafından yazılı yasaklanmış olanlardan uzak kalırlarsa, hukuk yapısında “*İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz*” TCK Madde 2 hükmü nedeniyle vatandaş olarak uygun niteliklerde sayılır, nimet ve bereket dolu yaşam sürebilir. İnsanlar, hayır ve barışı sevenlerle birlikte olmaya ve onlarla dost olmaya çalışmalıdır. İnsanlar algılama ve farkındalık nedeniyle iyilik ve güzelliğe dönebilir, tam tersine ayrışabilirler, gelecek değil kesin, somut yapılanlar ve amacı ile suç unsuru olmamış ise yaklaşımdaki veri önemlidir.
- Ümitsizlik geleceği köreltmek olmamalıdır, hata yapmak insanlar için ise, hatadan dönme de insanlar içindir. Kasıtlı zorbalık, benlik için zulüm yapma olmaksızın olması önemlidir. Hak edilmedik şeyler kabul görmez iken, birey zarar vermemek, zarar oluşturmamak için özenmelidir. İnsanlar anın da fesat çıkararak yeryüzünü berbat etmemelidirler.
- İnsanlar benliklerinin etkisinde kalmaktan korkmalı ve empati yaparak, aralarında barış ve esenliği kurmalıdırlar. Hepimiz aynı yapıdayız, aynı evreni paylaşıyoruz, moleküllerimiz aynı, yeryüzünde ezilip horlanan ve ayrıştıran, hatta azınlık olarak görülmesi, insanların sizi çarpıvereceğinden korkmanın anlamı olamaz. Yaşamın temelde bizi barındırdığı, varlık yardımıyla bizi destekledi ve şükretmemiz ümidiyle tertemiz nimetlerle rızıklandırıldığını algılamalıyız.
- Doğru ile yanlışın ayrılış günü, amaç ve güdünün etik ve insanlık üzere olup olmaması ile ayrışır. İki topluluğun karşılaştığı gün, iki farklı ucun birlikteliği insana daha doğruyu tanımlayabilir. Yanlış tanımlamak gerçekte çok daha kolay olabilmektedir, yokluğu belirtmek ile var olanın tanımlanmasındaki detay ayrıştıranıdır. Birey olarak içlerindeki, birey olarak kendilerine ilişkin olanı değiştirmedikçe, değiştirmemiştir, değişmez, uçların tanımı, ayrıştırması da kendisine aittir.
- İnsanların kazançlarında toplumun payı olabileceğini dikkate almalı ve paylaşmalıdır. (8/41: “*Ganimet/kazanç olarak elde ettiğiniz şeylerin beşte biri Allah’a, resule, yakınlara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışa aittir*”). Benlik, kazancın yalnız kendisine ait olacağını, kendi hakkı olduğu iddia eder ama, onu var edenlerin hakkını saymamakta, hakları olmadığını sanmaktadır.
- Sevgi ötesinde varlık gelip, geçici, yaşamın sonlanması ile paylaşılıp gidecektir. Sevgi ise nesillere yayılabilen, etkileşim ile salkım gibi çoğalan ve ömür ötesinde de sürebilen bir boyut ve süreçtir. Sevme temelinde barışa, hayra yönelik amel sergileme, bu çaba ve uğraşı içinde olmak hedef olmalıdır. Bolluk ve nimet tattırması ile bir sevinç şımarığı, bir kendini beğenmiş olmaya eğilim yaratır. Varlık bir nimettir önce bunu algılamalı, farkına varmalıyız.
- İnsanlar yaptıkları ile bedel kazanırlar, iyi ise iyi, kötü ise kötü olmaktadır. Zorlama ise süreli bir etki oluşsa da geçici olacağı, hakkın, hak edişin kazandığı tarihsel bir gerçekliktir.
- İnsan iyilik ve kötülüğü, kısaca melek ve şeytanı içinde barındıran varlıktır. Temel olarak insanlar, eğitilmeleri, zenginlik yaratmaları, yönetim boyutunda da iyilik ve etik boyutta olması bize doğal sağlanmış iken, bunların tam tersini yapması da bir doğal alternatif davranıştır. Yaşamda dik durması, zorluklara dayanması ve kendini feda etmesi de bir tutum olup, varlıkların devamlılığı sağlanabilir. Meleklerle insana secde etmesinin istendiği unutulmamalıdır (2/34 ve 87 Ayet).
- Varlıktaki çeşitlilik, bir uçtan diğer uca gidişin bize bir işaretidir. Bize, insanlara faydalı ve zararlı olduğunu sandığımız tümü temelde bize bir örnek ve ibret olarak eğitimde bilimi aydınlatan bir nedensel gerekçe olmaktadır.
- Bir hasta tam aksi veri olarak, kendinin kanser olmadığını iddia etse, tüm tıbbi verilere inanmasa, sonuç belirlidir, ancak, sadece süreç tam net tanımlanamaz. Bilim insanının kanıtları, verileri inkâr etmesi düşünülemez, göz boyamaları, illüzyonları da gerçek kabul etmesi beklenmemelidir. Tam tersi olunca kendinin bilim insanı olduğunu, kısaca varlığını ret etmiş olmaktadır.
- Hak etmeyen, benlik ve menfaat boyutunda, kısaca olumsuz olanlar yönetici olursa, toplum yokluğa doğru yönelir. Yokluk, mahvolmak, sanıldığı gibi gücün tükenmesi değil, servet ve nimetle şımarmış yöneticiler, emirlerle yönetirler, orada bozuk gidişler sergilerler, ülke aleyhine hüküm hak oluşur ve barış altını üstüne gelir ve bozulur.
- Olumlu olunca kendinden, olumsuzlukları ise başkasından yorumlamak değil, yaşamın olumlu ve olumsuzlukların karması olduğu algısı oluşmalıdır. Genel yapı içinde olmak ile her iki uç ile karşılaşılacağı anlamı taşımaz. Bir olumsuzlukta hemen ümitsiz olmamak gerekir. Çalışmak ve uğraşmak yaşam boyu gerekliliktir, yeter ki korunmalı, gözetmeli ve gereken tedbirler alınmalıdır.

Olumlu veya olumsuzluğa takılmak bir ikilem, bir bocalama ve durduğu yerde dönme oluşturur, ileriye gidilemez.

- İnsanlar eğitimde temel çan eğrisinin anasını öğrenir ve uçlarda da emsal verilir. Bu açıdan ne kadar eğitilmiş olsa da birey eğer bilimi kalıp olarak alır, kararında verileri bireye göre ve etik esaslar içinde irdeleyip, ne yapmalıyım sorgusu ile sorumluluk yüklenmelidir. Bunu yapmaması durumunda ise kalıp insanı olup, her iki uç olduğunda ise ne yapacağını bilemez.
- Oluşan boyut, önceden ancak tahmin edilebilir ama gelecek bilinemez. Oluşanların irdelenmesi, gelecek için olacağına göre, iyiler örnek, olumsuzlar da ibret olarak ders niteliğinde görülmelidir. Hepsi eğitilen kişi için bir ders olmalıdır. Olguların sunumları izole vakalar olsa bile, bize varlık ve varoluş hakkında önemli mesajlar sağlamaktadır. Anomalileri de görmemek değil, incelemek ve algılamak önemlidir. Kazaları önlemenin en önemli yolu, daha önce oluşan kazaların incelenerek buna özgü tedbir almaktır. Yalanlamanın olayı ve boyutu büyütmeden başka anlamı olamaz.
- Gelecek yapılanma için, öncelikle geçmişin elde ettiği nimetlere bakılmalı, hoşnut olunacak hayırlı ve barışçıl bir iş yapma imkân sağlanmalıdır. Bu sayede iyilik ve barışı seven insanların arasına girilebilir. Bilim insanlara en büyük yardımcı olmakta, bilim dışılık ise batmaya neden olmaktadır. Varlık bir yaşam süresince olduğu için, ölümden korkma değil, yaşamı doldurmak gerektiği algılanmalıdır. Zorluk olunca inanca sarılma ve sonra unutmaya değil, baştan etik sorgulama yapılmalı, öncelikle “doğru nedir” sorgusu ile geçmiş ve ilkeler irdelenmeli, daha sonra da “ne yapmalıyım” kararı ile sorumluluk temelinde yaklaşım yapılmalıdır. Eskileri aynen sürdürmek değil, her birey ve durum için özgün ve özel karar almak gerekir. Etik felsefe de bilimsel boyut üzerindedir.
- İyilikler ve güzellikler tüm insanlığa miras iken, kötülükler ve zulüm ise yok olmaya mahkumdur. Tarih örnekler ile dolu olmasına karşın, benlik ve kendi menfaati üzerine olmak neden süre gelmektedir sorusuna, insan oluşumunda iki ucun varlığı süredir. Hak etmeden bazı şeyleri elde etmek, güçsüz insanlar için çekici gelmektedir. İnsanlar haksız yere büyüklük taslaması ve gerçeğe ters düşmesi durumunda yokluğa doğru gitmeleri kaçınılmaz olmaktadır.
- Bir insanın bir güzellik elde etmek için yaklaşımı bir alışveriş eylemdir. Kötülük yapılmasının ana boyutu da insanların başkalarını zorlamaları, bir bakıma iyilik diyerek, kendilerini kandırarak zorbalığa yönelmeleridir. Kölelik, tarlanın sürülmesi, ekin elde etmek, kısaca işçi boyutu için zorunlu görülmüş ve bu amaçla insanlık boyutu yok edilmiştir. Amaç etik ve insanlık değil, iş ve bir boyutun, eylemin yapılması olmaktadır. Sevgi temelinde insanlık oluşturmayan eylemlerin savunulması, gerekçesi de zayıftır, kabul edilemez.

İbret ve istenmeyen, kaçınılanlardan alınan dersler üzerine bir Bakış

İstemediklerimiz bize aklımızda kalıcı iz bırakarak, bir daha yapmamızı sağlayabilir. Akılda adrenalin temelinde, korku ve istenmeden karşılaştıklarımız daha kalıcı olmaktadır. Ancak, nefret oluşturduğu için, unutmak istenen, savunma mekanizması ile ret edilmesi ile kalıcı olmayabilir. Sevgi ile akılda kalanlar daha genişletilmekte ve örnek alınarak yinelenmekte, kendimizden bir şeyler katmaktayız. Bu açıdan eğitim korku ve bırakma için değil, sevgi ve isteyerek boyutu ile oluşturulmalıdır.

- Bir birey, eğitim aldıktan ve konu hakkında bilimsel bilgi ve düzeyde iken, bir hekimin bilim dışı önerilerde bulunması gibi, bazı korkutmaları ve anlamsız yaklaşımları tıbbi tedavi olarak önermeleri veya sağlık kontrollerini yapmamalarını istemesi ile nimetle iken gazap üzere olabilirler. Daima bilim ve insanlık üzere olanlar, hastalarının iyileşmemesi ile bilimden uzaklaşmamalıdır veya iyileşmeleri ile başka şeylere mucize olarak yorumlamamalıdır. Böbreğe zararlı olan ilacı vermeye devam etmenin anlamı olmadığı kavranmalıdır. Böbreğe zarar veren ilacın yan etkisinin olmaması da onun olmadığı veya oluşmadığı anlamı da çıkarılmamalıdır.
- Bir kişi hekim olduktan sonra, insanlık ötesine, onların zararına bilimi kullanması, bilimi zıtlıklar ile ortaya koyması ne kadar çirkin olmaktadır. Gerçeği örtmek veya değiştirmek kabul edilebilir olamaz. Amerika’da Mehmet Oz programının sorgulama programını dinlemiş ve aşağıdaki noktalar dikkatimi çekmiştir. Sorgu yapan hâkim, “*ben de bu gıda katkılarını kullanıyorum, faydasına inanıyorum ama*” demiş ve “*tedavi eder değil, faydalı olabilir, hekiminize danışın*” demeniz gerekirdi” yaklaşımında bulunmuştur. “*Hekim olsa da bunu gıda katkısını pazarlayan*

söyledi, bağımsız uzmanlara söz verilmedi, sadece tasdik ettirildi” diyerek sözü bağlamıştır. Savunma ise “haklısınız, yapmamamız gerekir, her türlü cezaya razıyız, savunma yapmayacağız” denilmiştir. Hekimlikte kesin doğru veya kesin yanlış olmadığı, bireye göre yorum yapılması gerekirken, TV programlarında gündeme gelmesi de anlamlıdır. Zaman içinde kanserden koruduğu iddiasında bulunan, bu konuda kitap yazarların kanserden, korktukları başlarına gelip öldükleri de kendilerini bile koruyamadıkları bir gerçektir.

- Güven ve itibar, hastalara gösterilen etik tutum ve davranışları ile kurulur. Bir hekimin hastasını kaybetmesi değil, hastasına gereken insanlık ve etik davranışlarda bulunmadığı, bilimsel yaklaşım içinde olmadığı için itibar kaybına uğramaktadır. Hekimin kasten yaklaşımı, ancak bilim, etik üzerine olabilir. Diğerleri hastadan aldığı veri ve sonuçlara göre yapılmalıdır. Bu nedenle komplikasyon suç kabul edilmemekte, amacı, güdüsü, dikkat ve özenli davranışı ile aldığı tedbirler ve izlemler sorgulanmaktadır.
- Hekim için en kabul edilemez açıklamalar yapılmamalıdır; bunu düşünemedim, beklemediğim için gereken yaklaşımı yapamadım, kurala, kitaba uydum, danıştığım kişinin önerisini yaptım, yeterince incelememişim, hekimlik gereğince emir verdim, başkalarının uyarısına göre değil, kitaba göre davranırım, hocam söyledi yaptım gibi ifadeler kabul edilemez olduğu gibi suçu ağırlaştırıcı da olabilir. Arınıp temizlenmeli, tazminat ödemeli, içten ve aklı ile af dilemelidir.
- Etik dışı olan, benlik ve menfaat peşinde olup, zorbalık ile gerçeği ret edenler ile dostluk kuranlar kabul edilemez. Öz benliklerinin onlar için hazırlayıp sunduğu şey gerçekten çok kötüdür. Zalim olanların mutlu oldukları görülmemiş ve zorbalıkların artmasına neden olmaktadır.
- Eğitilmiş ve yetiştirilmiş bireylerin olayı kavradıktan sonra, baskı ile zorlama haricinde, bilim dışı yola başvurur, gerçeği saptırırsa, insanlık boyutunu kaçırmış olacaktır. Zalim olanlar, sevgisiz kişiler işlerinizin başına geçirmeyin, kendinize yönetici yapmayın. Sorumluktan kaçır, devamlı suçlarlar, ümitlerini kesmişlerdir, kötümserdirler.
- İnsanlar olumlu olanlar yanında olumsuz oluşumlardan da ders almaları gerekir ki, iyileri örnek alıp yapmaları, kötü olanlardan da ibret almaları beklenir. İnsanlar iyileri tanılaştırma ve kötülükleri de şeytanlaştırma ile kendilerinden uzaklaştırmaya çalışsalar da yaşam her iki boyutun bütünleşmesi ile oluşmaktadır.
- Hayal, masal ve bilim dışı, hukuk dışı, insanlıktan uzaklaşanların alacakları ders başlarına gelecek sorunlar ile de olmayabilir. Bilim ve gerçek ortada iken ondan ders almayanlar, eğitilmesine karşın farklı ve bilim dışı yorumlayanların alacakları ders başlarına belaların gelmesi ile ancak oluşabilir. Yol gösterici ancak ve yalnız bilim ve fen olduğu kavranmalıdır.

Uçların Tanımı

Ayırım olarak sınıflandırma yapınca, bir boyut ifadesi ile genel toplumdaki ayırmak, onları uç, ayırım olarak görmek, sosyal izole etmekle toplum bireylerini daha suni bir rahatlık içine soktuğu belirgindir. Gerçekte ise tümü insan yapısıdır. Belirtilenlerin aksine tanımlamaları ele alarak incelersek farklı boyutları göreceğiz.

İnanç boyutunda devamlı korku işlenirken, sevgi boyutunun göz ardı edilmesi düşündürücüdür. İncil’de “*sevmeleyen Tanrıyı bilemez, Sevgi Tanrıdır*” denilmiştir (1 John 4:8, “*Whoever is without love does not know God, God is love*”).

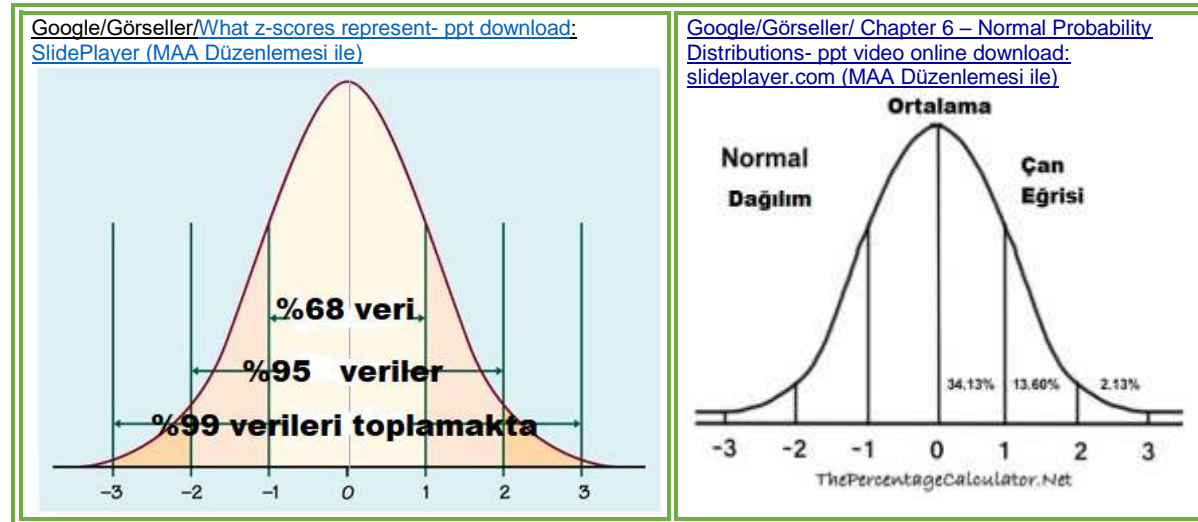
Kuran ise sevginin; 1) ileri düzeyde olması (2/165: *İman sahipleri ise Allah'a sevgide çok kararlı ve taşkındır*) ve 2) iyilik içinde olanların sevgide olacağı (19/96: *İman edip hayra ve barışa yönelik işler yapanlara gelince, Rahman onlar için bir sevgi oluşturacaktır*), 3) insanların ve peygamberlerin bu Evrene sevgi yaratması için geldiği, (21/107 *Ve biz seni ancak âlemlere bir merhamet/bir sevgi olman dışında bir şey için göndermedik*), ayrıca 4) insanların yaratılışının sevgi, alakadan olduğu (96/2 *İnsanı, embriyodan/ilişip yapışan bir sudan/sevgi ve ilgiden/husumetten*

yarattı) ifadesine karşın, tüm topluma, çan eğrisinin olumsuz tarafı gösterilerek bir nevi korkutulmaktadır.

Kötü konusuna Bakış (Şeytan/İblis)

Gerçekte bazı inançlarda olumsuz taraf bireyden uzaklaştırılarak, adına şeytan veya iblis gibi farklı adlar konularak, onların yaptıkları söylenir. Dolayısıyla içimizdeki şeytanın çıkarılması gibi merasimlerin yapıldığı gözlenmektedir. Eskiden tanrılara kurban vermenin anlamı da bu boyutta kurtarılması olmaktadır. Gerçekte ise ister “id” olarak, ister “benlik” olarak tanımlayalım, bu içimizdeki kendi varlığımızı oluşturmaktadır. Melekleşme veya şeytanlaşma ise etik dışı, insanlık dışı olmanın bir tanımlamasıdır. Mükemmellik, ideal amacı ile yola çıkılması ile gerçek ve iyi olan kaçırılabilir. İnsanların etik açıdan çalışması ve uğraşması istenilen boyuttur, sanat üretmesi, değerler yaratması bir uç boyut olmaktadır. Çan eğrisi olarak olumsuz tarafımızı genellikle iblis/şeytan olarak simgeleştirmektedir.

“15/39: İblis dedi ki, Rabbim bende çıkan Esman sonucu azdırman yüzünden” ifadesi ile İblis yaratılış nedeni, Yaratana karşı çıkma değil, işlevidir. Bu durum; (2/169), “Hiç kuşkusuz o, size kötülük, çirkinlik/düzensizlik ve pislik emreder. Ve size, Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi buyurur durur.”, ancak gücü yoktur, bunu birey sağlar (16/99), “Şu bir gerçek ki şeytanın elinde, iman edip yalnız Rablerine dayananlar aleyhine hiçbir sulta/hiçbir gücü yoktur” ancak (22/53) “şeytanın attığını, kalplerinde hastalık olanlara, gönülleri katılaşanlara bir fitne yapması içindir” diyerek tanımlanmakta, savunması da (14/22) “Benim sizin üzerinizde bir sultam yoktu. Sizi davet ettim, siz de bana uydunuz. Hepsi bu. Şimdi beni kınamayı bırakın da öz benliklerinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Aslında ben sizin, daha önceden beni şirk aracı yapmanıza karşı çıkmıştım” şeklindedir. Sanıldığı aksine insanlık dışı fikirler iyilik yapalım yaklaşımı ile oluşmakta, zorbalık ve benlik, kibirlikle oluşmaktadır (7/16) “Dedi: “Beni azdırmana yemin ederim ki, onları saptırmak için senin dosdoğru yolun üzerine kurulacağım”. Şeytanlık bizim içimizde olduğu, herhangi bir yabancı etkileşim oluşamayacağı algılanmaktadır. “Bunu bana şeytan yaptırdı” sözü geçersiz, anlamsızdır.

Şekil 2: Toplum olarak genel küme (%68,26), Olumsuz oranı (%13,60), Olumlu oranı (%13,60), İleri derecede olumsuz oran (%2,13), ileri derecede olumlu oranı (%2,13) olmaktadır.

Unutmamak gerekir ki, suç/günah ancak somut yapılmış ve zarar yapan, daha önce yazılı olarak yapılmaması, yapıldığında da alacağı cezası belli olan durumlar için geçerlidir. Kısaca beğenmediğimiz, örneğin siyaha kötü denemez, aynı şekilde de şeytan (benliğimiz) bize fikir verir, eylem olmadığı sürece suç unsuru oluşmaz. Bilerek, isteyerek, planlı ve amacı zarar olan bir eylem olmadığı sürece suç iddiasında bulunulamaz. Suç kanıtlanmalı ve bağımsız mahkemelerce sabit bulunursa, kişiye suçlu denir. Şüphe sanığın lehine uygulanır. Bu açıdan eğer buzlu yolda gidiyorsanız, tedbirinizi alın ve kaymayın. Kazadan korkma demek, zarardan kaçınmak, korunmak, tedbir almak gerekir, karanlıktan korkmak, ışığı açmak demektir.

Roma İmparatoru Neron Roma'yı yakarken, yeni yerleşim ve imarlaşma yapacağı için, orada oturanların da sorun yaratmaması için, yangında onların da yok edilmesi amacını gütmüştür. Benzer bir yaklaşımın Suriye'de olmadığı, yapılmadığı söylenemez.

Kuran tanımlaması olarak baktığımızda iblis/şeytan tanımı:

- 1) Kötülükleri güzel göstermek: 15/39 ayette Yaratanın azdırması sonucunda iblisin oluştuğu ve insanları benliği süslü gösterip azdıracağı belirtilmektedir. Kısaca negatif benlik yaratılmış, var edilmiş ve bunun gereğini yapmaktadır. (Sad/74) büyüklük tasladığı ve yanıldığı, (Sad/76) ben ondan daha hayırlıyım, beni ateşten/enerjiden, onu çamurdan yarattın, (Sad/82-83) gerçeği, hakikati yaşayan, doğru olan, güzellikler ve iyilikler üzere olanları ise saptıramayacağı, aldatamayacağı vurgulanmaktadır. Benlik ve uç noktalar bir varlık, varlık oluşumdan dolayı belirlenendir. Unutmamak gerekir ki, tün Dünya'daki varlıklar elementlerden, canlılarda su eklenmesi ile/çamurdan yaratılmışlardır. Tüm yaratıklar aynıyız, yok aslında birbirimizden farkımız, ister canlı, ister cansız varlıklar olalım.
"15/39 İblis, Rabbim beni azdırmana karşılık, and olsun ki yeryüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim"
- 2) Şeytan bizim üzerimizde bir etkisi yoktur, bizi yönlendirmez, güdemez, sadece benlik olarak, Freud'un tanımı içinde "id" olarak, bizi davet eder. Bizlerde egomuz ile ona uymaktayız, yapan biziz ve sorumlu da biz olmaktadır. Kınanması gereken kendi benliğimiz id" olmaktadır. Bizi kurtaran veya batıran İblis değildir.
"14/22 İş bitirilince şeytan onlara şöyle dedi: "Allah size hak bir vaatle vaatle bulundu, ben ise vaat ettim ama vaadimden caydım. Benim sizin üzerinizde bir sultam yoktu. Sizi davet ettim, siz de bana uydunuz. Hepsi bu. Şimdi beni kınamayı bırakın da öz benliklerinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Aslında ben sizin, daha önceden beni şirk aracı yapmanıza karşı çıkmıştım. Zalimler için acıklı bir azap öngörülmüştür"
- 3) Şeytan bir kavram olarak vardır. İçimizdeki benlik "id" olarak bizi farklı boyuta getirebileceği gündeme getirilmektedir. Dolayısıyla şeytan kavramının bizim yaptığımız davranışlar olduğu, bir kavram olarak tanımlandığı anlaşılabilir.
"(4/119) "Yemin olsun, onları saptıracağım, onları kuruntulara/hurafelere/anlamını bilmeden okumaya mutlaka iteceğim. Onlara mutlaka emir vereceğim de davarların kulaklarını yaracaklar; onlara muhakkak emredeceğim de Allah'ın yaratışını/yarattıklarını değiştirecekler." Kim Allah'ı bırakıp da şeytanı yandaş edinirse açık bir hüsrana kesinlikle yuvarlanmış olacaktır."
"2/169 Hiç kuşkusuz o, size kötülük, çirkinlik/düzensizlik ve pislik emreder. Ve size, Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi buyurur"
- 4) İnsan ancak kendi bilinci ile zarar verebilir, şeytan yaptırmaz. İnsanların içine gelen düşünceler eğer benlik ve zarar üzerine ise bu "id" gelen olduğu ve buna şeytandan geldiği yaklaşımı yapılmaktadır. Ancak bunların fiile dönmedikçe bir zararı olmayacağı da vurgulanmaktadır.

- "58/10 Fısıltı, inananları kederlendirmek için ancak şeytandan gelir. Bununla birlikte o, Allah'ın izni olmadıkça inananlara hiçbir zarar veremez. Müminler sadece Allah'a güvenip dayansınlar"*
- 5) Ben yapmadım, şeytan yaptırdı gibi bir savunma kabul göremez. İnsanın içinden gelerek yaptıklarından dolayı, ben yapmadım, benim benliğim yaptırdı, "id" olan suçludur demesinin kendi sorumluluğu ve alacağı cezadan kurtarması olası değildir. Süper-ego ve egonun bunları dengelemesi gerekir ki, benliğe atılan suç ile savunma kabul göremez.
- "59/16 Durumları, şeytanın durumuna benziyor. Hani, şeytan insana, "Küfret/inkâr et!" der, insan küfür ve inkâra sapınca da şöyle konuşur: "Vallahi ben senden uzağım; ben, âlemlerin **Rabbi** olan Allah'tan korkarım!"*
- 6) Şeytandan gelecek olanın bir kötü dürtü olduğu, bu durumda hemen doğruluğa, insanlığa ve etik ilkelere sığınılmalı, akli kullanarak, haklar üstünde olmalıdır.
- "41/36 eğer şeytandan gelen kötü bir dürtü seni dürtecek olursa hemen Allah'a sığın! Çünkü en iyi işiten O'dur, en iyi bilen O"*
- "114/4 Kıvrılıp, kıvrılıp saklanan, sinip, sinip gizlenen vesvesenin/o sinsi, o aldatıcı şeytanın şerrinden"*
- 7) Şeytanı çağıran bizim kendi benliğimizdir. Şeytanın indirdiği veya yapabildiği bir boyut olamaz ve gücü yetmediği belirtilmektedir, zaten onun bir fikir ve benlik arzusu olduğu vurgusu vardır.
- "26/210 onu şeytanlar indirmedir. Onlara yaraşmaz, zaten güçleri de yetmez çünkü onlar, dinleştikten azledilmişlerdir"*
- "6/71 De ki: "Allah'ın berisinden, bize yarar da zarar da veremeyecek şeylere mi yakaralım? Allah bize kılavuzluk ettikten sonra ökçelerimiz üstüne geri mi döndürülelim? O kişi gibi, şeytanlar kendisini ayartıp yeryüzünde şaşkın dolaşır hale getirmişlerdir. Oysaki onun, "Bize gel!" diye doğruya ve güzele çağıran arkadaşları vardır." De ki: "Allah'ın kılavuzluğudur gerçek kılavuzluk. Âlemlerin **Rabbi** Allah'a teslim olmakla emri olunduk biz"*
- 8) Bazı insanlar hiçbir bilgisi ve yetki/yeteneği olmadan benliğini bilim ve gerçek gibi kullanarak, aldatma yoluna gidebilirler. Medyada aykırılık ile ilgi çekerler. Ancak, öneri, sonuç ve verdikleri mesaj, insanlık gibi gösterip etik ve insanlık dışı ve zararlı olan şeylerdir. İnsanları korkuturlar, teknoloji ve gelişimi de düşman gibi gösterirler, örf, adet ve geleneği yüceltirler.
- "22/3 İnsanlardan bazıları vardır, hiçbir ilme sahip olmadan Allah konusunda mücadele eder ve her inatçı-kaypak şeytanın ardı sıra gider"*
- 9) Kısaca suç işleyen ve cezalanması gereken, bilinçli benlik temelinde yapılan hukuk dışı işlerdir. Açık ifade ile olumsuzlukların gönüllerde, "id" kaynaklı arzularını ikilemlerle, zalim boyutta, insanlıktan uzaklaşan kişiler olması ile geri dönülmez ayrılık ve kopuş içinde oldukları vurgulanmaktadır.
- "22/53 bu, Allah'ın; şeytanın attrğını, kalplerinde hastalık olanlara, gönülleri katılanlara bir fitne yapması içindir. Zalimler, geri dönülmez bir ayrılık ve kopuş içindedirler"*
- 10) Erdem, faile değil, fiile bakarak tavrı belirlemektir (sedyeni.com). Yapılanlar bir pişmanlık kaynağı olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla "id", benliğin arzusuna göre değil, tutum ve davranışlara göre değerlendirme, yargılama ve suç taktiri yapılabilir. Benliğin aldaniş olan boyutundan söz edilmektedir.
- "(2/167) izleyenler şöyle demiştir: "Ne olurdu bir kez daha imkân verilse de şunların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsak." Böylece Allah onlara, yapıp ettiklerini, kendilerine yönelmiş özleyişler olarak gösterir"*
- "4/120 O, onlara söz verir, ümit verip hayal kurdurur, hurafeye/anlamını bilmeden okumaya iter. Şeytan, onlara bir aldaniştan başka hiçbir şey vaat etmez"*
- "5/90 Ey iman edenler! Uyuşturucu/şarap, kumar, tapılmak için dikilen taşlar, fal okları şeytan işi birer pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz"*

11) Bazı şeyler örtülmüştür, aklın aydınlatması ile ancak görülebilir. Eğitim, insanın insan olarak algısı ve tüm farkındalık, genel yapıdan kopabilen, aykırılığı gören, örtülü olanları fark edebilenlere borçluyuz. Sarhoşluk, zorla ikna etmek ve bilincin örten her boyuta bu açıdan karşı çıkılmaktadır. Standart dışını algılama, bir bakıma örtülü olanı görme eylemi olmaktadır.

"88/4: örtüp kaplayan gece, 78/10, 25/47: geceyi örtü kıldık, 22/53: ...şeytanın görüntüsü olan fikir, sağlıklı düşünmeyen ve şuuruları örtülmüş olan kimseler..., 17/99: ...zalimler sadece hakikati örtücü olarak yaklaştırlar, 14/34: ...muhakkak ki insan çok zalim ve ortadaki açık gerçeği örtücüdür." Kuran'da söz edilen hamara/humur kelime anlamı örtü, ancak soyut örtü olduğu görülmektedir.

İblis/şeytan davranışı denilenin, insanların kendi yaptıkları eylemleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

NOT: Metinler kısaltılarak, Kuran'ın özet yorumu olarak eklenmiştir.

- Yalan beyanda bulunan; sizinleyiz deyip, tersini yapar ve alay eder (2/114)
- İkilik yaratarak insanları birbirine düşürürler, barışma yerine savaşmalarına neden olurlar (2/36)
- Bilimden ve gerçekten sapmayan kişilere tersine, sapmış, büyülenmiş kişi demektedirler (2/102)
- Öz benliklerini menfaat ve çıkar uğruna satarlar (2/102)
- Geçimleri ve hak edişleri üzerinden olmayıp, temiz ve hak etmek şartıyla yemezler (2/168)
- Barış yerine kavga, savaşı emrederler, düşmanlık yaratırlar (2/208)
- Fakirlikle korkutur, size görünür, görünmez çirkinliklere özendirir (2/268)
- Hak ettiği üzerinde alır, misli ile kazançlı olarak, alış-verişi haksız yiyenlerdir (2/275)
- İnsanları ayırım yaparak, cins, ırk ile birbirine düşman kılarlar (3/36)
- İyilik ve güzellik yapanların ayağını kaydırırlar (3/154)
- Yalnız bilim dışı, büyü, hurafeye inananları, kısaca kendi dostlarını korkutarak bağlarlar (3/175)
- Her işin bir sonucu ve sonunda hesap vermenin olmadığı, adalet algısına inanmayanlardır (4/38)
- Halka gösteriş olsun diye mallarını dağıtırlar (4/38)
- İyilik üzerine mücadele etmezler, kötülük için çalışırlar (4/76)
- Korkuya ilişkin haber ulaştığında yayarlar, ancak tedbir alacak sorumlulara bildirmezler (4/83)
- Benlik ve menfaat üzerine birilerini arkalarından koştururlar (4/83)
- Bilim dışı yaklaşarak, insanlığı cinsellik ve benlik üzere yorumlarlar (4/117)
- Uyuşturucu, kumar; aramıza düşmanlık ve şiddetli nefret yerleştirip iyilikten uzaklaştırandır (5/91)
- İnsanlar arasına nefret yerleştirip, birbirine düşman edenler (5/91)
- Yaptıkları kötülük ve zorbalıkları süslü gösterip, insanlık dışı, katı kalpli olanlar (6/43)
- Bilimselliği, bilimi ve gerçekleri saptırmaları, nedeniyle onlardan uzak durulmalıdır (6/68)
- Hatalı ve yanlış olduğunu fark ettikten sonra, bilerek ısrar edenler (6/68)
- Bilim dışı, sevgi ve iyilik yaratmayan, etik ve insanlık üzerine olmayana dışlamayanlar (6/121)
- Kötülerin amacı iyilerle mücadeledir, sorun çıkmasını diyerek boyun eğmemelidir (6/21)
- İnsan olarak, varlık olarak kötü ve zarardan kaçınmalı, korunmalı, o metotları terk etmelidir (6/142)
- Çirkinlikleri açmak, ortaya dökmek, vesvese verip, insanların aleyhinde dedikodu yapmamalı (7/20)
- İnsanları kandırarak, iyilikten uzaklaştırmak, etik dışı olmayı zorlamamalı (7/22)
- İkilem/fitne; doğru ve gerçek ortada iken ve insanları insanlıktan uzaklaştırmak için yapılır (7/27)
- İyi ve güzele kılavuz eden kişileri saptırıp, aydınlanma adı altında tersine yönlendirmek (7/30)
- Bilim dışı, gerçek dışı, etik dışı olma ötesinde, bunlardan sıyrılmak, insanlık dışı olmak (7/175)
- Benlik üzere ve hakkın dışında, zarar ve zorbalığa yönelince, hemen etik ilkelere dönmeli (7/200)
- Zarar vermeden korunup sakınanlar, benlik çağırınca, etik boyutu algılamalıdır (7/201)
- Güven altında olmak için düşünmek, akli kullanmak, arınmak ve etik üzerine eğinmek gerekir (8/11)
- Benlik süslü gösterip kabul etmişken, sorumluluk yüklenmemek ve tersini belirtmek (8/48)
- Yorumlamalarda, yol gösterme ve önerilerde etik dışı, insanlık dışı önerilerde bulunmak (12/5)
- Kardeşler arasına yamukluk sokmak, ters, nefret doğacak yorumlar ve sözler söylemek (12/100)
- Başkasının yararına ve iyiliğine olan şeyi unutmak, yapmamak, ona zarar vermek (12/42)
- İnsanlar bilim üzere, etik boyutta, insanlık üzere oldukça, korunurlar (15/17)
- İnsanlar benliğin süslerine kanmadıkça, kötülük/ zararı, zorbalığı dost görmedikçe korunur (16/63)

- Bilim üzerine olanlar eğitim sırasında bilim dışı, Science fiction'dan kaçınmalıdırlar (16/98)
- Bilime, etik ilkelere insanlık dışı yakıştırmaları konulamaz, hiçbir kanıt bulmazsınız (16/99)
- Zenginlikleri, değerlerin kıymetini bilmeden saçıp, savuran olmamalı, nankörlük yapmamalı (17/27)
- İnsanların güzel olan neyse onu söylemeleri, yamukluk sokarak düşmanlık yaratılmamalıdır (17/53)
- Gücünü yitirdiğini söyleyip sesinle yerinden oynatmak, yaygara çıkarıp, üstüne çullanılmaz (17/65)
- Mallarda, evlatlarda onlara ortak ol, onlara ha bire vaatte bulun ve aldatma (17/65)
- Doğa yasaları unutmaz, aykırılık yapmaz, ancak insan yaptı gösterebilir (18/63)
- Kötülük ve zarara hizmet, onun yolunda olunamaz, kötülük yapmak azap verir (19/44-45)
- Kötülük yapan, zulüm yapan kişilerin tarihte yok oldukları açık ve net görülmektedir (19/68)
- Bilim ve iyilik karşıtlarında vesvese yanında insanlık dışı davranışlar sık yapılır ve derindir (19/83)
- Benlik, sonsuzluk ağacıyla eskimez, çökmez mülk ve saltanatı göstermek ile aldatılır (20/120)
- Bilim ortaya çıkınca, gerçek veriler gözükünce, halen saptırımlara inanman ise kabul olmaz (22/52)
- Benliğin arzuları ile insanlık dışı dürtüklemelerinden korunmalı, sığınmalıdır (23/97)
- Metot olarak, iğrençlikleri ve kötülüğü emredenden kaçmalıdır (24/21)
- Eğitim almış, yetkin ve yeterli kişinin kötülükte olması çok rezil edicidir (25/29)
- Kötü olanlar; dönük/iftiracı, çoğu yalancıdır, yapmayacakları şeyleri söyleyip dururlar (26/221)
- Bilimi bırakıp, belirli geleneklere dayanarak tapınan, akli kullanmayı, zalim olanla olunmaz (27/24)
- İnsanlar yapıp ettiklerini süslü göstererek, doğruluk/iyilikten saparlarsa, doğruyu kaçıırırlar (27/24)
- Benliğe hâkim olmadan yapılan işler, akli kullanılamayanlar kabul edilemez (8/15)
- İnsanlara amellerini süsleyip püslemişti, bilimden uzaklaşıp kendilerini yoldan çıkarmıştı (29/38)
- Benlik kötülük yanında iyilik içinde de olabilir, kendisini iyiliğe çağırması istenir (35/6)
- Kötülük ve zarar vermek, zalim olma insanlığın düşmanıdır (36/60)
- Aklını işletmeyip, sapık geleneklere ve kalıplara uyan kişilerden olma (36/62)
- İnat ve karşı çıkmak için gerçek ve doğrudan uzaklaşmamalıdır (37/7)
- İçine bir kuşku tohumu eken ve onu canlı tutanlardan olma (37/65)
- Benlik her boyutta karşımıza çıkabilir ve bizi doğruluktan çelebilir (38/37)
- Kötülük yapan, zarar veren bir noktada yorgun ve azap içindedir, huzursuzdur (38/41)
- Kim bilim dışı, etik dışı ve insanlıktan uzaklaşırsa şeytana yaklaşır, onun can yoldaşı olur (43/36)
- Bireylerin etik ve insanlık üzere olmaları ile onlara kötü yoldaş ithamı yapılabilir (43/38)
- Düşman olandan ayrılma ile onun nefretini ekebilirsin, bu durumdan korkmamalıdır (43/62)
- Bilim ve gerçek ortaya çıkması ile sonu gelmez arzuların/ümitlerin ardına takanlar olur (47/25)
- Unutma, bilinen şeyi yapmama, yapmak istememe de benliğin baskısı ile olabilir (58/19)
- Gösteriş, büyüklük ve insanları, davranışları hakir görmek, aşağılamakla olur (67/5)
- Bilim, gerçek ve doğru yola öğüt vermek, aydınlatmak, eğitim ise şeytan yaklaşımı dışıdır (81/25)
- Sosyal olarak; bireyin benliği saklanır, sinip gizlenir, vesvese verir, sinsisi, aldatıcı şeri önerir (114/4)

Yorum

Kuran tanımlaması olarak şeytan davranışlarının özet tanımları: Kendisi bir eylem yapmaz, bize emreder, buyurur durur (2/169), davranışı yapan biz oluruz ve sorumlulukta bizde olur. Bize fısıldar (6/112), şeytanlar bizi ayartırlar (6/71), Uyuşturucu/şarap, kumar, tapılmak için dikilen taşlar, fal okları şeytan işleridir (5/90). Şeytan hayal kurdurur, anlamını bilmeden inanmaya iter, aldanişa sokar (4/120), korkutarak, bizi çirkinliklere özendirirler (2/268) ve şeytanın yaptığı iş, benliğimize emir verip, bizi saptırmaktır (4/119). Düşünme değil, somut, zararına yapma ile ancak, suç/ceza oluşabilir.

Olumlu olanların simgesi; Melek

Meleklerle çamurdan yaratılan insana tapınmaları belirtilmesi ile, insanın değil, olumlu boyuttakilerin, meleklerden beklenen davranış olmalıdır. İnsan olumlu ve olumsuz davranışta bulunması, her iki uçta olabilmesi, sorumluluk taşıması açısından melek boyutundan da öndedir. Kısaca şeytan da melekte bizde varlık bulmaktadır. İnsanın görevi olarak farkındalık, algılamak ve uyarıcılık/aydınlatma-bilgilendirmeyi vurgulanmaktadır, başka bir yükümlülüğü

olmamaktadır (11/12: *Belki de sen; onlar, "Ona bir hazine indirilseydi yahut beraberinde bir melek gelseydi ya!" diyorlar diye göğsün sıkışıp daralarak, sana vahy edilmekte olanının bir kısmını terk etmeye kalkarsın. Gerçek olan şu ki, sen sadece bir uyarıcısın. Allah ise her şey üzerinde bir Vekil'dir*). Kendi yaptıkları ile ödül veya ceza alırlar ve zulüm yapanlar kendilerine yapmış olmaktadır (16/32 *Melekler, canlarını temiz insanlar olarak aldıklarına şöyle derler: "Selam size, yapıp ettiklerinize karşılık olarak girin cennete*). Söylenenin aksine melek sıfatında cinsiyet yoktur, tüm olumlu boyutta olanlara özgü bir tanımlamadır (17/40 *Rabbimiz, oğulları seçip size özgüledi de kendisi meleklerden kızlar mı edindi? Gerçekten siz çok dehşet verici bir söz söylüyorsunuz. 53/27: Şu bir gerçek ki âhirete inanmayanlar, meleklerle mutlaka dışilerin adlarını takarlar*). **Rehberlik ancak insana verilebilir** (43/60: *Eğer dileseydik, içinizden, yeryüzünde size halef olacak melekler vücuda getirirdik*).

Söylenenin aksine; İnsanlara af edecek/suçu bağışlayacak/şefaate edecek bir boyut olmadığı, ancak kendilerinin yapacakları, fiilleri geçerli olacağı da bilinmelidir. (1) 53/26: *Göklerde nice melekler var ki, şefaati hiçbir işe yaramaz. Allah'ın, dilediği ve hoşnut olduğu kimseler için izin vermesinden sonraki durum müstesna.* 2) 2/48: *Ve sakının o günden ki, hiçbir benlik bir başka benliğin herhangi bir şeyi için karşılık ödemez; hiçbir benlikten şefaate kabul edilmez, hiçbir benlikten fidye alınmaz. Ve onlara yardım da edilmez,* 3) 2/123: *Kimsenin kimse yerine bir şey ödemeyeceği, kimseden fidye kabul edilmeyeceği, şefaatin hiç kimseye yarar sağlamayacağı ve onların hiçbir yardım göremeyecekleri o günden sakının,* 4) 2/254 *Ey iman edenler! Alış-verişin, dostluğun, şefaatin olmadığı o gün gelmeden önce size verdiğimiz rızıktan infak edip dağıtın. Küfre sapanlar zalimlerin ta kendileridir,* 5) 2/255: *Onların O'ndan başka ne bir dostu vardır ne de şefaatchisi,* 6) 6/70: *Allah dışında ne bir dostu kalır ne de şefaatchisi. Her türlü fidyeyi verse de ondan kabul edilmez. İşte bunlar, kazandıklarına teslim edilmişlerdir.*)

NOT: Metinler Kuran'dan doğrudan alınmamış, özet anlam olarak eklenmiştir.

- Melek sıfatı ile olumlu emirlere, kurallara uyarken, insan ise akıl ve vicdanı ile yönelmektedir (2/30)
- İnsanların olumlu ve olumsuzluk içinde yaşamı olacağı ve sorumluluk taşıyacağı (2/30)
- İnsanların eğitilebildikleri, melek yapısının ise sadece verilenleri bildikleri (2/31)
- İnsan melek tarafından secde edilendir, çünkü iyilik ve kötülüğü dengeleyebilmektedir (2/34)
- Her iki uç; olumlu ve olumsuz gerçekçiliktir, bu boyutu yok saymamalı, reeli kabul etmelidir (2/34)
- Olaylara olumlu veya olumsuz açıdan değil, veriyi olduğu gibi ele almalı, inkâr etmemelidir (2/98)
- Büyü yaptı denilen iki kişiye; Kuran tersine; zarar vereni, yarar vermeyeni öğretendir der (2/102)
- Gerçeği inkâr, saptıran ile, tersini bilerek söyleyenler, insanların sevgisini kazanamazlar (2/161)
- Hayırda erginlik, dürüstlük o kişinin hakkıdır ki, doğu veya batıya yönelmek değildir (2/177)
- Bütün iş ve oluşlar sonunda Yararıyla döndürülür, meleklerin bitirmesi söz konusu olmaz (2/210)
- Yaşamda olanlar açısından oluşarlarda sizin için elbette bir ibret vardır (2/248)
- Var oluş, ilim sahipleri adalet ölçüsüne sarılarak tanıklık ederler, doğanın yasasına uyarlar (2/285)
- Evrende tek yaratılış boyutu vardır, tüm doğa yasaları bunu tanımlar (3/18)
- Alimler doğrulayıcı bilim insanı; nefesine egemen benlik, hayır ve barışı sevenlerden oluşur (3/39)
- Melekleşenler ile peygamber olanların tanrıçalaşması kabul edilemez (3/80)
- Veri, gerçek varken, ayan-beyan deliller geldikten sonra zıttı söyleyenden kaçının (3/87)
- Üstünüze gelseler bile, eğer siz sabreder ve korunursanız, zarar vermeleri zordur (3/86)
- Zalim olan, zorbalık ile güç kazanmaya çalışan kişilere kılavuzluk yapılmaz, yol gösterilmez (3/124)
- Öz benliklerine zulmetmiş olanlar, zalime uymak yerine göç etmeleri gerekir (4/97)
- Bilimi, varlığın süreli olduğunu inkâr ederse geri dönüşü olmayan bir sapıklığa düşmüş olur (4/136)
- İnsanlar çalışmaktan, uğraşmaktan çekinmemelidirler, yaşam bir süre sonra sonlanacaktır (4/172)
- Yeryüzüne melek indirilmeyeceği, insanların ancak öğüt verici olabilecekleri vurgulanmaktadır (6/8)
- İnsanların bilim ve gerek dışı, büyüklük taslamaları, içime söz geldi aldatmaları ret edilir (6/93)
- Cahil olan, ölümler konuşsaydı ve her şeyi toplayıp karşılıklarına dikilseydi de yine saparlardı (6/111)
- Mucizeler olsa bile akli ve gönlü olanlar tabiat kanunlarına, gerçeklere inanırlar (6/158)
- Bilimin aydınlattığını fantezi ve göz boyamalarla örtenler ancak akli olana inandıramazlar (7/185)
- Korku ve endişe bilim üzere olanda yoktur, dikkat ve özen ile tedbir, öngörüler önemsenir (8/12)
- İnsanların hayra ve barışa hizmet etmiş olanlar, mutlak mutluluğu yakalarlar (13/23)
- Melek kavramı, ancak ve ancak hak/adalet üzere, hak bir yollunda doğrudan olanlar içindir (15/8)

- İnsanlar yapıp, ettiklerinin karşılığı ödül/ceza alırlar, kendi kendilerine zulüm yaparlar (16/32-33)
- Tüm varlıkların yalnız çalışarak, uğraşan ve değer yaratmaya çalışanlar büyüklük taslamaz (16/49)
- Peygamber ve öncü kişilerin sizin gibi bir insandan başka şey değildir, üstünlük taslamazlar (23/24)
- Söylenen: ne biçim resuldür bu; yemek yiyor, yürüyor, üzerine üstün güç yok, uyarıcı yok (25/7)
- Üstlerine melekler inse, görseler bile, kendi benliklerinde büyüklük kuruntusunda azarlar (25/21)
- Karanlıklardan aydınlığa çıkarsın diye size destek verilir, melekler/melek ruhlular öyle yapar (33/43)
- İnsanların inanarak, gönülden iyilik severleri/ barışçılarına melekler de ona arka çıkarlar (66/4)
- İnsanlara rehber olanlar, insan için bir öğüt verici ve düşündürücüden başka şey değildir (74/32)
- İnançları oyun ve eğlence haline getirmiş, iğreti hayat kendilerini aldatmış olanları bırakın (6/70)
- Zalimler, her türlü fidyeyi verse de ondan kabul edilmez, kazandıkları da geri teslim edilir (6/70)
- Kötülükte olanlar için insanlık uzaklaşıp kaybolur, aradaki tüm insanlık bağları kopar (6/94)

Kaynaklar

1) Good and evil

Wikipedia

In [religion](#), [ethics](#), [philosophy](#), and [psychology](#) "**good and evil**" is a very common [dichotomy](#). In cultures with [Manichaeism](#) and [Abrahamic](#) religious influence, evil is usually perceived as the [dualistic](#) antagonistic opposite of good, in which good should prevail and evil should be defeated.^[1] ...

The modern [philosophical](#) questions regarding good and evil are subsumed into three major areas of study^[5]: [Meta-ethics](#) concerning the nature of good and evil, [Normative ethics](#) concerning how we ought to behave, and [Applied ethics](#) concerning particular moral issues.

Yorum

Güzel ve çirkin, iyi ve kötü örneğinde olduğu gibi birbirlerini doğuran kavramlardır. Bir toplumda da olumlu olan ile olumsuzların oluşumu aynı oranda, aynı şekilde ve yapıdadır. Ancak bunlardan etkin ve yeterli olanlar genel grubu, toplumu yapılandırmaktadır. İnanışlarda, etik (ahlak felsefesi), felsefe ve psikolojide sıklıkla kullanılmaktadır.

Burada etik kavramı açısından; 1) Meta etik: iyi ve kötü yapısı konusunda irdeleme yapılması, 2) Normatif etik: nasıl davranmamız açısından değerlendirme yapmak, 3) Uygulamalı etik: etik ilkeler açısından yapılandırma gündeme gelmektedir.

History and etymology[...]

Every language has a word expressing *good* in the sense of "having the right or desirable quality" ([ἀρετή](#)) and *bad* in the sense "undesirable". A sense of [moral judgment](#) and a distinction "right and wrong, good and bad" are [cultural universals](#).^[6]

Ancient world[...]

Classical world[...]

Medieval period[...]

Medieval theology was largely shaped by [St. Augustine of Hippo](#) and [St. Thomas Aquinas](#).^[citation needed] According to the classical definition of St. Augustine of Hippo, [sin](#) is "a word, deed, or desire in opposition to the eternal law of God."^{[3][4]}

Many medieval Christian [theologians](#) both broadened and narrowed the basic concept of *Good and evil* until it came to have several, sometimes complex definitions^[11] such as:

- a personal preference or subjective judgment regarding any issue which might be earn [praise](#) or [punishment](#) from the [religious authorities](#)
- religious obligation arising from [Divine law](#) leading to [sainthood](#) or [damnation](#)
- a generally accepted [cultural standard](#) of behaviour which might enhance group [survival](#) or [wealth](#)
- [natural law](#) or behavior which induces strong emotional reaction
- [statute law](#) imposing a legal [duty](#)

Modern ideas[...]

Today the basic [dichotomy](#) often breaks down along these lines:

- *Good* is a broad concept often associated with [life](#), [charity](#), continuity, [happiness](#), [love](#), or [justice](#).
- *Evil* is often associated with conscious and deliberate wrongdoing, discrimination designed to harm others, humiliation of people designed to diminish their psychological needs and dignity, destructiveness, and acts of unnecessary or indiscriminate violence.^[12] ...

Yorum

Burada inanç boyutunda sıklıkla negatif uç örnek alınarak insanlar ve toplumlara korku verildiği gözlenmektedir. Bu açıdan insanlar bir köle veya emir altında tutulmaya çalışılmakta, serbest ve bağımsızlık faktörü ortadan kaldırılmaktadır. Gerçekte ise olumlu uç aynı şekilde ortadan kaldırılmaktadır, genel görüşe uyması ve farklılıklar oluşturmaması, sıklıkla gelenek boyutunda kalması istenmektedir.

Abd, ibadet kelime anlamı olarak, eski İbranice olarak; çalışarak değer üretmek iken, daha sonra kul, köle olarak tanımlanması, kültürel açıdan insanların kendi başlarına değer üretmesine son vermek olarak yorumlanabilir. Dua kelime anlamı olarak; istemek, çağırarak, davet etmek demek olup, bunun için çalışmak ve uğraşmak temeldir. Bir insan sınavı geçmesi için yaptığı çalışma duadır, “*ben geçmek istiyorum*” demesinin bir anlamı olamaz. Kuran (6/71) *bize yarar da zarar da veremeyecek şeylere mi yakaralım* ifade edildiği gibi anlamsız olmamalıdır. Kuran (2/104), beni yönet, beni güt kelimesi yerine beni koru ve gözet kelimesinin kullanılması gerektiği belirtilmektedir. Kısaca, inanç kavramının yazılı Kuran dayanaklı olmadığı, kültürel ve kişilerin ifadeleri olduğu görülmektedir.

Nefret ise sübjektif algılara neden olacağı için adaletten, haklara göre davranma ile etik ilkelere uzaklaşacağı için Kuran’da uyarılar vardır (5/2: *sizi haddi aşmaya sevk etmesin*, 5/8: *sizi adaletsizliğe sevk etmesin*). Ayrıca nefret fiile olmalı, faile değildir, fail geri dönebilir, tam tersi dost olabilir (26/168: *...fiillerinize nefret ediyorum*).

Burada da yapılan; 1) din adamı yaklaşımı ile dua ve ibadet ile cezalandırma ile insanları yönetme, 2) ilahi kanunlar adı altında iyi ve kötü tanımlamaları, 3) kültürel gelenekler ile iyiliği yakalama, 4) doğal yasaların içsel, emosyonel yaklaşımlarına karşı olmak, 5) sosyal statüyü bozmamak için yasaklar oluşturulmasıdır. Modern boyut ise a) iyi ve b) kötü olarak sınıflamaktadır.

Bu Ünite de belirtilenler; iyi ve kötü ayırım yerine olumlu ve olumsuz olarak irdelemek ve her ikisini de kabul ederek, sadece zarar, zorbalık ve birey hakları ve hürriyetini, kişilik haklarına somut müdahale edilmemeli denilmektedir.

Theories of moral goodness[...]

Chinese moral philosophy[...] ...

Pyrrhonism[...]

[Pyrrhonism](#) holds that good and evil do not exist by nature, meaning that good and evil do not exist within the things themselves. All judgments of good and evil are relative to the one doing the judging.

Spinoza[...]

[Benedict de Spinoza](#) states:

1. By good, I understand that which we certainly know is useful to us.
 2. By evil, on the contrary I understand that which we certainly know hinders us from possessing anything that is good.^[15]
- Spinoza assumes a [quasi-mathematical](#) style and states these further propositions which he purports to prove or demonstrate from the above definitions in part IV of his [Ethics](#):^[15]

- Proposition 8 "*Knowledge of good or evil is nothing but affect of joy or sorrow in so far as we are conscious of it.*"
- Proposition 30 "*Nothing can be evil through that which it possesses in common with our nature, but in so far as a thing is evil to us it is contrary to us.*"
- Proposition 64 "*The knowledge of evil is inadequate knowledge.*"
 - Corollary "*Hence it follows that if the human mind had none but adequate ideas, it would form no notion of evil.*"
- Proposition 65 "*According to the guidance of reason, of two things which are good, we shall follow the greater good, and of two evils, follow the less.*"
- Proposition 68 "*If men were born free, they would form no conception of good and evil so long as they were free.*"

Nietzsche[...]

[Friedrich Nietzsche](#), in a rejection of the Judeo-Christian morality, addresses this in two works, [Beyond Good and Evil](#) and [On the Genealogy of Morals](#), where he essentially says that the natural functional non-good has been socially transformed into the

religious concept of evil by the slave mentality of the weak and oppressed masses who resent their masters (the strong). He also makes a critique of morality by saying that many who consider themselves to be moral are simply acting from cowardice (wanting to do evil but scared of the repercussions).

Psychology [...]

Carl Jung [...]

[Carl Jung](#), in his book [Answer to Job](#) and elsewhere, depicted evil as the *dark side of the Devil*. People tend to believe evil is something external to them, because they project their [shadow](#) onto others. Jung interpreted the story of [Jesus](#) as an account of God facing his own shadow.^[16]

Philip Zimbardo [...]

In 2007, [Philip Zimbardo](#) suggested that people may act in evil ways as a result of a [collective identity](#). This hypothesis, based on his previous experience from the [Stanford prison experiment](#), was published in the book *The Lucifer Effect: Understanding How Good People Turn Evil*.^[17]

Religion [...]

Baha'i Faith [...]

The [Baha'i Faith](#) asserts that evil is non-existent and that it is a concept for the lacking of good, just as cold is the state of no heat, darkness is the state of no light, forgetfulness the lacking of memory, ignorance the lacking of knowledge. All of these are states of lacking and have no real existence.^[18]

Thus, evil does not exist, and is relative to man. [Abdu'l-Bahá](#), son of the founder of the religion, in [Some Answered Questions](#) states: ...

Buddhism [...]

The primal duality in Buddhism is between suffering and enlightenment, so the good vs. evil splitting has no direct analogue in it. One may infer however from the general teachings of the Buddha that the [catalogued causes](#) of suffering are what correspond in this belief system to 'evil'.^{[19][20]}

Practically this can refer to 1) the three selfish emotions—desire, hate and delusion; and 2) to their expression in physical and verbal actions. See *ten unvirtuous actions in Buddhism*. Specifically, *evil* means whatever harms or obstructs the causes for happiness in this life, a better rebirth, liberation from samsara, and the true and complete enlightenment of a buddha (samyaksambodhi). ...

Hinduism [...]

In Hinduism the concept of [Dharma](#) or righteousness clearly divides the world into good and evil, and clearly explains that wars have to be waged sometimes to establish and protect Dharma, this war is called [Dharmayuddha](#). This division of good and evil is of major importance in both the Hindu epics of [Ramayana](#) and [Mahabharata](#). However, the main emphasis in Hinduism is on bad action, rather than bad people. The Hindu holy text, the [Bhagavad Gita](#), speaks of the balance of good and evil. When this balance goes off, divine incarnations come to help to restore this balance.^[21]

Yorum

Darma gerçeği altında; evren iyi ve kötü diye ayrıldığı, aralarında kavga olduğu, kötü adam yerine kötü eylemlerin tanımlandığı belirtilmektedir. İyi ve kötü dengesinin bozulması ile yeniden yaratılma/reenkarnasyon boyutuna girildiğine inanılmaktadır. Bizim faile değil fiile kızılır sözüme benzediği söylenebilir.

Sikhism [...]

In adherence to the core principle of spiritual evolution, the Sikh idea of evil changes depending on one's position on the path to liberation. At the beginning stages of spiritual growth, good and evil may seem neatly separated. However, once one's spirit evolves to the point where it sees most clearly, the idea of evil vanishes, and the truth is revealed. In his writings [Guru Arjan](#) explains that, because God is the source of all things, what we believe to be evil must too come from God. And because God is ultimately a source of absolute good, nothing truly evil can originate from God.^[22]

Nevertheless, Sikhism, like many other religions, does incorporate a list of "vices" from which suffering, corruption, and abject negativity arise. These are known as the [Five Thieves](#), called such due to their propensity to cloud the mind and lead one astray from the prosecution of righteous action.^[23] These are:^[24]

- [Moh](#), or Attachment/
- [Lobh](#), or Greed/
- [Karodh](#), or Wrath/
- [Kaam](#), or Lust/
- [Ahankar](#), or Egotism/

One who gives in to the temptations of the [Five Thieves](#) is known as "[Manmukh](#)", or someone who lives selfishly and without virtue. Inversely, the "[Gurmukh](#)", who thrive in their reverence toward divine knowledge, rise above vice via the practice of the high virtues of Sikhism. These are:^[25]

- [Sewa](#), or selfless service to others.
- [Nam Simran](#), or meditation upon the divine name.

Yorum

Sih inanişında; şeytanlık yaşamda bağımsızlığı oluşturmaktadır. İlk başlangıçta iyi ve kötü belirgin ayrılmışken, 5 tema öne çıkmaktadır. 1) Bağlılık, 2) Denge/Dengesizlik, 3) Nefret, 4) Kızgınlık ve 5) Egoizm. Bireyin kendini başkalarının hizmetine sunması ile kutsal ad için ona hizmet etmenin önemi belirtilmektedir.

Bu Tarım kültürü yapısında, belirli vurguları içermektedir. Aynı durum, sadece bir kavram olarak, Hristiyanlıkta, 7 Ölümcül Günah yapısında da vardır. SALIGIA: 1) Superbia/kibir, 2) Avaritia/açgözlülük, 3) Luxuria/şehvet düşkünlüğü, 4) Invidia/kıskançlık, hasetlik, 5) Gula/oburluk, 6) Ira/öfke, 7) Acadia/Tembellik, olarak tanımlanmaktadır. Bu boyutların insanı bir bakıma çobana uy gibi, kendi benliğini ve suç kavramında olmayanlarında inanç kavramı altında eklenerek oluşturulan ve ret etmek değil, doğrudan kabulü gerekenler olarak sunulmaktadır. Bunların bir şeytan olarak kişiselleştirildiği, bir bakıma kötü Tanrılar olarak oluşturulduğu da ayrıca anlaşılmaktadır. Şeytanın insanın içinden çıkması için yakımlıdır denmiş ve milyonlarca insan, yedi ölümcül günah nedeniyle canlı olarak ateşe atılmıştır.

İslam [...]

There is no concept of absolute evil in [İslam](#), as a fundamental universal principle that is independent from and equal with good in a [dualistic](#) sense. Within Islam, it is considered essential to believe that all comes from [Allah](#), whether it is perceived as good or bad by individuals; and things that are perceived as *evil* or *bad* are either natural events (natural disasters or illnesses) or caused by humanity's free will to disobey Allah's orders. See [Devil \(İslam\)](#). According to the [Ahmadiyya](#) understanding of Islam, evil does not have a positive existence in itself and is merely the lack of good, just as darkness is the result of lack of light.^[26]

Yorum

İslam kavramı içinde yazarlar; tam şeytan olduğu konusunda bir konseptin olmadığı, iyi ile kötünün bir ikilem olarak, bir duygu olarak olduğu belirtilmektedir. Tümü Yaratandan geldiği kabulü ile doğal olaylar olduğu varsayılmaktadır. Felaketlerin Tanrıya inanç için oluşturulduğu belirtilmektedir. Ahmediye inanişında, şeytanın kendisinin olmadığı, iyiliğin yokluğu olduğu, ışığın yokluğunda karanlık olması gibidir demektedir.

Yorum: Bu tanımların Kuran temelli olmadığı belirgindir, sadece bazı kişilerin görüşlerine dayandığı anlaşılmaktadır.

Judaism[...]

In [Judaism](#), no individual can be defined as categorically, absolutely "good" or "evil." Judaism recognizes human beings' psychological complexity. God gave the [Children of Israel](#) the [Torah](#) as a guide to overcome evil. A common theme of [medieval Jewish philosophy](#) is that people who do good deeds will be rewarded in [olam haba](#).^[27] [Judaism](#) has two conflicting attitudes toward the existence of evil. In one interpretation, evil is not real, it is [per se](#) not part of God's creation, but comes into existence through man's bad actions. In the other interpretation, evil was created by God since God created everything and to suggest otherwise would be to engage in [dualism](#), and is therefore antithetical to the core Jewish belief in [monotheism](#).^[27]

Yorum

Yahudilikte; Kategorik olarak, sorgusuz, sualsiz iyi ve kötü tanımlanmıştır. İnsan psikolojik bir karmaşık yapıdadır ve şeytan ile mücadele etmek için Torah vererek yaklaşım yapmaları istenmektedir. Tek tanrı yapısında Tanrı iyi ve kötüyü de yaratan olmaktadır.

Christianity[...]

Evil according to a Christian worldview is any action, thought or attitude that is *contrary* to the character or will of God. This is shown through the law given in both the Old and New Testament. Therefore, evil in a Christian world view is contrasted by and in conflict with God's character or God's will. This evil shows itself through deviation from the character or will of God. Similarly, good according to a Christian worldview is any action, thought or attitude that is *consistent* with the character or the will of God, for God is good, the ultimate goodness.

[Christian theology](#) draws its concept of evil from the [Old](#) and [New Testaments](#). The [Christian Bible](#) exercises "the dominant influence upon ideas about God and evil in the Western world."^[28] In the Old Testament, evil is understood to be an opposition to God as well as something unsuitable or inferior such as the leader of the [fallen angels Satan](#).^[29] In the New Testament the [Greek](#) word *poneros* is used to indicate unsuitability, while *kakos* is used to refer to opposition to God in the human realm.^[30]

Officially, the Catholic Church extracts its understanding of evil from its canonical antiquity and the [Dominican theologian, Thomas Aquinas](#), who in *Summa Theologica* defines evil as the absence or privation of good.^[31] [French-American theologian Henri Blocher](#) describes evil, when viewed as a theological concept, as an "unjustifiable reality. In common parlance, evil is 'something' that occurs in experience that *ought not to be*."^[32]

In [Mormonism](#), mortal life is viewed as a test of faith, where one's choices are central to the Plan of Salvation. See [Agency \(LDS Church\)](#). Evil is that which keeps one from discovering the nature of God. It is believed that one must choose not to be evil to return to God.

[Christian Science](#) believes that evil arises from a misunderstanding of the goodness of nature, which is understood as being inherently perfect if viewed from the correct (spiritual) perspective. Misunderstanding God's reality leads to incorrect choices, which are termed evil. This has led to the rejection of any separate power being the source of evil, or of God as being the source of evil; instead, the appearance of evil is the result of a mistaken concept of good. Christian Scientists argue that even the most *evil* person does not pursue evil for its own sake, but from the mistaken viewpoint that he or she will achieve some kind of good thereby.

Yorum

Hristiyanlıkta; Şeytanın iyiliğin yanlış anlaşılması ile oluştuğu, tercihlerin doğru olmayan seçimlerden kaynaklandığı, bu nedenle şeytan denildiği belirtilmektedir.

Zoroastrianism[...]

In the originally [Persian](#) religion of [Zoroastrianism](#), the world is a battle ground between the god [Ahura Mazda](#) (also called [Ormazd](#)) and the malignant spirit [Angra Mainyu](#) (also called [Ahriman](#)). The final resolution of the struggle between good and evil was supposed to occur on a [day of Judgement](#), in which all beings that have lived will be led across a bridge of fire, and those who are evil will be cast down forever. In Afghan belief, [angels](#) and [saints](#) are beings sent to help us achieve the path towards goodness.^[citation needed]

Yorum

Zoroastrianism; İyi ve kötü arasında savaş olduğu ve meleklerin bizi iyiliğe yönlendirirken, kötülerin de tersini yapacağı belirtilmektedir.

Descriptive, meta-ethical, and normative fields[...]

It is possible to treat the essential theories of value by the use of a philosophical and academic approach. In properly analyzing theories of value, everyday beliefs are not only carefully *catalogued* and *described*, but also rigorously *analyzed* and *judged*.

There are at least two basic ways of presenting a theory of value, based on two different kinds of questions:

- What do people find good, and what do they despise?
- What really is good, and what really is bad?

The two questions are subtly different. One may answer the first question by researching the world by use of social science, and examining the preferences that people assert. However, one may answer the second question by use of reasoning, introspection, prescription, and generalization. The former kind of method of analysis is called "[descriptive](#)", because it attempts to describe what people actually view as good or evil; while the latter is called "[normative](#)", because it tries to actively prohibit evils and cherish goods. These descriptive and normative approaches can be complementary. For example, tracking the decline of the popularity of slavery across cultures is the work of [descriptive ethics](#), while advising that slavery be avoided is normative.

[Meta-ethics](#) is the study of the fundamental questions concerning the nature and origins of the good and the evil, including inquiry into the nature of good and evil, as well as the meaning of evaluative language. In this respect, meta-ethics is not necessarily tied to investigations into how others see the good, or of asserting what is good.

Yorum

Tanımlayıcı, meta etik ve normların alanları olarak olaya bakıldığında; etik kavramı öncelikle etik prensipler ile alınması ve buna göre doğru nedir sorgusu yapılmalıdır. Daha sonra ise ne yapmalıyım ile eylem boyutu gündeme gelmelidir. Burada doğru nedir kapsamının ele alındığı görülmektedir.

İki tip sorgu içinde değer teorisi olarak tanımlananlar; a) Tanımlayıcı; insanlar iyi olarak gördükleri nelerdir ve b) Normatif; gerçekten ne iyidir ve ne kötüdür. Daha sonra uygulama boyutunun seçimi olmaktadır; ne yapmalıyım gibi.

İlk soruda sosyal bilim olarak, insanların istekleri gözden geçirilmektedir. Tanımlayıcı denilmesinin gerekçesi de bundandır. İkinci boyut ise normatif olup, belirli iyi ve kötünün prensipleri ortaya konulmaktadır. Köleliğin toplumdaki boyutu tanımlayıcı iken, kölelikten kaçınmalıdır bir norm, kuraldır. Meta etik bu açıdan iyi ve kötünün kaynaklarını

irdelemektedir. Meta etik değerleri, birçok insanın iyi ve kötü algısına da bakılmamasını kabul etmemektedir.

Yorum: Etik doğru nedir kavramı üzerinde iken, hukuk suç nedir tanımı içinde olduğundan, hukuk boyutu ile etik boyut bütünleşmesi gerekir. Amerikan Kadın/Doğum Birliği bazı etik yaklaşımları tanımlamış, buna Supreme Court/Yargıtay farklı veya tam tersini belirtmiş olup, burada hukuk tanımına uyulmalıdır. Dava açan ve suçlayan savcı hukuk yazılı metinlerini kaynak olacağı doğaldır.

Theories of the intrinsically good[...]

A satisfying formulation of goodness is valuable because it might allow one to construct a good life or society by reliable processes of deduction, elaboration, or prioritization. One could answer the ancient question, "How should we then live?" among many other important related questions. It has long been thought that this question can best be answered by examining what it is that necessarily makes a thing valuable, or in what the source of value consists.

Yorum

Nasıl yaşamalıyız kavramı ile insanın iç dünyası irdelenmeli midir? Özün Özü (Lübb'ül Lübb-Muhittin Arabi) kitabında tahta puta tapan ile namaz kılan bir kişi yorumunda; içten irdeleme varsayımı ile, a) tahtaya karşı, görünüşte puta karşı secde edenin; Yaratana, karşılıksız şükür yapma amacı ile eylem içinde olduğu ve gerçek boyutlu olduğunu vurgularken, b) ortalık yerde namaz kılıyor şeklinde görünenin ise; cennet talebi ve etrafa iyi görünmek için yaptığı içindeki duyguya bakarak söylenirse, yapılanların aynı olamayacağı, görünüşe göre yargılanmamalı demektedir. Nitekim mahkemelerde somut eylemin yapılma amacı ile güdüsü (saiki) ve izlemi önemlidir. Ortada somut zarar olsa bile, suçsuz boyutuna eğer iyilik ve güzellik ile yarar üzerine ise varılabilir. Bizler fiile göre karar vermeliyiz, ancak inanışlarda sorgu yasaktır; onun inanışı ona, bizim inanışımız bizedir, sorgu ve yorum bile kabul edilemez (*109/6: Sizin dininiz sizin içindir, benim dinim de benim içindir*).

Platonic idealism[...]

One attempt to define goodness describes it as a property of the world with [Platonic idealism](#). According to this claim, to talk about the good is to talk about something real that exists in the object itself, independent of the perception of it. [Plato](#) advocated this view, in his expression that there is such a thing as an eternal realm of [forms](#) or ideas, and that the greatest of the ideas and the essence of being was goodness, or The good. The good was defined by many ancient Greeks and other ancient philosophers as a perfect and eternal idea, or blueprint. The good is the right relation between all that exists, and this exists in the mind of the Divine, or some heavenly realm. The good is the [harmony](#) of a just political community, love, friendship, the ordered human soul of [virtues](#), and the right relation to the Divine and to Nature. The characters in Plato's dialogues mention the many virtues of a philosopher, or a lover of wisdom.

A [theist](#) is a person who believes that the [Supreme Being](#) exists or [gods](#) exist ([monotheism](#) or [polytheism](#)). A theist may, therefore, claim that the universe has a purpose and value according to the will of such [creator\(s\)](#) that lies partially beyond human understanding. For instance, [Thomas Aquinas](#)—a proponent of this view—believed he had proven the [existence of God](#), and the right relations that humans ought to have to the divine [first cause](#).

Monotheists might also hope for infinite universal love. Such hope is often translated as "[faith](#)", and [wisdom](#) itself is largely defined within some religious doctrines as *a knowledge and understanding of innate goodness*. The concepts of [innocence](#), [spiritual purity](#), and [salvation](#) are likewise related to a concept of being in, or returning to, a state of *goodness*—one that, according to various teachings of "[enlightenment](#)", approaches a state of *holiness* (or *Godliness*).

Perfectionism[...]

[Aristotle](#) believed that virtues consisted of realization of potentials unique to humanity, such as the use of reason. This type of view, called [perfectionism](#), has been recently defended in modern form by [Thomas Hurka](#).

An entirely different form of perfectionism has arisen in response to rapid technological change. Some [techno-optimists](#), especially [transhumanists](#), avow a form of perfectionism in which the capacity to determine good and trade off fundamental values, is expressed not by humans but by software, [genetic engineering](#) of humans, [artificial intelligence](#). Skeptics assert that rather than perfect goodness, it would be only the appearance of perfect goodness, reinforced by [persuasion technology](#) and probably brute force of violent [technological escalation](#), which would cause people to accept such rulers or rules authored by them.

Yorum

İdeal ve mükemmellik, eğer ulaşılabilecek olsa idi, bu tanımı almazdı. Eğer ideale ulaşıyorsa, ya hedef kısa tutulmuştur veya o düzeyin üstündesiniz demektir. Bir sınavda eğer öğrenci 100 puan alıyorsa, seviyesi yüksek, bir üst sınıfta olmalı, soruları biliyor veya kopya verilmiştir.

En çok korktuğum sorular, bildiğim sorulardır. Anne sütü faydalı denince, anne sütü değil, emzirme ve doğrudan hemen emme, anne meme salgısı tanımını daha doğru olduğunu söyledim. Süt denince, diğer sütlerle mukayese yapılabilmekte, meme salgısı tanımına ise sorgu yapılamamaktadır.

Eski Yunan döneminde demokrasi ve hürriyet tanımları var, ama kölelere veya bazı kişilerden söz edilmemekte, sadece Roma vatandaşı için istenilen, beklenen durum olmakta imiş. Kadınların bile haklarından söz edilmesi gözlenmemektedir. Bu açıdan sözler ve yazılar belirli kesim olunca, havada kalmaktadır, sadece bir fikir olarak irdelenmelidir.

Deist olanlar her şeyin tanrı yarattığını belirtir ama buna yönelmenin gerektiğini, ilahi boyutu da tanımlar. Monoteistler sonsuz üniversal sevgi tanımını yanında, sıklıkla kader ve akıl ile sonsuz iyiliği algılama ve tanımlama boyutu olarak vurgulamaktadırlar. Çeşitli öğretilerin masumluk ve yalın olma gibi aydınlatma olacağı inancındadırlar.

Kader sıklıkla inanç sisteminde ele alınmaktadır. Eğer bireyin gelecekte ne yapacağı belli ise, neden sorgulanmakta, bireyin sorumluluğunun olmayacağı anlamı taşımaktadır. Anayasa'nın 137. Maddesi açık bir ifade ile; **“J. Kanunsuz emir: MADDE 137- Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilirse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz”** kanunsuz ve suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilmez denilmektedir. Aynı şekilde de gütmek değil, öğüt vermek önemlidir.

Kuran yaklaşımı temelinde (2/165: *İman sahipleri ise Allah'a sevgide çok kararlı ve taşkındır*) ve başka mealde de (2/165: *iman edenler sevdiklerinin yalnızca Allah olduğunun şuurundadırlar*) denilmektedir.

Kader kelimesi Kuran'da 9 yerde, anlam olarak; belirli bir ölçü anlamında kullanılmakta ve bir yerde bazıları tarafından bilinmezlik tanımında da kullanıldığı görülmektedir (65/3 54/49, 43/11, 33/38, 23/18, 20/41, 15/21, 13/17, 2/3). Kader konusunda sunulan yaklaşımın Kuran temelli olmadığı, farklı kişilerin yorumları olarak ifade edilmesi daha geçerli olacaktır. Öğüt vermek, aydınlatmak ve bilgilendirmek ise her bireyin görevidir, yeter ki o konuda yetkin olsun.

Mükemmellik ise bir insanın bir bakıma tanrılaştırma boyutuna doğru itmektedir. İnsan ben mükemmelim, ödüler aldım yerine, daha ileri, daha gelişim ile kendimi aşmalıyım abasında olmalıdır. *Ben mükemmelim* diyen kişi, işte bu söz ile mükemmel olmadığını ispatlamış olmaktadır. Biz insanız, hatamız olması doğaldır ki meleklere üstün olduğumuz, onların bize secde ettirildiğini unutmamak gerekir.

[Welfarist theories\[...\]](#)

Welfarist theories of value say things that are good are such because of their positive effects on human well-being.

[Yorum](#)

Refahçı zihniyetinde; Her insanda olumlu yanı olması nedeniyle iyi olduğu görüşü sunulmaktadır. İbret olan olaylar ve kişiler, bize bazen daha çok bilgi ve aydınlatma sağladığı görüşü de anımsanmalıdır.

[Subjective theories of well-being\[...\]](#)

It is difficult to figure out where an immaterial trait such as "goodness" could reside in the world. A counterproposal is to locate values inside people. Some philosophers go so far as to say that if some [state of affairs](#) does not tend to arouse a desirable subjective state in self-aware beings, then it cannot be good.

Most philosophers that think goods have to create desirable mental states also say that goods are experiences of self-aware beings. These philosophers often distinguish the experience, which they call an intrinsic good, from the things that seem to cause the experience, which they call "inherent" goods. Failing to distinguish the two leads to a [subject-object problem](#) in which it is not clear who is evaluating what object.

Some theories describe no higher collective value than that of maximizing *pleasure* for individual(s). Some even define goodness and intrinsic value as the experience of pleasure, and bad as the experience of pain. This view is called [hedonism](#), a *monistic theory of value*. It has two main varieties: simple, and Epicurean.

Simple hedonism is the view that physical pleasure is the ultimate good. However, the ancient philosopher [Epicurus](#) used the word 'pleasure' in a more general sense that encompassed a range of states from bliss to contentment to relief. Contrary to popular caricature, he valued pleasures of the mind to bodily pleasures, and advocated moderation as the surest path to happiness.

[Jeremy Bentham's](#) book [The Principles of Morals and Legislation](#) prioritized goods by considering pleasure, pain and consequences. This theory had a wide effect on public affairs, up to and including the present day. A similar system was later named [Utilitarianism](#) by [John Stuart Mill](#). More broadly, utilitarian theories are examples of Consequentialism. All utilitarian theories are based upon the *maxim of utility*, which states that *good* is whatever provides *the greatest happiness for the greatest number*. It follows from this principle that what brings happiness to the greatest number of people, is good.

A benefit of tracing good to pleasure and pain is that both are easily understandable, both in oneself and to an extent in others. For the hedonist, the explanation for helping behaviour may come in the form of *empathy*—the ability of a being to "feel" another's pain. People tend to value the lives of gorillas more than those of mosquitoes because the gorilla lives and feels, making it easier to empathize with them. This idea is carried forward in the [ethical relationship](#) view and has given rise to the [animal rights](#) movement and parts of the [peace movement](#). The impact of sympathy on human behaviour is compatible with [Enlightenment](#) views, including [David Hume's](#) stances that the idea of a self with unique identity is illusory, and that morality ultimately comes down to sympathy and fellow feeling for others, or the exercise of approval underlying moral judgments.

A view adopted by James Griffin attempts to find a subjective alternative to hedonism as an intrinsic value. He argues that the satisfaction of one's informed desires constitutes well-being, whether or not these desires actually bring the agent happiness. Moreover, these preferences must be life-relevant, that is, contribute to the success of a person's life overall.

Desire satisfaction may occur without the agent's awareness of the satisfaction of the desire. For example, if a man wishes for his legal will to be enacted after his death, and it is, then his desire has been satisfied even though he will never experience or know of it.

[Meher Baba](#) proposed that it is not the satisfaction of desires that motivates the agent but rather "a desire to be free from the limitation of all desires. Those experiences and actions which increase the fetters of desire are bad, and those experiences and actions which tend to emancipate the mind from limiting desires are good."^[33] It is through good actions, then, that the agent becomes free from selfish desires and achieves a state of well-being: "The good is the main link between selfishness thriving and dying. Selfishness, which in the beginning is the father of evil tendencies, becomes through good deeds the hero of its own defeat. When the evil tendencies are completely replaced by good tendencies, selfishness is transformed into selflessness, i.e., individual selfishness loses itself in universal interest."^[34]

Yorum

Bireyin mutlu olmasının sağlanması kişinin talebine bağlı olmaktadır. Benlik ile başlayan iyi olduğunu iddia etmek bile zor olabilmektedir. Buna karşın benliğin istemediğini vermek te yine bir bakıma ceza gibi olmaktadır. Bazı kuruluşlar aynı tip ayakkabıları hediye olarak verirler ve çocuklar mutsuz olarak giyerler. Buna karşın firma ile anlaşılıp, farklı desen ve modelleri aynı paraya alabilmek olasıdır. Fark ise çocukların yüzlerindeki gülümsemedir. Ayrıca, aynı tip ayakkabı giyenler, kişilik, benlik ve ego oluşumunda sıkıntı çekeceklerdir.

Birisine göre subjektif iyi, diğerine ve objektif olarak olmayabilir. İlk işe başlayan memurlara öğüt olarak çocuklara eşya yerine, oyuncak almalarını ve yuvaya reklam gibi olmaması için, medya olmadan gitmelerini, resim çekmemelerini, bol da şekerleme götürmelerini ama besin, protein değeri yüksek olanı tercih etmelerini öğütledim. Sonuçta büyük bir patlama oldu, çocuklar korkarak yaklaşırken, birden mutluluktan zıpladılar ve bir kişi etrafında 5-6 kişi ona dokunup, onunla birlikte bisküvilerini yediler. Sağlanan; bir ara öğün ve kalıcı eğitsel oyuncaklar oldu. Alışta ise satıcılar yarıdan fazla indirim ile malzemeleri verdiler, çifte kazanç sağlanmış oldu.

Egoizm hep kötülenmiş ise de bireyin benliğinin oluşması açısından önemlidir. *Kalk o sandalyeye ağabeyin otursun, yerine ağabeyi sen kendine başka sandalye bulursun, sen abi, büyüksün, kardeşin rahatını bozmayalım* demek daha uygun niteliktedir. Birey benliğin dengesini kuramaz ise, ben büyüdüm hep bana yaklaşımı içine girebilmektedir.

Objective theories of well-being[...]

The idea that the ultimate good exists and is not orderable but is globally measurable is reflected in various ways in economic (classical economics, green economics, welfare economics, gross national happiness) and scientific (positive psychology, the science of morality) well-being measuring theories, all of which focus on various ways of assessing progress towards that goal, a so-called genuine progress indicator. Modern economics thus reflects very ancient philosophy, but a calculation or quantitative or other process based on cardinality and statistics replaces the simple ordering of values.

For example, in both economics and in folk wisdom, the value of something seems to rise so long as it is relatively scarce. However, if it becomes too scarce, it leads often to a conflict, and can reduce collective value.

In the classical political economy of Adam Smith and David Ricardo, and in its critique by Karl Marx, human labour is seen as the ultimate source of all new economic value. This is an objective theory of value (see value theory), which attributes value to real production-costs, and ultimately expenditures of human labour-time (see also law of value). It contrasts with marginal utility theory, which argues that the value of labour depends on subjective preferences by consumers, which may however also be objectively studied.

The economic value of labour may be assessed technically in terms of its use-value or utility or commercially in terms of its exchange-value, price or production cost (see also labour power). But its value may also be socially assessed in terms of its contribution to the wealth and well-being of a society.

In non-market societies, labour may be valued primarily in terms of skill, time, and output, as well as moral or social criteria and legal obligations. In market societies, labour is valued economically primarily through the labour market. The price of labour may then be set by supply and demand, by strike action or legislation, or by legal or professional entry-requirements into occupations.

Yorum

Objektif olarak iyi olma durumu, konusunda ölmekte olana nasılsınız sorusunu sorduğumda, iyiyim demiştir. Aksini söyleyeni hatırlamıyorum. Burada ölüm rahatlığı ifadesi kullanılması ile konunun açıklaması kanımca eksik kalmaktadır.

Ekonomi boyutunda belirli bakış açısı sunulmaktadır. Kanımca ekonominin 4E (VEBM) kuralı (Efficiency- Effectiveness- Eligibility- Execution/ Verimlilik- Etkinlik- Bulunabilirlik- Memnuniyet) bakış açısı ile birey temelli olaya bakılmalıdır, kazanç ve gelir getirici değil, ne, niçin, nasıl ve neden sorgularına insancıl boyut getiren olmalıdır.

Bu yayında klasik ekonomi, yeşil ekonomi, hizmet ekonomisi, ana ulusal mutluluk ekonomisi gibi konular ele alınsa da global ahlak bilimi ile iyi olmanın ölçülmesine dayanmaktadır. Ekonomiden amaç insana mutluluk, tatmin olma ve kısaca memnun olmasını sağlamak olmalıdır. Bu bireye göre oluşmaktadır. Citroen markanın Desova modeli oluşumunda firmanın uzun tırnaklı sekreterine otomobil denetlenmiş ve sekreterin tırnağını kırması nedeniyle yeniden düzenlenmiş ve zamanında en çok satan marka olmuştur. Halen halk için, küçük arabaların tam donanımlı ve çok kullanışlı olması, kadınlara özgü çizilmesindedir.

Politika, polis/şehir anlamında olduğu için, şehre giden yol olarak tanımlanmakta, bir yöntemdir. Zamanımızda kamu öncelikli iken, halen birey merkezli olunması oy açısından tercih edilen olmaktadır. Ekonomide de birey yerine toplum veya kamu merkezli yerine bireye yönelik yaklaşımların öne çıkması beklenilmelidir. Birey kullanma açısından ve değeri olarak ele almaktadır. Satın alamayacağını tercih etmesi beklenmemektedir. Bu açıdan her pahalı modelin, insanların alabileceği ufak ve modüler modeli de yapılmaktadır.

Standartlar uyulması gereken yaklaşım olsa da bunun hedef değil, bir ilk basamak olarak ele alınması da modern ekonomideki yapılanma olmaktadır. Klasik ekonomi yaklaşım yerine her bireyin kendi bir ekonomik uygulaması oluşmaktadır. Bana sorarsanız; maaşımın; %5 bir eğitim fonu, %2,5 çalışan yere katkı ve ayrıca arkadaşlara çay, kahve parası ayrılarak, sosyal fon oluşturmakta ve bunun %10 altında olmamasına çalışmaktayım. Alışverişler ise mutlak belirli kalite üstünde olmalı, tek ama üstün kaliteli olmalıdır. Para yetişmez ise gerekli ve kaliteli olmadıkça alınmaz, “olmaz ise olmaz değil, pekâlâ olur” boyutu önemlidir. Tüm varlıklar şimdiden mirasçılara paylaştırılmış, verilmiş olmalıdır.

Mid-range theories[...]

Conceptual metaphor theories argue against both subjective and objective conceptions of value and meaning, and focus on the relationships between body and other essential elements of human life. In effect, conceptual metaphor theories treat ethics as

an [ontology](#) problem and the issue of how to work-out values as a negotiation of these metaphors, not the application of some [abstraction](#) or a strict standoff between parties who have no way to understand each other's views.

Yorum

Orta hat teorisinde; bireye özgü ve objektif durumların değer ve anlamı konusunda birçok yorumlar yapılmaktadır. İnsanın yaşamı ile etkileşimleri boyutuna eğilmek, etik ilkelerin o kişi tarafından nasıl yorumlanacağı ve uygulanacağı sorgusunu getirmektedir. Bu açıdan her birey başkasının görüşünü anlamasının kolay yolu olmadığı gibi, kanımca önce kendisini anlamalı, kavramalı ve farkındalığı yaşamalıdır.

Philosophical questions[...]

Universality[...]

A fundamental question is whether there is a universal, transcendent definition of evil, or whether evil is determined by one's social or cultural background. [C. S. Lewis](#), in [The Abolition of Man](#), maintained that there are certain acts that are universally considered evil, such as [rape](#) and [murder](#). However, the numerous instances in which rape or murder is morally affected by social context call this into question. Up until the mid-19th century, the [United States](#)—along with many other countries—practiced forms of [slavery](#). As is often the case, those transgressing moral boundaries stood to profit from that exercise. Arguably, slavery has always been the same and objectively evil, but men with a motivation to transgress will justify that action.

The [Nazis](#), during [World War II](#), considered [genocide](#) to be acceptable,^[37] as did the [Hutu Interahamwe](#) in the [Rwandan genocide](#).^{[38][39]} One might point out, though, that the actual perpetrators of those atrocities probably avoided calling their actions genocide, since the objective meaning of any act accurately described by that word is to wrongfully kill a selected group of people, which is an action that at least their victims will understand to be evil. Universalists consider evil independent of culture, and wholly related to acts or intents. Thus, while the ideological leaders of Nazism and the Hutu Interahamwe accepted (and considered it moral) to commit genocide, the belief in genocide as *fundamentally* or *universally* evil holds that those who instigated this genocide are actually evil.^[improper synthesis?] Other universalists might argue that although the commission of an evil act is always evil, those who perpetrate may not be wholly evil or wholly good entities. To say that someone who has stolen a candy bar, for instance, becomes wholly evil is a rather untenable position. However, universalists might also argue that a person can choose a decidedly evil or a decidedly good life career, and genocidal dictatorship plainly falls on the side of the former.

Views on the nature of evil tend to fall into one of four opposed camps:

- [Moral absolutism](#) holds that good and evil are fixed concepts established by a [deity](#) or [deities](#), nature, morality, common sense, or some other source.
- [Amoralism](#) claims that good and evil are meaningless, that there is no moral ingredient in nature.
- [Moral relativism](#) holds that standards of good and evil are only products of local culture, custom, or prejudice.
- [Moral universalism](#) is the attempt to find a compromise between the absolutist sense of morality, and the relativist view; universalism claims that morality is only flexible to a degree, and that what is truly good or evil can be determined by examining what is commonly considered to be evil amongst all humans.

[Plato](#) wrote that there are relatively few ways to do good, but there are countless ways to do evil, which can therefore have a much greater impact on our lives, and the lives of other beings capable of suffering.^[40]

Yorum

Globalleşme, üniversal olma; Genel bakış açısı ile ortak akıl ve uyum, toplumlardaki kabul yaklaşımı ve felsefesi nedeniyle farklı olabilmektedir. Adam öldürme ile tecavüz etme genel kötü kabul edilirken, kölelik, daha sonra kötü kabul edilmiştir. Soykırımı gibi eylemler genel suç kavramında görülmemiş ve politika olarak uygulanmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra insanlık suçu olarak görülmüştür.

Uluslararası yaklaşımda başlıca 4 dayanak kaynak olmaktadır. 1) Ahlakî kesinlik; iyi ve kötü, Tanrısal, doğal, ahlak ve toplum görüşüne göre oluşmaktadır. 2) Moral olmayan/ahlak kavramı dışı/etik harici kapsamda iyi ve kötü anlamsızdır, doğada ahlak kavramı yoktur. 3) Ahlak gerçekçilik kavramında; iyi ve kötü yerel kültür ürünüdür ve kısmen bir ikilem, zıt kavramların standartlarını kapsamakta, oluşturmaktadır. 4) Üniversal/genel ahlak kavramı: ahlak kavramını tanımlama, relatif bir bakış getirme, iyi ve kötü kavramlarında insanların algısına bakılması tanımlanmaktadır.

Usefulness as a term[...]

One school of thought that holds that no *person* is evil, and that only *acts* may be properly considered evil. Psychologist and mediator [Marshall Rosenberg](#) claims that the root of violence is the very concept of *evil* or *badness*. When we label someone as bad or evil, Rosenberg claims, it invokes the desire to punish or inflict pain. It also makes it easy for us to turn off our feelings towards the person we are harming. He cites the use of language in Nazi Germany as being a key to how the German people were able to do things to other human beings that they normally would not do. He links the concept of evil to our judicial system,

which seeks to create justice via punishment—*punitive justice*—punishing acts that are seen as bad or wrong.^[citation needed] He contrasts this approach with what he found in cultures^[which?] in which the idea of evil was non-existent. In such cultures^[citation needed] when someone harms another person, they are believed to be out of harmony with themselves and their community, are seen as sick or ill and measures are taken to restore them to a sense of harmonious relations with themselves and others.

Psychologist [Albert Ellis](#) agrees, in his school of psychology called [Rational Emotive Behavioral Therapy](#), or REBT. He says the root of anger, and the desire to harm someone, is almost always related to variations of implicit or explicit philosophical beliefs about other human beings. He further claims that without holding variants of those covert or overt belief and assumptions, the tendency to resort to violence in most cases is less likely.

American psychiatrist [M. Scott Peck](#) on the other hand, describes evil as *militant ignorance*.^[41] The original Judeo-Christian concept of *sin* is as a process that leads one to *miss the mark* and not achieve perfection. Peck argues that while most people are conscious of this at least on some level, those that are evil actively and militantly refuse this consciousness. Peck describes evil as a malignant type of self-righteousness which results in a projection of evil onto selected specific innocent victims (often children or other people in relatively powerless positions). Peck considers those he calls evil to be attempting to escape and hide from their own conscience (through self-deception) and views this as being quite distinct from the apparent absence of conscience evident in [sociopaths](#).

According to Peck, an evil person:^{[41][42]}

- Is consistently self-deceiving, with the intent of avoiding [guilt](#) and maintaining a [self-image](#) of [perfection](#)
- Deceives others as a consequence of their own self-deception
- [Psychologically projects](#) his or her evils and sins onto very specific targets, [scapegoating](#) those targets while treating everyone else normally ("their insensitivity toward him was selective")^[43]
- Commonly hates with the pretense of love, for the purposes of self-deception as much as the deception of others
- Abuses political or emotional power ("the imposition of one's will upon others by overt or covert coercion")^[44]
- Maintains a high level of respectability and lies incessantly in order to do so
- Is consistent in his or her sins. Evil people are defined not so much by the magnitude of their sins, but by their consistency (of destructiveness)
- Is unable to think from the viewpoint of their victim
- Has a covert intolerance to [criticism](#) and other forms of [narcissistic injury](#)

He also considers certain institutions may be evil, as his discussion of the [My Lai Massacre](#) and its attempted coverup illustrate. By this definition, acts of [criminal](#) and [state terrorism](#) would also be considered evil.

Yorum

Terminoloji olarak iyilik; Burada kötü ve iyilik kavramının olmadığını, zorbalığın tek ayırıcı unsur olacağı belirtilmektedir. Zarar vermenin insanın doğal bir dürtüsü olduğu ifade eden ve bunun kötü kavramı ötesinde alınmasını belirten de olmuştur. Bir kötü/şeytan karakterleri olarak: 1) kendini mükemmeliyete getirmek için yapılanlar, 2) başkalarını kendisi için basamak halinde kullanmak, 3) kötü ve şeytan kavramı kendi hedefi açısından, amacına göre yapılandırma, 4) hak etmenin ve yararın tersi olarak kendini öne çıkarmak için kötü görmek, 5) politik ve ekonomik olarak kötüye kullanmak için kötülemek, 6) tahripkâr oldukları için kötü demek, 7) suçlu penceresinden bakarak, düşünmeden kötü demek, 8) bencillik zararı açısından kötü demek belirtilebilir.

Türk Ceza Kanunu (TCK) kavramında mahkemeler suç kavramı açısından kasıt, dikkat, özen eksikliği veya tedbirsizlik kavramına amaç olarak baktıkları ve güdülerinin hangi boyutta olmasına göre ceza taktiri yapmaktadırlar. Ceza kavramında toplum görüşü değil, yazılı metinler ve açık ifadeler geçerlidir, yorum, kıyas ve diğer kültürel parametrelere kapalıdır. Yazılı metinler de tüm uluslararası kavramlar içinde olmalıdır.

Necessary evil[...]

[Martin Luther](#) argued that there are cases where a little evil is a positive good. He wrote, "Seek out the society of your boon companions, drink, play, talk bawdy, and amuse yourself. One must sometimes commit a sin out of hate and contempt for [the Devil](#), so as not to give him the chance to make one scrupulous over mere nothings... "^[45]

According to certain^[which?] schools of political philosophy, leaders should be indifferent to good or evil, taking actions based only upon practicality; this approach to politics was put forth by [Niccolò Machiavelli](#), a 16th-century [Florentine](#) writer who advised politicians "...it is far safer to be feared than loved."^[46]

The [international relations](#) theories of [realism](#) and [neorealism](#), sometimes called [realpolitik](#) advise politicians to explicitly ban absolute moral and ethical considerations from international politics, and to focus on self-interest, political survival, and power politics, which they hold to be more accurate in explaining a world they view as explicitly [amoral](#) and dangerous. Political realists usually justify their perspectives by laying claim to a *higher moral duty* specific to political leaders, under which the greatest evil is seen to be the failure of the state to protect itself and its citizens. Machiavelli wrote: "...there will be traits considered good that, if followed, will lead to ruin, while other traits, considered vices which if practiced achieve security and well being for the Prince."^[46]

[Anton LaVey](#), founder of the [Church of Satan](#), was a materialist and claimed that evil is actually good. He was responding to the common practice of describing sexuality or disbelief as evil, and his claim was that when the word *evil* is used to describe the natural pleasures and instincts of men and women, or the skepticism of an inquiring mind, the things called evil are really good.^[47]

Yorum

Şeytanın var olma gerekliliği; benlik duyguları temelinde olmaktadır. Bir miktar şeytanlığın iyilik açısından pozitif olduğu iddia edilmektedir. Bir şans tanınması sağlanmaktadır. Korkmak, sevmekten daha emin olduğu görüşünü de birlikte getirmektedir. Şeytanın benlik ve bireyin arzularını simgeleştirilmesi ile şeytanın akılda olması ve iyi olarak tanımlanmasına da neden olabilmektedir. Zarar tanımı kolay olup, zarar olanı yapmamak ideal yöntem olmaktadır.

Şeytan eylem tanımı konusunda, insana kötülükleri güzel gösterdiği, şeytanı kınanmamalı, kendi öz benliğinizin kınanmasının gerektiği, sizi davet ettim ama siz uydunuz, denilerek, etkisinin olmadığı, ikna yapmadığı şeyinde sadece bir alternatif sunduğu açık sunulmaktadır. Buna karşın, kendisinin tanrıya karşıt bir yapı yapılması ile ikilemi kaldırarak, ortak koşulmasını önlediği, yaratan tarafından aksi görüş olduğu ifadesi yer almaktadır.

Dolayısıyla, siyah ve beyazın oluşması gibi bir boyuttur, birbirini tamamlar ama birey burada seçimini yapmalıdır. Günah kavramı ise, kasıtlı olarak birisine zarar verme olup, bunun şeytan işlevinin ötesindeki bir boyuttur.

Genel Yorum

Pozitiflik açısından bazı düşünceler sunulmaktadır: (NOT: Konu içinde incelenmektedir)

1) **Felsefe boyutu olarak:** 1a) Pyrrhonism doğada şeytan ve iyilik oluşmadığı, relatif olarak kararlarda olduğu görüşü. 1b) Spinoza; bilinçli olduğumuz sürece, mutluluk ve üzüntü olduğu, bunun dışında anlamı olmadığı, şeytan konusunda bilgimizin olmadığı, bağımsız olan kişilerin bu kavramlara sahip olmadıkları vurgulanmaktadır. 1c) Nietzsche; Hristiyan kavramında şeytan kavramında esirlik kavramını olduğu ifade etmektedir.

2) **Psikoloji anlamında:** 2a) Carl Jung; şeytanın insanın karanlık alanı olduğu, bir hayale, bir gölge olduğunu belirtmektedir. 2b) Philip Zimbardo; kolektif kişilik için şeytan kavramının yaratıldığını söylemektedir.

3) **İnanışlar olarak:** 3a) Bahá'í inancında; şeytanın olmadığı, insana göre relatif kavram olduğu kanısı vardır. 3b) Budizm: üç bireysel benlik duygusal kaynağı olduğu; arzu, nefret ve yanılsama. Şeytan kavramının zarar, yıkım ve yaşamdaki mutluluk ortamına yeniden doğma, tam ve gerçek aydınlanma ve vicdanı serbest bırakmak gerektiği belirtilmektedir. 3c) Hindu inanışlarında: kötü insan yerine kötü davranışlar üzerinde durmakta, iyi ve kötünün yaşamda dengelenmesi amaç olmaktadır. 3d) Sih inanışı: şeytanlık yaşamda bir zorunlu bağımsızlığı oluşturmaktadır. İlk başlangıçta iyi ve kötü belirgin ayrılmışken, bazı vurgular öne çıkmaktadır. 3e) İslam bakışı: İslam kavramı içinde yazarlar; tam şeytan olduğu konusunda bir konseptin olmadığı, iyi ile kötünün bir ikilem olarak, bir duygu olarak olduğu belirtilmektedir. 3f) Yahudi inancında: Yahudilikte; Kategorik olarak, sorgusuz, sualsiz iyi ve kötü tanımlanmıştır. 3g) Hristiyanlıkta: Hristiyanlıkta; Şeytanın iyiliğin yanlış anlaşılması ile oluştuğu, tercihlerin doğru olmayan seçimlerden kaynaklandığı, bu nedenle şeytan denildiği belirtilmektedir. 3h) Zoroastrianism bakışına göre: İyi ve kötü arasında savaş olduğu ve meleklerin bizi iyiliğe yönlendirirken, kötülerin de tersini yapacağı belirtilmektedir.

4) **Etik bakış olarak:** Tanımlayıcı, meta etik ve normların alanları olarak olaya bakıldığında; etik kavramı öncelikle etik prensipler ile alınması ve buna göre doğru nedir sorgusu yapılmalıdır. Daha sonra ise ne yapmalıyım ile eylem boyutu gündeme gelmelidir. Burada doğru nedir kapsamının ele alındığı görülmektedir. 4a) İçsel iyi olmak: Nasıl yaşamalıyız kavramı ile insanın iç dünyası irdelenmesi gerekir. 4b) Platonik ideal olma: İdeal ve mükemmellik, eğer ulaşılabilecek olsa idi, bu tanımı almazdı. 4c) Mükemmeliyetçilik: 4d) İyi ve iyilik teoremleri: Refahçı zihniyetinde; Her insanda olumlu yanı olması nedeniyle iyi olduğu görüşü sunulmaktadır. İbret olan olaylar ve kişiler, bize bazen daha çok bilgi ve aydınlata sağladığı görüşü de anımsanmalıdır. 4e) Sübjektif iyi olma: Bireyin mutlu olmasının sağlanması kişinin talebine bağlı olmaktadır. Benlik ile başlayan iyi olduğunu iddia etmek bile zor olabilmektedir. 4f) Objektif iyi olma: Objektif olarak iyi olma durumu, konusunda ölmekte olana nasılsınız sorusunu sorduğumda, iyiyim demiştir. 4g) Orta alan bakışı: Orta hat teorisinde; bireye özgü ve objektif durumların değer ve anlamı konusunda birçok yorumlar yapılmaktadır.

5) **Psikolojik sorgular:** 5a) Ünersal olmak: Globalleşme, üniversal olma; Genel bakış açısı ile ortak akıl ve uyum, toplumlardaki kabul yaklaşımı ve felsefesi nedeniyle farklı olabilmektedir. 5b) Kavram olarak faydalı olmak: Terminoloji olarak iyilik; Burada kötü ve iyilik kavramının olmadığını, zorbalığın tek ayırıcı unsur olacağı belirtilmektedir. 5c) Şeytanın gerekliliği: Şeytanın var olma gerekliliği; Bir miktar şeytanlığın iyilik açısından pozitif olduğu iddia edilmektedir.

Goodness and agency[...]

Goodwill[...]

[John Rawls](#)' book *A Theory of Justice* prioritized social arrangements and goods based on their contribution to [justice](#). Rawls defined justice as *fairness*, especially in distributing social goods, defined fairness in terms of procedures, and attempted to prove that just institutions and lives are good, if rational individuals' goods are considered fairly. Rawls's crucial invention was the [original position](#), a procedure in which one tries to make objective moral decisions by refusing to let personal facts about oneself enter one's moral calculations. ...

However, procedural processes are not always necessarily damning in this way. [Immanuel Kant](#), a great influence for Rawls, similarly applies a lot of procedural practice within the practical application of *The Categorical Imperative*, however, this is indeed not based solely on 'fairness'. Even though an example like the one above regarding the orange would not be something that required the practical application of *The Categorical Imperative*, it is important^[according to whom?] to draw distinction between Kant and Rawls, and note that Kant's Theory would not necessarily lead to the same problems Rawls' does—i.e., the cutting in half of the orange. Kant's Theory promotes acting out of Duty—acting for the Summum Bonum for him, *The Good Will*—and in fact encourages Judgement, too. What this would mean^[according to whom?] is that the outcome of the Orange's distribution would not be such a simple process for Kant as the reason why it would be wanted by both parties would necessarily have to be a part of the Judgement process, thus eliminating the problem that Rawls' account suffers here.

Yorum

Eşitlik, uygunluk, sosyal iyilik, adalete katkıda bulunacağı algısı ile objektif etik/moral-ahlak kararlar ile kişisel gerçekleri etik değerlendirme içine almaktadır. Bu adalet kavramına katkıda olacağı ifade edilmektedir. Kant bu etkileşim ile kategorik yaptırımlar adı altında görev ve talep dengesini adalet kavramında, karar durumuna getirmektedir.

Society, life and ecology[...]

Many views value *unity* as a good: to go beyond [eudaimonia](#) by saying that an individual person's flourishing is valuable only as a means to the flourishing of society as a whole. In other words, a single person's life is, ultimately, not important or worthwhile in itself, but is good only as a means to the success of society as a whole. Some elements of [Confucianism](#) are an example of this, encouraging the view that people ought to conform as individuals to demands of a peaceful and ordered society.

According to the naturalistic view, the flourishing of society is not, or not the only, intrinsically good thing. Defenses of this notion are often formulated by reference to [biology](#), and observations that living things compete more with their own kind than with other kinds. Rather, what is of intrinsic good is the flourishing of all sentient life, extending to those animals that have some level of similar sentience, such as [Great Ape personhood](#). Others go farther, declaring that life itself is of intrinsic value.

By another approach, one achieves peace and agreement by focusing, not on one's peers (who may be rivals or competitors), but on the common environment. The reasoning: As living beings it is clearly and objectively good that we are surrounded by an [ecosystem](#) that supports [life](#). Indeed, if we weren't, we could neither discuss that good nor even recognize it. The [anthropic principle in cosmology](#) recognizes this view.^[citation needed]

Under [materialism](#) or even [embodiment](#) values, or in any system that recognizes the validity of [ecology](#) as a scientific study of limits and potentials, an ecosystem is a fundamental good. To all who investigate, it seems that goodness, or value, exists within an ecosystem, [Earth](#). Creatures within that ecosystem and wholly dependent on it, evaluate good relative to what else could be achieved there. In other words, good is situated in a particular place and one does not dismiss everything that is not available there (such as very low gravity or absolutely abundant sugar candy) as "not good enough", one works within its constraints. Transcending them and learning to be satisfied with them, is thus another sort of value, perhaps called [satisfaction](#).

Values and the people that hold them seem necessarily subordinate to the ecosystem. If this is so, then what kind of being could validly apply the word "good" to an ecosystem as a whole? Who would have the power to assess and judge an ecosystem as good or bad? By what criteria? And by what criteria would ecosystems be modified, especially larger ones such as the [atmosphere \(climate change\)](#) or [oceans \(extinction\)](#) or [forests \(deforestation\)](#)?^[48]

"Remaining on Earth" as the most basic value. While [green ethicists](#) have been most forthright about it, and have developed theories of [Gaia philosophy](#), [biophilia](#), [bioregionalism](#) that reflect it, the questions are now universally recognized as central in determining value, e.g. the economic "[value of Earth](#)" to humans as a whole, or the "[value of life](#)" that is neither whole-Earth nor human. Many have come to the conclusion that without assuming ecosystem continuation as a universal good, with attendant [virtues](#) like [biodiversity](#) and [ecological wisdom](#) it is impossible to justify such operational requirements as [sustainability](#) of human activity on Earth.

One response is that humans are not necessarily confined to Earth, and could use it and move on. A counter-argument is that only a tiny fraction of humans could do this—and they would be self-selected by ability to do [technological escalation](#) on others (for instance, the ability to create large spacecraft to flee the planet in, and simultaneously fend off others who seek to prevent them). Another counter-argument is that [extraterrestrial life](#) would encounter the fleeing humans and destroy them as a [locust](#) species. A third is that if there are no other worlds fit to support life (and no [extraterrestrials](#) who compete with [humans](#) to occupy them) it is both futile to flee, and foolish to imagine that it would take less energy and skill to protect the Earth as a [habitat](#) than it would take to construct some new habitat.

Accordingly, remaining on Earth, as a living being surrounded by a working ecosystem, is a fair statement of the most basic values and goodness to any being we are able to communicate with. A moral system without this axiom seems simply not actionable.

However, most religious systems acknowledge an [afterlife](#) and improving this is seen as an even more basic good. In many other moral systems, also, remaining on Earth in a state that lacks [honor](#) or power over self is less desirable—consider [seppuku](#) in [bushido](#), [kamikazes](#) or the role of [suicide attacks](#) in [Jihadi](#) rhetoric. In all these systems, remaining on Earth is perhaps no higher than a third-place value.

Radical values [environmentalism](#) can be seen as either a very old or a very new view: that the only intrinsically good thing is a flourishing ecosystem; individuals and societies are merely instrumentally valuable, good only as means to having a flourishing ecosystem. The [Gaia philosophy](#) is the most detailed expression of this overall thought but it strongly influenced [deep ecology](#) and the modern [Green Parties](#).

It is often claimed that [aboriginal](#) peoples never lost this sort of view. [Anthropological linguistics](#) studies links between their languages and the ecosystems they lived in, which gave rise to their [knowledge](#) distinctions. Very often, environmental cognition and [moral](#) cognition were not distinguished in these languages. Offenses to nature were like those to other people, and [Animism](#) reinforced this by giving nature "personality" via [myth](#). [Anthropological theories of value](#) explore these questions.

Most people in the world reject older [situated ethics](#) and localized religious views. However small-community-based and ecology-centric views have gained some popularity in recent years. In part, this has been attributed to the desire for ethical certainties. Such a deeply rooted definition of goodness would be valuable because it might allow one to construct a good life or society by reliable processes of deduction, elaboration or prioritisation. Ones that relied only on local referents one could verify for oneself, creating more certainty and therefore less investment in protection, hedging and insuring against consequences of loss of the value.

Yorum

İnsan fert olarak mı, yoksa toplumun bir bireyi olarak mı olmalı, sorusu kültürel bakış açısında göre değişmektedir. Kabile kültüründe klan önemli, Tarım kültüründe yaşadığı yer, Endüstri kültüründe işi, fabrikası, Yüksek teknoloji yapısında bilgisayarı, Modern kültürde ise birey önemlidir.

Bireyin bir değer üretmesi değil, sadece kendisine göre çalışması ve uğraşısı önemlidir. Beklenti, etik değerler üzerine olmak ve insanlık duyguları içinde olmak yeterlidir. Bu nedenle yaklaşım, bireyin kültürel parametreleri yanında esas olarak bireysel özellikleri, özel ve özgün yapısı tanımlanmalıdır.

Doğa içinde bir kişinin ama sen tek, ayrıcalıklı, özel ve özgünsün. Sana benzeyenler olabilir, bulunabilir olabilir ama senden bu evrende başkası olamaz. 8 milyar insan yaşıyor ve tüm tarih boyunca 130 bin yılda 80 milyar insan yaşamış olsa bile bir benzerine rastlanılmamıştır. Bu egoizme yol açmamalıdır.

Bizler ekosistem içinde olabiliriz, ancak, bu var oluşun birey ve toplum olarak bütünleşmesi değil, birey olarak bağımsızlığı ve kişiliğidir. Binlerce resim olsa bile, insanın kendi yaptığı reisimin diğerlerinden ayrılan elbet bir yönü vardır. İnsanlar aynı inanış içinde gibi olsa bile, kaç kişi var veya yaşamış ise o kadar farklı inanış yumağı olduğu söylenebilir.

İnsan, doğa ve tüm varlıklar ile bir bütündür. Birisinden vaz geçmek veya birisinin aleyhine gelişmek veya olmak yerine, dengeli ve yeterli olarak gerekir. Doğayı korumak ve kirletmemek yerine, doğayı geliştirmek ve korumak öne alınmalıdır. Atık sular, temizlik işlevinden sonra sulama, tarla ve bahçe sulama olarak kullanılması önemli bir katkı ve gübreleme sorununu da çözmektedir.

Tarihsel süreç içinde eski etik ve kültürel etkileşim ve felsefe ile fikirler yerine, ileri ve gelecek üstü yaklaşımlar öne alınmalıdır. Atatürk'ün dediği gibi "*muasır medeniyet ötesinde bir eğitim*" hedeflenmelidir. Ümitsizlik yerine yeni yaklaşımlara gereksinimler vardır. Evrende nadir olanlar veya sorunlu, kusurlu, engelli olanların da bize büyük katkıları olduğu ve olacağı, unutulmamalıdır, yeter ki algılayalım ve farkında olalım.

History and novelty[...]

An event is often seen as being of value simply because of its *novelty* in fashion and art. By contrast, cultural history and other antiques are sometimes seen as of value in and of themselves due to their *age*. Philosopher-historians Will and Ariel Durant

spoke as much with the quote, "As the sanity of the individual lies in the continuity of his memories, so the sanity of the group lies in the continuity of its traditions; in either case a break in the chain invites a neurotic reaction" (The Lessons of History, 72). Assessment of the value of old or historical artifacts takes into consideration, especially but not exclusively: the value placed on having a detailed knowledge of the past, the desire to have tangible ties to ancestral history, or the increased market value scarce items traditionally hold.

[Creativity](#) and [innovation](#) and [invention](#) are sometimes upheld as fundamentally good especially in Western industrial society—all imply newness, and even opportunity to profit from novelty. [Bertrand Russell](#) was notably pessimistic about creativity and thought that [knowledge](#) expanding faster than [wisdom](#) necessarily was fatal.

[Goodness and morality in biology\[...\]](#)

The issue of good and evil in the human visuality, often associated with [morality](#), is regarded by some biologists (notably [Edward O. Wilson](#), [Jeremy Griffith](#), [David Sloan Wilson](#) and [Frans de Waal](#)) as an important question to be addressed by the field of biology.^{[49][50][51][52]}

Yorum

Doğru, yanlış, iyi ve güzel gibi tanımlamalar yerine, bireyin kendi algısına ve beğenisine göre tercihleri, bağımsız ve serbest bırakılmalıdır. Sadece suç kavramı üzerinde durulmalı, bunun da mahkemelerce yapılacağı, bizim sadece öneri, bilgilendirme ve aydınlatma işlevimi olacağı algılanmalıdır. İnanışlarda ise günah gibi kavramların gereksizliği de ortaya çıkmaktadır. İnsanları gütmek yerine, insanlara eğitim, bilgi, öğüt verme daha önemli ve gereklidir.

2) Dichotomy

Wikipedia

A **dichotomy** /dar'kotemi/ is a [partition](#) of a whole (or a set) into two parts (subsets). In other words, this couple of parts must be

- [jointly exhaustive](#): everything must belong to one part or the other, and
- [mutually exclusive](#): nothing can belong simultaneously to both parts.

Such a partition is also frequently called a bipartition.

The two parts thus formed are [complements](#). In [logic](#), the partitions are [opposites](#) if there exists a [proposition](#) such that it holds over one and not the other.

Treating [continuous variables](#) or multi[categorical variables](#) as [binary variables](#) is called [dichotomization](#). The [discretization error](#) inherent in dichotomization is temporarily ignored for [modeling](#) purposes.

Etymology[...]

The term *dichotomy* is from the Greek language διχοτομία *dichotomía* "dividing in two" from δίχα *dícha* "in two, asunder" and τομή *tomé* "a cutting, incision".

Usage and examples[...] ...

Yorum

İki yapıda olunması; a) her şey birbirinin bir parçası, b) hiçbir şey her iki kısımda birlikte bağlı değildir. Olay, birbirine bağlanma veya ayrışma olarak görülmemelidir.

İnsanları, her iki uca ayırmak yerine, insanların sağı veya solunun bütünleşerek kişiliklerini oluşturduğu kavramı yapılmalıdır. Ayrışma ve bölünme kendi benlik içinde de yapılmaktadır. Sağdan veya ön-sağdan çekile fotoğraf ile sol, sol-önden çekilenler birbirine uymayacak, biri daha sert iken, diğeri daha yumuşak ve güler yüzlü görünebilir. Bu sizleri ayrıştırma değil, sizin farklı kişiliklerin olduğunu, görüntüde bile olabileceğini ortaya koymaktadır. Politikada da sağcı ve solcu yerine, insanı merkez alan ve tüm görüşleri bütünleştiren bir politika oluşturulması ile sağ ve sol kavramı ortadan kalkacaktır.

Birçok konuda ve olayda bu ikilem yaratılabilmektedir.

3) Dualistic cosmology

Wikipedia

Dualism in cosmology is the moral or spiritual belief that two fundamental concepts exist, which often oppose each other. It is an umbrella term that covers a diversity of views from various religions, including both traditional religions and scriptural religions. Moral dualism is the belief of the great complement of, or conflict between, the benevolent and the malevolent. It simply implies that there are two moral opposites at work, independent of any interpretation of what might be "moral" and independent of how these may be represented. Moral opposites might, for example, exist in a worldview which has one god, more than one god, or none. By contrast, duotheism, bitheism or ditheism implies (at least) two gods. While bitheism implies harmony, ditheism implies rivalry and opposition, such as between good and evil, or light and dark, or summer and winter. For example, a ditheistic system could be one in which one god is a creator, and the other a destroyer. In [theology](#), dualism can also refer to the relationship between God and creation or God and the universe (see theistic dualism). This form of dualism is a belief shared in certain traditions of [Christianity](#) and [Hinduism](#).^[1] Alternatively, in ontological dualism, the world is divided into two overarching categories.

The opposition and combination of the universe's two basic principles of [yin and yang](#) is a large part of Chinese philosophy, and is an important feature of [Taoism](#). It is also discussed in [Confucianism](#). Many [myths](#) and creation [motifs](#) with dualistic cosmologies have been described in [ethnographic](#) and [anthropological](#) literature. These motifs conceive the world as being created, organized, or influenced by two [demiurges](#), [culture heroes](#), or other mythological beings, who either compete with each other or have a complementary function in creating, arranging or influencing the world. There is a huge diversity of such cosmologies. In some cases, such as among the [Chukchi](#), the beings collaborate rather than competing, and contribute to the creation in a coequal way. In many other instances the two beings are not of the same importance or power (sometimes, one of them is even characterized as gullible). Sometimes they can be contrasted as good versus evil.^[2] They may be often [believed to be twins](#) or at least brothers.^{[3][4]} Dualistic motifs in mythologies can be observed in all inhabited continents. Zolotaryov concludes that they cannot be explained by [diffusion](#) or borrowing, but are rather of convergent origin: they are related to a dualistic organization of society ([moieties](#)); in some cultures, this social organization may have ceased to exist, but mythology preserves the memory in more and more disguised ways.^[5]

Yorum

Tüm insanlık ile ilgili durumları şemsiye şeklinde içine alması durumudur. İyi ve kötü, yaz ve kış, aydınlık ve karanlık, evrende yaratılışın iki ucu olarak görülmektedir.

Bu tanımlama bile ikilemi oluşturmaktadır. Birisine kötü demek uygun değildir, sadece zıtlık ifadesi yeterlidir. Ortada bilerek, kasten zarar verme, benlik için zorbalık gibi suç kapsamı olmadığı sürece, çan eğrisini doğal kabul edilmelidir. Pozitif ve negatif taraf olması doğaldır. Burada söz edilen pozitif ve negatif sadece matematiksel anlamı vardır. İnsanlık, etik gibi parametreleri yoktur.

4) Moral Dilemna

Ethical dilemma

Wikipedia

An **ethical dilemma** or **ethical paradox** is a decision-making problem between two possible [moral imperatives](#), neither of which is unambiguously acceptable or preferable. The complexity arises out of the situational conflict in which obeying one would result in transgressing another. Sometimes called ethical paradoxes in [moral philosophy](#), ethical dilemmas may be invoked to refute an [ethical](#) system or [moral code](#), or to improve it so as to resolve the [paradox](#).

Definition[...]

An **ethical dilemma** is a decision making problem between two possible [moral imperatives](#), neither of which is unambiguously acceptable or preferable. It is sometimes called ethical paradoxes in [moral philosophy](#).^[1]

Yorum

Etik paradoks veya etik kararsızlık tanımı, ahlak yaptırımları konusunda gündeme gelmektedir. Eğer dini parametreleri bir emir altına alır ve güdüleme boyutunu kabul ederseniz, bu çıkmaza düşmeniz kaçınılmazdır. Bu ahlak felsefesinde bir boyuttur. Ancak eğer hukuk yapısı içinde olur ve konuyu yaptırım, gütmeye yerine, öneride bulunma, aydınlatma ve bilgilendirme ile rıza ile yapılması, ikna gibi psikolojik baskı kurulmaması temelinde alır ve olayı civil liberties/bireyin hakkı grubunda ele alırsanız, ortada bir çelişki olmaz.

Karar mekanizmasında iki temel boyut olmalıdır: 1) Bilim üçgeni: a) tıbbi bilgi, b) hastadan alınan veriler ve c) medikal karar/televa, yaklaşım, 2) Alim/Etik üçgeni: a) empati, b) değişim, bireye özgü yapılandırma, c) etik karar uygulaması, aydınlatma ve rıza temelinde yaklaşım. Bu iki kararın birbiri ile uyum içinde olması olayı kolaylaştırmaktadır, ancak uymaması durumunda alternatif bilimsel yaklaşımlar gündeme konulmalıdır.

Responses to the arguments[...]

Ethical dilemmas can be solved in various ways, for example by showing that the claimed situation is only apparent and does not really exist (thus is not a [paradox](#) logically), or that the solution to the ethical dilemma involves choosing the greater good and lesser evil (as discussed in [value theory](#)), or that the whole [framing](#) of the problem omits creative alternatives (such as [peacemaking](#)), or (more recently) that [situational ethics](#) or [situated ethics](#) must apply because the case cannot be removed from context and still be understood. See also [case-based reasoning on this process](#). An alternative to situational ethics is [graded absolutism](#).

A popular ethical conflict is that between an [imperative](#) or [injunction](#) not to steal and one to care for a family that you cannot afford to feed without stolen money. Debates on this often revolve around the availability of alternate means of income or support such as a [social safety net](#), [charity](#), etc. The debate is in its starkest form when framed as stealing food. Under an ethical system in which stealing is always wrong and letting one's family die from starvation is always wrong, a person in such a situation would be forced to commit one wrong to avoid committing another, and be in constant conflict with those whose view of the acts varied.

However, there are no legitimate ethical systems in which stealing is more wrong than letting one's family die. Ethical systems do in fact allow for, and sometimes outline, tradeoffs or priorities in decisions. Resolving ethical dilemmas is rarely simple or clearcut and very often involves revisiting similar dilemmas that recur within societies.

According to some philosophers and sociologists, e.g. [Karl Marx](#) and [marxist ethics](#), it is the different life experience of people and the different exposure of them and their families in these roles (the rich constantly robbing the poor, the poor in a position of constant begging and subordination) that creates [social class](#) differences. In other words, ethical dilemmas can become political and economic factions that engage in long-term recurring struggles.

Yorum

Sıklıkla yöneticiler, etik kavramları kendi boyutunda ele aldığı için bu paradoks yaratılmaktadır. Ancak olay birey, hasta ve olgu ile olay temelinde ele alındığında sorun oluşmamaktadır. Tercih bireye bırakılmalıdır. Preterm bebekte de elde edilen veri ve sonuca göre metot ve yaklaşım değiştirilmelidir. Nitekim belirtilen paradokslar: varlık olmanın temeli olan **Yaşam Hakkı** konusunu bireye bırakma tercihleri açısından olmaktadır.

Avrupa Konsey Kararı 2006 (Avrupa Konsey kararına göre: [Abortion debate, Graded absolutism, Samaritan's dilemma, Suicide, Marriage, Euthanasia](#))

AVRUPA Konsey Kılavuzu; Yaşam Hakkı 2006: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz Kitap, Douwe Korff: İnsan Hakları El Kitapları, No. 8**

- *Yaşam hakkı ilk sayılan haktır. Alındıktan sonra geri verilemez*
- ***İlgili Madde katı şekilde yorumlanmalıdır***
- *Doğmamışın yaşamı da korunmalıdır*
- ***Ölüm olayları araştırılmalı (Yükümlülük)***
- ***Yaşamın ne olduğu ne zaman başladığı ve sona erdiği konuları açıklığa kavuşmamıştır***
- ***Hamileliğin sonlanması sadece annenin özel hayatının bir meselesi değerlendirilemez***
- *Kişi aksini tercih etmedikçe, ölüme yaklaşmış veya ölmek üzere olan bir kişiye yan etkisi bireyin yaşamını kısaltsa dahi yeteri kadar ağrı kesici verilmeli ve hafifletici tedavi uygulanmalıdır.*
- ***Ölüme yaklaşmış veya ölmek üzere olan kişilerin ölme arzularının tek başına ölümü amaçlayan eylemleri icra etmeyi hukuken haklı göstermeyeceğini tanıyarak***
- *Yaşam tehlikede olmadıkça ölümcül güç kullanılamaz (mülkü korumak amaçlı öldürme kabul edilemez.)*
- ***Güç kullanma mutlak şekilde gerekli olandan daha fazla olmamalıdır.***
- *Yaşam hakkını koruma yükümlülüğü hastaneler açısından hastalarını korumak denetim ve yönetiminin olması şartı ve hastanelerde meydana gelen ve ilgili tıbbi kişinin sorumluluğunu gerektirebilecek ölüm nedeninin tespit edilmesinde etkili bir uyarı sisteminin oluşturulması yükümlülüğünü de içermektedir.*
- *8.1. Maddesi prensip olarak, hamileliğin sonlanmasının sadece annenin özel hayatının bir meselesi olduğu şeklinde yorumlanamaz*

Hukuk temel alınmadığında sorguların bireyin yorumlarına göre farklı olması doğaldır. Ancak, insanların suçlanması hukuksal yazılı kararlara göre olmaktadır ve bu konuda istisna olamaz.

Groningen Protokolü (2005): Hollanda Kamu Savcısı 12 yaş altındaki çocuklarda yaşamın sonlanmasının aşağıdaki 4 gereksinimin tam olarak karşılanması durumunda kabul görmektedir.

- ***Ümitsiz ve giderilemeyen, dayanılmaz eziyetin varlığı***
- ***Ailenin yaşamı sonlandırma bilgilenme sonrası rızalarının olması***
- ***Tıbbi danışmanlığın yapılmış olması***
- ***Yaşam sonlanmasının dikkatli ve usule uygun yapılması***

1985 yılında Amerika'da yaşamın sonlandırması etik boyutta kabul edilirken, 1986 yılında Amerikan Yargıtay'ı hastalığın tedavisi var ise tıbbi yaklaşımlar geri çekilemez kararı aldığı

gözlenmektedir. 2005 yılında Groningen Protokolü belirtilmiş, 2006 yılında Avrupa Konsey Kılavuzunda Yaşam Hakkı esaslı kararı belirtilmiştir.

Ötenazi kaynağı olan Groningen Protokolü uyarınca savcıların dava açmasına engel olmayacağı, sadece kabul görmektedir ifadesi olduğu, suç durumunda Kamu davasının açılması doğaldır. 12 yaşına kadar bir kimsede “*Ümitsiz ve giderilemeyen, dayanılmaz eziyetin varlığı*” olması durumunda ötenazi yapılırsa yerine onun morfin ve diğer türde yaklaşımlarla ağrısının giderilmesi niye düşünülüyor sorgusu akla gelmektedir.

Sonuç

İçinde bulunduğumuz Evrenin belirgin özelliği, hepimizin atomlardan oluştuğu ve bunların bir çekim alanları ile, enerji boyutu sayesinde bir zaman süreci içinde oluştuğudur. Bu her seferinde yeni bir oluşumun habercisi ve gerçekleşmesi sırasında da yeni değişimler oluşabilmektedir. Kısaca bir gebelik süreci gibi bir oluşum yaşanmakta, daha sonra oluşan varlık sağlıklı olması ile yaşaması ve bir süreç sonra bu atomların değişimi, kısaca varlıkların sonlanması, yenisinin oluşması ile bir döngü olmaktadır. Her doğan bebek, genetik olarak anne ve babadan şifresini almasına karşın, onların karması değil, yeni bir yapılanma ve oluşumdur.

Her varlığın oluşumunda yapılarında bir çan eğrisi oluşmakta, toplum yapısına göre olumsuz olan ile olumlu olanların aynı adette olmasına karşın, her ikisinin de bir bakıma dışlandığı gözlenmektedir. Birine nadir ve kıymetli denerek ayrıştırırken, diğeri de kötü ve çirkin denilerek uzaklaştırılmaktadır. Tümü o toplum için gerekli ve ona bir ders veren; örnek veya ibret olan değerler, kıymetlerdir ki, gereken algılamayı, yorumu ve irdelemeyi yapan gruplar için bir farkındalık boyutudur. Sorun, kusur ve engelli olanlar ile ileri zekalı, hiperaktif olanların önemli katkıları yadsınamaz. Belirli bir boyut oluşunca tür olarak farklı varlıklar ile aynı değerlendirme yapılabilmektedir. Örneğin Trizomi 21 olguları eğer üreyebilme durumları olduğunda, farklı bir tür olması konusu gündemde bulunmaktadır. Ancak insanlar Homo sapiens, sapiens olarak tek türdür, diğer farklılıklar ise ancak değişim, mutasyon veya farklı boyutlardan oluşmuştur.

Her tatlının içine katılan şeker aynı moleküler yapıdadır ama tatlıların tatları farklı, aynı muhallebi bile her sefer farklı tatta olmaktadır, anamın yaptığının tadını bulamıyorum artık.

Olumsuz denilerek farklı tarafa çekilenler, varlıkları nedeniyle suçlu değildir, inanç boyutunda da günahkâr olamazlar. Suç kavramında bilerek, isteyerek somut zarar oluşturma, kasti olarak yapma kavramı vardır. Suç yazılı ve nettir, yorum, kıyas veya örfe kapalıdır. Bana göre suçtur kavramı geçersiz, mahkemeler tarafından verilmiş ve tüm hukuk prosedüründen geçmiş ve kesinleşmiş ise suçtur. Türk Ceza Kanunu'nda yeri olmalıdır. Ayrıca hakkını kullanan kişiye ceza verilemez (*Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası: Madde 26- (1) Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez*). Varlık olarak farklılıklar doğal iken, suç yapmanın belirli bir dağılımı olmadığı, en mükemmel denilenlerin daha etkin hırsızlık yapabilmeleri nedeniyle suçlu tanımlanması kapsam dışıdır. Daha önce kölelikte olduğu gibi, insanlar köle doğmazlar, ayrımlar kabul edilemez. Her iki uçta olmak doğaldır ve olumlu veya olumsuz denilmemelidir, bu bir yaratılmanın, var oluşun bir doğal sonucudur, hepsi de bir insan olarak hürmete ve insanlık değerlerine sahiptir ve bu saygı gösterilmelidir.

Eğer çocuğunuza yemek yediremiyorsanız, ona zorla ye demekle, tümünden kaybedersiniz, ancak onun sevdiğini yaparsanız, ki ona sormanız gerekir, onu kazanmış olursunuz. Bisküvi

ile süt (büyüme sütü), patates (mısır gevrekleri) ile yoğurt, köfte ile ekmek (hamburger), dozu ayarlanır ise ideal yiyecek olabilecektir. Kiloya göre kapsadığı protein, yağ ve kalori dengelenmelidir. Erişkinde 2-3 aminoasit esansiyel iken, çocuklarda 10-12 aminoasit esansiyel olmaktadır. Bu açıdan kalite, sindirilebilir ve biyolojik olarak etkin ve katkı sağlayan, yapıma giden proteinler verilmelidir. Çok fazla protein kapsayan değil, dengeli ve yeterli protein olan sağlanmalıdır. Bu açıdan yumurta öne çıkmaktadır ki, tüm bebek bisküvi ve besinlerinde kaliteli protein desteği vardır. Bu açıdan büyüme sütleri, proteini daha düşük olsa da daha önemlidir ve ayrıca içinde ek 35 kadar vitamin ve mineral katkısı vardır.

Yasak değil, yeterli ve etkin miktar ve boyuta getirilmelidir. Zorlama değil, yemek sevdirmeye ile yedirilebilir. Yemez, kusar, iter ve sonra nefret eder. Çocukken şeftali, patlıcan ve özellikle bamya sevmez iken, bunların bazı boyutlarının yemek hazırlamada giderilmesi ile sevilir boyuta getirilebilir. Şeftali, soyulması ile, patlıcan kabuğunun sıyrılması, bamyanın tüylerinin temizlenmesi ile ve farklı pişirme ile sevilir şekilde sokulabilir. Çocuğa sorulmalıdır ve sevmediği şey yedirilmemelidir. Bir toplumda tüm bireyler severek yiyebilir ama tek bir çocuk bile olsa, ona yedirmek değil, onun seveceğini vermelidir. Bu toplumda bir sorun yaratması değil, bireyin haklarının gözetildiği şeklinde olumlu bir vurgu yapması açısından da önemlidir. Gerekçe, sevmiyor, beğenmiyor ve zorla yemek yedirilmez kavramının o gruba, topluma kazandırılmasıdır. Toplum liderleri sıklıkla bu uçtaki eğitilmiş kişilerden çıkmaktadır.

Güzel söz yılanı deliğinden çıkarır denilmektedir. Yapacağınız bir boyut olunca, onun reaksiyonunu yatıştırabilmek için yumuşak konuşmanın önemi belirgindir. Ancak, kabul etmediği yaklaşım yapılamaz. Yaşam Hakkı bu kapsam içinde değildir ve rıza şartı aranmaz. Kabul etmiş, etmemiş medikal işlemlere etki yapmamalıdır.

Son olarak şu sorgu yapılmalıdır “*normal nedir?*” Genel toplumun önyargısı ve belirli çan eğrisinin orta kısmına göre, “*ortak akıl*” kavramı içinde olanlardır. Bunu yaptığımız zaman birçok insanı dışlamış olmaktadır. Özellikle sorun, kusur ve engelli olanları tanımlamak kolay olmakta, birçok kişiyi gruplandırmakta ve ayırmaktadır. Buna hiçbir hakkımızın olmadığı, çok büyük haksızlıkların yapıldığı da ortadadır. Yaratılış doğal olarak toplumun %2,13’ünü bir tarafta, diğer %2,13’ünü aksi yönde oluşturmaktadır. Bu durumda Hemşire arkadaşımızın söylediği gibi kendini normal diyenlere “güya normal” dememiz bir doğal karşılığı olmaktadır.

M. A. Akşit Koleksiyonundan